ΑΝΔΡΕΟΥ Μ. ΙΔΡΩΜΕΝΟΥ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ἔκδοσις Δευτέρα κατὰ τὰς διορθώσεις τοῦ Συγγραφέως

Δαπάνῃ καὶ αὐθις τοῦ Πετριδείου Κληροδοτήματος

ΚΗ
ΙΟΥ
ΟΣ
Π.Θ.
Η
ΙΣ
ΜΑΤΟΣ
ΡΗ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Σ. Α. ΛΑΝΤΖΑ
1930.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἂν εἶναι ἀληθές, ὅτι διὰ τῆς μελέτης τῆς Ἱστορίας αὐτοῦ δύναται λαός τις, κατὰ τὸν πολιτικὸν καὶ ἱστορικὸν F. Guizot, περί τε τῶν παρόντων νὰ κρίνῃ ὀρθῶς καὶ μέλλον ὡραιότερον νὰ δημιουργῇ, ἡ Δ. Ἐπιτροπὴ τοῦ Πετριδείου Κληροδοτήματος νομίζει, ὅτι μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν τῆς Κερκύρας προσφέρει ὑπηρεσίαν, ἐκδίδουσα τὸ δεύτερον τὴν Ἱστορίαν τοῦ ἀειμνήστου

Α. ΙΔΡΩΜΕΝΟΥ

Πρόκειται περὶ λαοῦ, ἔχοντος ἔνδοξον παρελθὸν καὶ δυναμένου, ἀλλὰ καὶ δικαιουμένου, νὰ ἴδῃ μίαν αὔριον καλλιτέρου. Ἂς ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πλουσίαν ἱστορίαν καὶ ὠφεληθῇ πολύ.

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΕΤΡΙΔΕΙΟΥ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ

Δ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

02240/1ΔΡ

Βιβλιοθήκη
ΤΕΛΛΟΓΛΕΙΟΥ
ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
ΤΕΧΝΩΝ
Α.Π.Θ.
Κωδ.....

ΑΡΧΕΙΟ ΤΩΝΗ & ΙΩΑΝΝΑΣ ΤΣΙΜΠΕΡΗ
ΤΕΛΛΟΓΛΕΙΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΩΝ Α.Π.Θ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΜΥΘΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Τὸ ἀρχαιότατον τῶν βιβλίων, τῶν ποιουμένων λόγον περὶ Κερκύρας, ἢ μᾶλλον περὶ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων, μεθ' ἧς ἡ παράδοσις ἀνέκαθεν ἐταύτισε τὴν Κέρκυραν, εἶναι τὸ Ὁμηρικὸν ἔπος τῆς Ὀδυσσείας, εἰς τὸν δέκατον ἀναγόμενον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, καὶ διαλαμβάνον περὶ ἡθῶν καὶ γεγονότων τῶν δύο ἢ τριῶν προηγουμένων αἰώνων.[1] Ἀλλὰ περὶ παραδόσεως προγενεστέρας τῶν Τρωϊκῶν καὶ ἐπίσης εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων ἀναφερομένης, ἤτοι τοῦ περίπλου τῶν Ἀργοναυτῶν, συνέθεσεν ἐπικὸν ποίημα Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος πολλῷ μεταγενεστέρως, τὸν Γ'. αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ ἀκμάσας.

Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην οἱ ὑπὸ τὸν Ἰάσονα ἐξ Ἰωλκοῦ ἐπιβάντες τῆς Ἀργοῦς νέοι ἥρωες κατέπλευσαν εἰς Κολχίδα πρὸς ἁνάκτησιν τοῦ χρυσοῦ δέρατος. Ἐνταῦθα Μήδεια ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Αἰήτου, ἐρασθεῖσα τοῦ Ἰάσονος, ἀπέδρα μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς. Καταδιωκόμενοι δὲ

---

[1] Γλάδστωνος: Θέσις τοῦ Ὁμήρου ἐν τῇ Ἱστορίᾳ. Ὅρα μετάφρασιν ἐν **Κλειοῖ**, ἐφημερίδι Τεργέστης ἀρ. 693—699.

Ε83

ὑπὸ τοῦ σιόλου τῶν Κόλχων οἱ Ἀργοναῦται κατέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου τῶν Φαιάκων, ὅπου ἐγένοντο εὐμενῶς δεκτοί. Ὅτε δὲ οἱ Κόλχοι κατέφθασαν, ἀπαγορευομένης ἐν χώρᾳ ξένῃ τῆς συμπλοκῆς, ἡ ὑπόθεσις ἀνετέθη εἰς τὴν διαιτησίαν τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου. Ἐν τούτοις ἡ Μήδεια ἀποβιβασθεῖσα ἔσπευσε πρὸς τὴν βασιλίδα Ἀρήτην, μετὰ δακρύων ἱκετεύουσα παρ' αὐτῆς προστασίαν, τῶν δὲ Ἀργοναυτῶν συγχρόνως ἐδέετο, ἵνα μὴ τὴν ἐγκαταλίπωσι. Συμπαθήσασα ἡ Ἀρήτη τὴν νέαν, πρὸς τὸν Ἀλκίνοον, σκεπτόμενον τὸ ἑσπέρας περὶ τοῦ τρόπου τῆς λύσεως, ὑπέμνησε φοβερὰ παραδείγματα πατέρων ἀπηνῶς τιμωρησάντων τὰς ἐκτραπείσας κόρας· ἤκουσε δὲ παρ' αὐτοῦ, ὅτι δίκαιον ἐθεώρει, ἂν ἡ ἀπαχθεῖσα δὲν ἦτο εἰσέτι παρθένος, νὰ μὴ ἀποδοθῇ τῷ πατρί. Καὶ μόλις ὁ βασιλεὺς ἀπεκοιμήθη, ἔσπευσεν αὕτη νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τούτων τὸν Ἰάσονα. Ὅθεν, κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα, ἐτελέσθη τῆς Μηδείας ὁ γάμος ἐν ἄντρῳ παρὰ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα ἐγγὺς τοῦ ἄστεως, ἁπλωθέντος τοῦ χρυσοῦ δέρατος καὶ τῶν Ἀργοναυτῶν ἁψάντων τὰς δᾷδας, ἐστεμμένων μετὰ κλάδων καὶ ᾀδόντων τὸν ὑμέναιον, κρούοντος δὲ τὴν λύραν τοῦ Ὀρφέως. Ἅμα τῇ πρωΐᾳ ἄνδρες καὶ γυναῖκες κατῆλθον εἰς τὴν ἀγοράν, οἱ μὲν φέροντες ἀμνοὺς καὶ δαμάλεις καὶ ἀμφορεῖς πλήρεις οἴνου, αἱ δὲ ἱμάτια καὶ κοσμήματα ἐντέχνως κατειργασμένα· καὶ τῶν σφαγίων ἤδη ἀνέθρωσκεν ὁ καπνός. Γνωσθείσης δὲ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ὁ βασιλεὺς ἐξήνεγκεν ἀπόφασιν,

ὅτι ἡ νύμφη ἔδει παρὰ τῷ νυμφίῳ νὰ μείνῃ. Καὶ οἱ Κόλχοι φοβούμενοι τοῦ βασιλέως αὐτῶν τὴν ὀργήν, προετίμησαν νὰ δισμείνωσιν ἐν τῇ νήσῳ, ὅπου καὶ κατεστάθησαν. Ξενίσαντες δὲ οἱ βασιλεῖς τοὺς νυμφίους, ἡ μὲν Ἀρήτη ἐδώρησε δώδεκα τῶν θεραπαινῶν αὐτῆς τῇ Μηδείᾳ, ὁ δὲ Ἀλκίνοος πολλὰ καὶ καλὰ δῶρα προσήνεγκε τῷ Ἰάσονι καὶ τοῖς Ἀργοναύταις, οἵτινες μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς νήσου ἀπέπλευσαν.[1]

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Ὀδύσσειαν.

Ἐβασίλευεν ἔτι τῶν Φαιάκων ὁ Ἀλκίνοος, προβεβηκὼς ἤδη τὴν ἡλικίαν, καὶ ἔχων υἱοὺς διαπρέποντας ἐν ἀγῶσι, καὶ θυγατέρα ὡς νεοθαλὴς φοῖνιξ εὐσταλῆ καὶ ὡραίαν.[2] Ἡ βασιλὶς Ἀρήτη ἀπήλαυε τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ ἐπὶ τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ συνέσει. Εἰς τὴν Σχερίαν λοιπὸν θαλασσόπλαγκτος ἐρρίφθη ὁ Ὀδυσσεύς. Ὑπὸ φοβερᾶς τρικυμίας καὶ παρὰ τὰς ἀκτὰς αὐτῆς ναυαγήσας, μόλις ἠδυνήθη νὰ διασωθῇ εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου καταπεπονημένος πεσὼν ἐκάθευδε πολλὰς ὥρας. Ἐκεῖ που πλησίον ἔπαιζον σφαιρίζουσαι ἀνυπόπτως ἡ βασιλόπαις Ναυσικάα μετὰ τῶν θεραπαινίδων. Ἐκ τῶν γελώτων δὲ καὶ κραυγῶν αὐτῶν ἀφυπνίσθη ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ναυαγοῦ ἐγερθέντος αἱ θεραπανίδες ἔφυγον πτοηθεῖσαι. Ἀλλ' ἄφοβος παρ-

---

[1] Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου τὰ Ἀργοναυτικὰ Βιβλ. Δ', 982—1231.

[2] Ὀδ. Ζ. 163.

ἔμεινεν ἡ βασιλόπαις, πρὸς ἣν ὁ Ὀδυσσεὺς, ὑπὸ κλάδου σκεπασθεὶς, εὐγενῶς ἀπετάθη εὐχόμενος τὰ καταθύμια, καὶ ὡς ναυαγὸς ἐζήτησεν, ἵνα περιβληθῇ πενιχρόν τι ἱμάτιον, παρεκάλεσε δέ, ἵνα τῷ ὑποδειχθῇ ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδός. Τῷ ξένῳ ναυαγῷ συμπαθήσασα ἡ νεᾶνις ἀνεκάλεσε τὰς θεραπαινίδας, προσέταξε δὲ νὰ τῷ δώσωσιν ἱμάτια καὶ τροφήν. Καὶ δηλώσασα τίς ἦτο παρήγγειλε τῷ ξένῳ νὰ τὴν παρακολουθήσῃ βραδύτερον, ἐπιχουμένην πρὸς τὸν πατρικὸν οἶκον. Ἐθαύμαζεν ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν ἔξοχα θάλλουσαν φύσιν καὶ τὴν ἐξαισίαν τῆς γῆς εὐφορίαν. Φθὰς δὲ εἰς τὰ ἀνάκτορα εἰσῆλθε θαρρούντως, καὶ πρὸς τὴν βασιλίδα ἀπευθυνθεὶς, ὡς εἶχε παρὰ τῆς Ναυσικάας ὁδηγηθῇ, ἱκέτευσεν αὐτὴν καὶ τὸν βασιλέα νὰ ἐλεήσωσιν αὐτὸν ξένον καὶ ναυαγὸν, πολλὰ μακρὰν τῶν φιλτάτων παθόντα, ὅπως δυνηθῇ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα· εὐχόμενος δὲ αὐτοῖς πάντα τὸν βίον ὄλβιον καὶ τοῖς τέκνοις ἴσην εὐημερίαν καὶ δόξαν, ἐκαθέσθη χαμαὶ παρὰ τὴν ἑστίαν. Συμπάθεια ἐξεδηλώθη ἀμέσως ὑπὲρ τοῦ ξένου, ὃν ὁ βασιλεὺς ἐγείρας ἐκάθισε παρ' αὐτῷ καὶ διέταξε νὰ ἰῷ παρατεθῶσιν ἐδέσματα. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ συντράπεζοι τοῦ Ἀλκινόου, ἄρχοντες τῶν Φαιάκων, ἐγκρίναντες τὴν εἰς τὴν πατρίδα προπομπὴν τοῦ ξένου, ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια, μόνος δὲ ἀπελείφθη ὁ Ὀδυσσεὺς παρακαθήμενος τοῖς βασιλεῦσιν, ἡ Ἀρήτη ἰδοῦσα, ὅτι ἐκεῖνος ἔφερεν ἱμάτια, ἅπερ αὐτὴ εἶχε μετὰ τῶν θαλαμηπόλων χειροτεχνήσῃ, ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὰ κατ' αὐτόν. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ αὐτοῦ

περιπετειῶν ὁ Ὀδυσσεὺς περιωρίσθη νὰ διηγηθῇ πῶς ὑπὸ κεραυνοῦ πληγὲν τὸ πλοῖον, οὗ ἐπέβαινεν, εἶχε καταποντισθῇ, καὶ πάντες οἱ συμπλωτῆρες ἀπώλοντο, αὐτὸς δὲ μόνος, τὴν τρόπιν ἐναγκαλισθεὶς καὶ φερόμενος ἐπὶ τῶν κυμάτων, προσήγγισε καὶ ἀπέβη εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, ὅπου παρὰ τῇ θεᾷ Καλυψοῖ ἔμεινεν ἐπιποθῶν πάντοτε τὴν πατρίδα, ἕως οὗ ὑπὸ τῆς θεᾶς τῷ ἐπετράπη ν' ἀποπλεύσῃ ἐπὶ στερεᾶς σχεδίας, λαβὼν παρ' ἐκείνης τροφὰς καὶ ἱμάτια, καὶ πῶς μετὰ πλοῦν ἑπτακαίδεκα ἡμερῶν διέκρινε τὰ σύσκια ὄρη τῆς γῆς τῶν Φαιάκων. Τότε δεινὴ θύελλα ἐξεγερθεῖσα διέλυσε τὴν σχεδίαν, αὐτὸς δὲ, ἀνάρπαστος ὑπὸ τῶν κυμάτων γενόμενος, ἐφέρετο πρὸς τὴν νῆσον, καὶ μικροῦ δεῖν συνετρίβη ἐπὶ τῶν βράχων, ἀλλὰ κατώρθωσε ν' ἀποβῇ εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου πεσὼν ἐπὶ θάμνων ἀπεκοιμήθη καὶ ἐκ τῶν κρυ;ῶν τῶν παιζουσῶν τῆς βασιλόπαιδος θεραπαινίδων ἀφυπνίσθη, ἡ δὲ βασιλόπαις συμπαθῶς τῷ προεμήθευσε τροφὴν καὶ ἱμάτια, καὶ τῷ ὑπέδειξε τὴν ὁδόν· διὰ τὸν τρόπον δὲ καὶ τὴν σύνεσιν ἐπῄνεσε τὴν ἀγγελόμορφον κόρην. Ἡδέως ἤκουσαν ταῦτα οἱ βασιλεῖς. Καὶ ἡ Ἀρήτη παρήγγειλε ταῖς θεραπαίναις νὰ ἑτοιμάσωσι κλίνην καὶ στρωμνὴν ἐν τῷ μεγάρῳ εὐπρεπεστάτην, ἐφ' ἧς ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τοσαῦτα παθήματα ἀνεπαύθη.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ παρασκευασθῇ ναῦς εἰς προπομπὴν τοῦ ξένου εἰς τὴν πατρίδα. Καὶ ἐκάλεσε πολλοὺς τῶν ἐξοχωτέρων Φαιάκων εἰς συμπόσιον, ὅπως τιμήσωσι τὸν φιλο-

ξενούμενον ἐν τοῖς ἀνακτόροις. Πάνδημοι δὲ ἀγῶνες συνέστησαν. Καὶ ἐν τῷ δίσκῳ προκληθεὶς ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπὸ τοῦ Εὐρυάλου, στιβαρᾷ τῇ χειρὶ ἐξηκόντισε λίθον βαρύτατον, δείξας τὴν ἀθλητικὴν αὐτοῦ δεξιότητα. Ἐν τῷ χορῷ δὲ διεκρίθησαν οἱ παῖδες τῶν Φαιάκων, ἐν ᾧ διάσημος ἀοιδὸς, ὁ Δημόδοκος, ἐν μέσῳ τῶν χορευόντων ἵστατο φορμίζων. Ὁ βασιλεὺς εἶπεν εἰς τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς χωριστὰ νὰ χορεύσωσιν. Ὅθεν ἀναρρίπτοντος τοῦ ἑνὸς ὑψηλὰ σφαῖραν, τοῦ δὲ ἄλλου ἀναρπάζοντος αὐτὴν πρὶν ἢ πέσῃ, περιεδινοῦντο ἔπειτα εἰς εὐστρόφους ὀρχήσεις. Ἔδωκε δὲ ὁ Ἀλκίνοος εἰς ἐνθύμιον χρυσοῦν κύπελλον τῷ Ὀδυσσεῖ ἐξαισίως εἰργασμένον, καὶ ἐν περικαλλεῖ κιβωτίῳ ἡ Ἀρήτη λαμπρὰν χλαμύδα καὶ πεποικιλμένον χιτῶνα. Καὶ οἱ δώδεκα τῶν Φαιάκων ἡγήτορες χιτῶνας καὶ χλαμύδας πολυτελεῖς καὶ ἓν χρυσοῦν τάλαντον ἕκαστος. Ὁ δὲ ἐν τῷ ἀγῶνι λυπήσας αὐτὸν ἀρειμάνιος Εὐρύαλος προσήνεγκε ξίφος παγχάλκεον μετ' ἀργυρᾶς λαβῆς καὶ ἐλεφαντίνης θήκης, εὐχηθεὶς αὐτῷ κατευόδιον καὶ παρακαλέσας νὰ λησμονηθῇ πᾶς ἄστοχος λόγος. Κληθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀλκινόου ὁ Δημόδοκος, καὶ, καθὸ τυφλὸς, χειραγωγούμενος καὶ ἐπὶ θρόνου καθεσθεὶς, ἐνεθουσίασε τοὺς συνδαιτυμόνας ἀναμέλπων ἡρωϊκὰ ᾄσματα, ἐν οἷς καὶ τὴν διὰ τοῦ δουρείου ἵππου ἅλωσιν τῆς Τρῳάδος, ὅτε ὁ ξένος, μεγάλως συγκινηθεὶς, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Ὁ βασιλεὺς τότε εἶπε νὰ παύσῃ τὸ ᾆσμα καὶ ἠρώτησε τὸν ξένον τίς καὶ πόθεν ἦτο καὶ διατί

ἔκλαιεν. Ὁ ξένος ἐδήλωσεν, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ διηγήθη διὰ μακρῶν πῶς εἶχε περιπλανηθῇ, πολλὰ καὶ ρωμαντικὰ καὶ τερατώδη εἰπών,[1] ἐν οἷς καὶ ὅτι, ἵνα μάθῃ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, ἐδέησε νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν ᾅδην, ἵνα ἐρωτήσῃ τὸν μάντιν Τειρεσίαν. Ἐκεῖ δὲ εἶδε τὴν μητέρα, ἣν ξῶσαν εἶχε καταλίπῃ ἀναχωρῶν ἐξ Ἰθάκης. Ἡ μήτηρ κλαίουσα ἀνεγνώρισε τὸν υἱόν, καὶ αὐτὸς ἠρώτησε τὴν μητέρα τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου αὐτῆς καὶ τί γίνονται οἱ οἰκεῖοι. Ἡ δὲ μήτηρ ἀπήντησεν, ὅτι κατῆλθεν εἰς τὸν τάφον μὴ δυναμένη νὰ ὑπομένῃ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ.[2] Οὕτως ἀκμαῖον τὸ αἴσθημα, ἐν τοῖς ἀπωτάτοις τῆς Ἑλλάδος χρόνοις, ἐσώζετο καὶ μετὰ θάνατον, εἶχε δὲ δάκρυα τὸ μητρικὸν φίλτρον καὶ ἐν ᾅδου!

Ἀφ' οὗ ὁ Ἀλκίνοος ἔσπεισε τῷ Διῒ εἰς προπομπὴν τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ηὔξατο τῇ Ἀρήτῃ πᾶσαν κατ' οἶκον εὐημερίαν, ἡ περικαλλὴς ναῦς τάχιστα μετεβίβασεν εἰς Ἰθάκην τὸν Ὀδυσσέα. Ἀλλ' ὁ Ποσειδῶν, μηνίων ἐπὶ τούτῳ, μετεμόρφωσε τὸ πλοῖον ἐπανερχόμενον εἰς βράχον.[3]

Τοιοῦτος ὁ Ὁμηρικὸς μῦθος, ὁ ἐπιφανῆ καταστήσας τῶν Φαιάκων τὴν νῆσον.

Οἱ Φαίακες, καθ' ἃ ὁ Ὅμηρος ἀφηγεῖται, ἦσαν ναυτίλοι κατ' ἐξοχήν, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν τὸ

---

[1] Ὀδ. I—N.
[2] Ὀδ. Λ. 154—203.
[3] Ὀδ. N. 163.

πλεῖστον ναυτικά,[1] αἱ δὲ νῆες θαυμασταὶ διὰ τὴν ταχύτητα.[2] Ἐντεῦθεν ἡ ἀπήδαλος τριήρης κατέστη τὸ σύμβολον τῆς Κερκύρας ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων.

Ἀλλὰ ποῦ τῆς νήσου ἔκειτο ἡ παναρχαία πόλις τῶν Φαιάκων;

Χαλεπὸν τὸ ζήτημα, διότι ὑπερτριοχιλιετὴς παρελθὼν χρόνος οὐδὲν μαρτύριον κατέλιπεν. Ἄλλως παρὰ τοῖς νεωτέροις εἰσὶν οἱ φρονοῦντες, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Ὁμήρου ἐστὶν ὅλως μυθικόν, καὶ ὅτι τῶν Φαιάκων ἡ νῆσος μόνον ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ ποιητοῦ εὑρηται, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ὁμηρικοὶ τόποι.[3] Τοῦτο δὲ καθότι πολλαὶ καὶ μεγάλαι ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἀντιφάσεις περὶ τὰς θέσεις, τὰς ἀποστάσεις καὶ τὰς περιγραφὰς ἀδύνατον καθιστῶσι τὴν ἀναγνώρισιν. Ἀλλ' ἕτεροι, ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν ἑπόμενοι, ἀποδέχονται πραγματικὰς τὰς Ὁμηρικὰς τοπογραφίας καὶ τὴν Κέρκυραν θεω-

---

[1] Ὀδ. Η. 62.—Θ. 111 ἑπ.

[2] Ὀδ. Θ, 558.

[3] Hercher: Ὁ Ὅμηρος καὶ ἡ ἀληθὴς Ἰθάκη· μετάφρασις Σπ. Παπαγεωργίου ἐν Κερκύρᾳ 1883. — Ι. Πάρις Ἡ νῆσος Κέρκυρα σελ. 217—218. — Othon Rieman Recherches Archéologiques sur les Iles Ioniennes I. Corfou. Paris 1879 p. 9—10.—P. Decharme Μυθολογία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· μετάφρ. Ἀλεξ. Καράλη. Ἐν Ἀθήναις 1891 σελ. 405, 477.

ρούσιν ὡς αὐτὴν τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων[1]. Καὶ ἂν δέ τινες ἐπὶ πολὺ ἠσχολήθησαν ν' ἀνεύρωσι ποῦ τῆς Κερκύρας ἔκειτο ἡ προϊστορικὴ πόλις, εἰς οὐδεμίαν ὅμως ἠδυνήθησαν νὰ προέλθωσι συμφωνίαν.[2]

Ἀλλ' εἴτε πραγματικὴ εἴτε μὴ ἡ περὶ Σχερίας Ὁμηρικὴ ἀφήγησις, ἡ περὶ τῆς Κερκύρας ὡς νήσου τῶν Φαιάκων παράδοσις εἶναι ἀρχαιοτάτη,[3] καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ διαμένῃ, τέρπουσα πάντοτε τοὺς θαυμάζοντας τὰ φυσικὰ θέλγητρα τῆς νήσου καὶ τὴν γοητείαν τῆς ποιήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν παραδόσεων μέχρι τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Κερκύρας παρῆλθε μακρὸς

---

[1] Gladstone's Homer σελ. 27, 59, 71, 95. Γ. Ε. Γλάδστωνος Κόσμου Νεότης μετάφρ. Α. Μ. Ἰδρωμένου. Ἐν Κερκύρᾳ 1879, σελ. 135, 248, 474, 487, 518.

[2] Φ. Ἀλβάνα Κερκυραϊκὰ ἀπομνημονεύματα. Ἐν Κερκύρᾳ 1891 σελ. 29.

[3] Θουκυδίδης Α. 25. — Ἀπολλόδωρος (Βιβλιοθήκη βιβλ. Α. κεφ, θ. § 25 γ.) Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος Ἀργοναυτικὰ βιβλ. Δ. 982—Στράβων βιβλ. ΣΤ κεφ. β. § 4 — Παυσανίας Β. 5 2. — Προκόπιος περὶ Γοτθικοῦ πολέμου Δ. κβ.- Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος περὶ τῶν θεμάτων βιβλ. Β. σελ. 54 ἔκδ. Βόννης.—Κεδρηνὸς Ἱστορ. τ. Ι. σελ. 233, — Ἐφραίμιος στίχ. 4118 — 4129.

χρόνος. Ἡ ἱστορικὴ ἐποχὴ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 734 π. Χ. ὅτε οἱ Κορίνθιοι ἀπῴκισαν τὴν Κέρκυραν.

Ἡ ἀποικία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἦτο ἐπιχείρησις οὐχὶ καταδυναστική, ἀλλ' ὑπὸ δεσμὸν ἱερὸν, ἐκ διαφόρων λόγων παραγομένη· οἷον τῆς ὑπερανξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐξ ὑπολογισμῶν ἐμπορίας, ἐξασφαλίσεως τῆς χώρας ἢ ἐθνικῆς φιλοδοξίας, ἄλλοτε δὲ ἐξ ἐμφυλίων διχοστασιῶν, πρὸς ἀποφυγὴν ποινικῆς καταδίκης ἢ ἐξάγνισιν ἀδικήματος.[1] Αἱ σχέσεις τῆς ἀποικιζομένης χώρας πρὸς τὴν μητρόπολιν ἦσαν ἐν γένει φίλιαι, τῆς ἀποικιζούσης πόλεως ὡς μητρὸς θεωρουμένης καὶ ἐχούσης μητροπόλεως δίκαια, ὥστε μεταξὺ ἀποικίας καὶ μητροπόλεως ἐπεκράτει ἡ σχέσις ἡ διέπουσα τὰ μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Αἱ ἀποικίαι ἀπεδέχοντο τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα καὶ τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς τῆς μητροπόλιως, καὶ ὤφειλον ν' ἀπονέμωσι τὴν προεδρίαν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους ἐκείνης.[2] Ἡ δὲ μητρόπολις ὤφειλε προστασίαν τῇ ἀποικίᾳ.

Οὕτως οἱ Κορίνθιοι ἔπεμψαν ἀποικίαν εἰς τὰς Συρακούσας ὑπὸ τὸν Ἀρχίαν, ὅστις καθ' ὁδὸν ἀφῆκε τὸν Χερσικράτην μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς, ἵνα ἀποικίσῃ τὴν Κέρκυραν.[3] Τίς ὁ λόγος τῆς ἀποικίας

---

[1] Raoul-Rochette Histore critique de l'établissement des colonies Grecques. Paris 1815 τ. I σελ. 15—24.

[2] Θουκυδ. Λ. — 25.— Raoul-Rochette ἔνθ. ἀνωτ. τ. I. σ 42, 43.

[3] Στράβων ΣΤ. β'. 4.

ταύτης, ἂν διηλαδὴ πρὸς ἐμπορίαν ἢ ἄλλος, δὲν εἶναι ἀσφαλῶς γνωστόν.[1] Οἱ Κορίνθιοι, ἀποικίσαντες τὴν Κέρκυραν, ἀπέβαλον ἀπ' αὐτῆς τοὺς Λιβυρνούς.[2] Ἦσαν δὲ οἱ Λιβυρνοὶ πειραταὶ ἀπὸ τῆς Δαλματίας ὁρμώμενοι.

Ἡ ἱστορικὴ πόλις τῆς Κερκύρας ἐξετείνετο ἐν τῷ χώρῳ τῷ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, τῆς περιβρεχούσης τὸ νῦν βασιλικὸν ἀγροκήπιον[3] καὶ τὸ προάστειον τῆς Ἀναλήψεως, μέχρι τῆς λίμνης Χαλικιοπούλου,[4] ὡς προκύπτει ἐκ πολλῶν ἀρχαιοτήτων εὑρεθεισῶν ἐκεῖ ἐν διαφόροις χρόνοις, ἰδίως δὲ ἐν ἔτει 1813 ἐκτελουμένων δημοσίων ἔργων. Τῆς ἀρχαίας τοπογραφίας τῆς νήσου δὲν ἔχομεν γνῶσιν, διότι τὸ

---

[1] Τὴν παράδοσιν ὅτι ὁ Ἀρχίας καὶ ὁ Χερσικράτης, ἔνοχοι μιαροῦ φόνου γενόμενοι, ἠναγκάσθησαν νὰ καταλίπωσι τὴν πατρίδα, τίθησιν ἐν ἀμφιβολίᾳ ὁ Raoul Rochette ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἀποίκισις ἐγένετο συναισθήσει τῆς Κορίνθου. (τ. 3 σελ. 181, 183).

[2] Στράβων ΣΤ. β. 4.

[3] Mon Repos.

[4] Ι. Α. Ῥωμανοῦ Κερκυραϊκὰ ἐν ἐφημερίδι Κερκύρας ***Φιλοπάτριδι*** ἀρ. 4—O. Rieman Recherches Archéologiques Corfou p. 12.—Ι. Πάρτς Ἡ νῆσος Κέρκυρα· γεωγραφικὴ μονογραφή. Μετάφρασις Π. Βέγια. Ἐν Κερκύρᾳ 1892 σελ. 194—203. — B. Schmidt Κερκυραϊκαὶ μελέται· συμβολαὶ εἰς τὴν τοπογραφίαν τῆς Κερκύρας. Μετάφρασις Σ. Παπαγεωργίου ἐν Κερκύρᾳ 1891. — H. Lechat Terres cuites de Corcyre. Athènes 1891 σελ. 4.

σχετικὸν μέρος τῆς βίβλου τοῦ Στράβωνος ἀπωλέσθη.[1]

Οἱ Κερκυραῖοι ταχέως ἐγένοντο ἰσχυροὶ κατὰ θάλασσαν, ὥστε ἑβδομήκοντα μόλις ἔτη μετὰ τὴν ἀποίκισιν ἐναυμάχησαν πρὸς τοὺς Κορινθίους. Εἶναι δὲ ἡ ναυμαχία αὕτη τῶν γνωστῶν ἡ ἀρχαιοτάτη 665 π.χ.[2]

Τὴν ναυτικὴν αὐτῶν δύναμιν ἐτήρησαν οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ πολύ,[3] καίτοι ἱστορεῖται, ὅτι οἱ Γότθοι ὑπὸ τὸν Τοτίλαν ἐλαφυραγώγησαν αὐτήν. Τὸ

---

[1] Mustoxidi delle cose Corciresi σελ. 142. Ὁ Ἀλβάνας ἀναφέρει ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο σώζεται ἀκέραιον ἐν Grotta Ferrata καὶ παραινεῖ τοὺς δυναμένους νὰ ἐρευνήσωσι περὶ αὐτοῦ. (Κερκυραϊκὰ Ἀπομνημονεύματα σελ. 387). Ἔρευνης δμως γενομένης ἐν ἔτει 1906, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ φίλου William Miller, τῶν ἐν Grotta Ferrata σωζομένων ἑπτὰ τόμων τοῦ Στράβωνος καὶ τοῦ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ ὀγδόου τόμου, οὐδὲν περὶ Κερκύρας εὑρέθη ἀναφερόμενον.

[2] Θουκυδίδ. Α. 13, 14. Κουρτίου Ἑλλ. Ἱστ. μεταφρ. Σ. Λάμπρου Τ. 1. σελ. 658. Ἡ παλαιοτάτη αὕτη τῶν Ἑλληνικῶν ναυμαχιῶν, ὡς καὶ ἡ ἑτέρα ναυμαχία τῶν Κερκυραίων, ἣν ὁ Θουκυδίδης λέγει κραταιοτάτην τῶν γενομένων (Α 50), δὲν ἐλέγχουσιν ἆρά γε ἀβάσιμον τὴν γνώμην, ὅτι οἱ Κερκυραῖοι ἦσαν ἀπειροπόλεμοι; (Σ. Π. Λάμπρου Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος Τ. 1. σελ. 15).

[3] Ἴδε κατωτ. Κεφ. Γ'. Μηδικὰ καὶ Κεφ. Δ'. Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

γεγονὸς τοῦτο συνέβη περὶ τὸ ἔτος 550 μ. Χ.[1]

Οἱ Κερκυραῖοι ἦσαν Δωριεῖς. Ἡ διάλεκτος αὐτῶν ἦτο Δωρικὴ καὶ ἠχήεσσα, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἑξῆς ἐπεισοδίου. Ὅτε οἱ Κερκυραῖοι ἐβοήθησαν τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῇ δευτέρᾳ κατὰ τῆς Σικελίας στρατείᾳ καὶ ἐν νυκτερινῇ ἐφόδῳ ἦδον τὸν Δωρικὸν παιᾶνα, οἱ Ἀθηναῖοι ἐφοβήθησαν, ὥστε, νομίσαντες ὅτι προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐκ τῶν νώτων ἢ ὅτι ἐνέπεσαν ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἐτράπησαν εἰς φυγήν.[2]

Δωρικὴ ἦτο καὶ ἡ γραφὴ τῶν Κερκυραίων.

Δωρικῶς δὲ καὶ ἡ νῆσος Κόρκυρα ὠνομάζετο.

Αἱ Κερκυραϊκαὶ ἐπιγραφαί εἰσιν ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλληνικῶν. Δύο μάλιστα, ἡ τοῦ Ἀρνιάδα καὶ ἡ τοῦ Μενεκράτους, ἐπέχουσι τὴν πέμπτην μεταξὺ ὅλων θέσιν καὶ ἀνάγονται εἰς τὸν ἕκτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα.[3] Ἀλλὰ καὶ τρίτη, ἡ τοῦ Ξενάρεος, δὲν ὑπολείπεται κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν ἀξίαν.

Ἐξετάσωμεν διὰ βραχέων ἑκάστην αὐτῶν.

§ 1.

Ὁ Ἀρνιάδας ἐφονεύθη ἐν ναυμαχίᾳ πρὸς τοὺς

---

[1] Προκοπίου περὶ Γοτθ. πολέμου. IV 629. -C. Carapanos Dodone et ses ruines, Paris 1878, texte p. 174. Πρβ. Mustoxidi delle cose Corcirese. σελ 9. Τότε εἰκάζει ὁ Μουστοξύδης ὅτι ἐγκαταλείψαντες οἱ Κερκυραῖοι τὴν ἀρχαίαν πόλιν, ᾠκοδόμησαν τὴν νέαν περὶ τὴν δικόρυφον ἄκραν, ἥτις καὶ Κορυφὼ ὠνομάσθη.

[2] Θουκυδίδ. Ζ. 44

[3] S. Reinach Traité d' épigraphie Grecque précédé d' un essai sur les inscriptions grecques par. C. T. Neuton.

Ἠπειρώτας. Περὶ τῆς ναυμαχίας ὅμως ταύτης οὐδὲν εἶναι γνωστόν. Ἡ ἐπιγραφὴ, ἀναπολοῦσα τὸν θάνατον τοῦ Ἀρνιάδα, ἔχει ὡς ἑξῆς:[1]

Σᾶμα τόδε Ἀρνιάδα Χάροπος, τόν δ' ὤλεσεν Ἄρης
Ζαρνόμενον[2] παρὰ ναυσὶν ἐπ' Ἀράθθοιο ϱHοϝαῖσι[3]
Πολλὸν ἀριστευόντα κατὰ στονόϝεσαν ἀϝυτάν.

---

[1] Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εὑρέθη τῷ 1846 ἐγγὺς τοῦ Μενεκράτείου σήματος. (Mustoxidi delle cose Corciresi σελ. 288.) Κεῖται δὲ τώρα ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ γυμνασίου Κερκύρας. Τὰ γράμματα εἶναι κεχρωματισμένα διὰ ἐρυθρᾶς βαφῆς.

[2] Οὕτως ἀναγινώσκει ὁ Μουστοξύδης, ἑπόμενος τῷ Οἰκονομίδῃ. (Delle cose Corciresi σελ. 288 — 290.)— Ὁ Reinach καὶ ὁ Rieman ἀναγινώσκουσι ***βαρνάμενον***· ὡσαύτως δὲ ὁ Κουμανούδης ἀναφέρων τὴν λέξιν ἐν ἀνεκδότῳ ἐπιγραφῇ Ἀθηνῶν. (Στεφ. Κουμανούδη Συναγωγὴ λέξεων ἀθησαυρίστων ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς λεξικοῖς). Προτιμῶμεν τὴν ἀνάγνωσιν ***ζαρνάμενος*** ὡς δωρικὴν καὶ ἕνεκα τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ ψηφίου προσομοιάζοντος τῷ νῦν Ζ.

[3] Τὸ μετὰ τὸ ψηφίον ϱ σημεῖον εἶναι τὸ δασὺ πνεῦμα. «Οἶμαι δὲ καὶ διὰ τοῦ Η στοιχείου τυπώσασθαι τοὺς παλαιοὺς τὴν δασεῖαν.» Ἀθήναιος β. θ'. — Τὸν τύπον τοῦ Η κεκλεισμένου ἴδε ἐν ἐπιγραφαῖς τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἀρ. 10. 17, θεωρεῖται δὲ οὗτος ἀρχαιότερος τύπος τοῦ Η ἀνοικτοῦ, μεταβληθεὶς περὶ τὸ 550 π. Χ. A guide to the department of Greek an Roman antiquities in the British Museun. London 1899. σελ. 4, 103. Ἴδε καὶ Ἐρρίκον Στέφανον, ἐν ἐπικεφαλίδι ψηφίου Η.

Ἡ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπὶ πλακὸς ἐπιμήκους ἄνευ διακοπῆς τῶν λέξεων, ἄρχεται ἐξ ἀριστερῶν καὶ βαίνει βουστροφηδόν.

§ 2.

Ὁ Μενεκράτης ἦτο πρόξενος καὶ φίλος τῶν Κερκυραίων. Ὅθεν εἰς τοῦτον, ναυαγήσαντα, ὁ δῆμος ἐποίησε τὸ κυκλοτερὲς σῆμα οὗ ἡ ἐπιγραφή, ἐν ἑξαμέτροις ἓξ, ἀναγινώσκεται ἐνμιᾷ μόνῃ γραμμῇ, ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά. Εἶναι δὲ αὕτη·[1]

Η Υιοῦ Τλασίαϝο Μενεκράτευς τόδε σᾶμα
Οἰανθέος γενεάν· τόδε δ' αὐτῷ δᾶμος ἐποίει·
Ϝὲς γὰρ πρόξενϝος δάμου φίλος, ἀλλ' ἐνὶ πόντῳ
ὤλετο· δαμάσιον δὲ κα....[2]
Πραξιμένης δ' αὐτῷ γ[αίας] ἀπὸ πατρίδος ἐνθὼν
σὺν δάμῳ τόδε σᾶμα κασιγνήτοιο πονήθη.

§ 3.

Ἡ τρίτη ἐπιγραφή, ἕνα ἑξάμετρον ἀποτελοῦσα, εἶναι γεγραμμένη ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας βάθρου,

---

[1] Εὑρέθη τῷ 1843 καθαιρεθείσης ἐπάλξεως τοῦ Σωτῆρος (forte del Salvatore). Ἑρμηνείας τῆς ἐπιγραφῆς ἴδε ἐν Ἐφ. τοῦ Ἡνωμ. Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων (ἀρ. 668 — 2 Ὀκτ. 1843), Ραγκαβῆ (Antiquités Helléniques Athènes 1842 σελ. 382), Α. Μουστοξύδη (Delle cose corc. σελ. 274 ἑξ.)

[2] Αἱ συμπληρώσεις εἰσὶ διάφοροι. Δώδεκα ἀναφέρει ὁ Μουστοξύδης (delle cose Corciresi σελ. 285) ἕξ ἐραν ὁ Reinach — Οὐχὶ πένθος ἄτλατον ἀλλ' ***ἄχος ἄλαστον εἶναι ἡ Ὁμηρικὴ φράσις*** Ὀδ. Δ. 108.

ἐφ' οὗ ἄλλοτε ἵστατο στήλη, καὶ ἀναγινώσκεται τῷ προσβλέποντι κάτω, ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά. Ἡ στήλη παρίσταται λέγουσα λακωνικῶς ἅμα καὶ ἐμφατικῶς:

Στάλα Ξενϝάρεος τοῦ Μηείξιος εἶμ' ἐπὶ τύμῳ.[1]

Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἰσὶν ὅμοια τῶν δύο προηγουμένων, ἀλλ' ὀλίγον μικρότερα. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπιγραφῶν καταρτίζεται τὸ Κερκυραϊκὸν ἀλφάβητον. Ὡς ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ φαίνεται, τὰ γράμματα Β, Η, Ζ, Χ, Ψ δὲν ἀπαντῶσι. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰ Β καὶ Ψ ἴσως δὲν σώζονται λέξεις περιέχουσαι τὰ γράμματα ἐκεῖνα. Ἀντὶ δὲ τοῦ Η ἦτο ἐν χρήσει τὸ Ε, καὶ ἀντὶ τοῦ Ω τὸ Ο.

Τὸ ἀλφάβητον τοῦτο, ἐκ δεκαεννέα ψηφίων συγκείμενον, μαρτυρεῖ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχήν. Διότι μόνον κατὰ τὸν τέταρτον π. Χ. αἰῶνα ἤρχισεν ἡ χρῆσις τῶν εἰκοσιτεσσάρων ψηφίων, ὡς καὶ νῦν ἔχουσιν, [2]

---

[1] Εὑρέθη τῷ 1867 παρὰ τὴν ἀρχαίαν νεκρόπολιν (Rieman Recherches Arch. Corfou σελ. 53), καὶ σώζεται ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ γυμνασίου Κερκύρας. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ἀπαντᾶται παράδειγμα μοναδικὸν δασέος πνεύματος μετὰ τὸ ψηφίον Μ. (Rieman αὐτ. σ. 54.) Τὸ πανομοιότυπον τῆς ἐπιγραφῆς ἴδε ἐν ***Παρνασσῷ*** Ἰανουαρίου 1877.

[2] Alexis Pierron L' Iliade d' Homère. Paris 1869. — Reinach Traité d' epigraphie Grecque précédé d' un essai sur les inscriptions grecques par C. T. Neuton. Paris 1885 σελ. 186.

Ἡ τέχνη τῶν Κερκυραίων διεκρίθη ἐν τῇ κεραμεικῇ, ἥτις ἐκολλιεργήθη ἐν Κερκύρᾳ ἐλλείψει καλῶν λατομείων. Ἄκρα καλαισθησία καὶ τέλειος χρωματισμὸς διαφαίνονται ἐν αὐτῇ.[1] Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων ἀγγείων, τῶν Κορινθιακῶν λεγομένων, ὧν τὰ ἄριστα εἶναι τὰ ἐν Κερκύρᾳ εὑρεθέντα.[2] Ἐπίσης δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαϊκῶν εἰδωλίων τῶν ἀνευρεθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Καραπάνου, ὧν τινα περιποιοῦσι τιμὴν εἰς τοὺς Κερκυραίους καλλιτέχνας.[3] Ἄλλα δὲ ἔργα κεραμεικῆς τέχνης καλλιτεχνικώτατα ἀπόκεινται ἐν συλλογαῖς μετενεχθείσαις εἰς τὴν ἀλλοδαπήν.[4] Ἐὰν ἐπιστημονική τις ἀνασκαφὴ γένηται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῆς πόλεως τοποθεσίᾳ, ἰδίᾳ δὲ ὑπὲρ τὸ Μενεκράτειον σῆμα, θὰ προσκτήσηται ἴσως καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις περισσὰς ἀποδείξεις τῆς προγονικῆς εὐκλείας.[5]

---

[1] Moniteur Universel 20 Mars 1813. — Monitore Jonio ἀρ. 4 τοῦ 1814.

[2] A. Dumont. Les céramiques de la Grèce propre τ. 1 σελ. 173.

[3] H. Lechat. Terres cuites de Corcyre. Collection de M. C. Carapanos Athènes 1891. σελ. 45, 59,—85,—86,—93—94.

[4] Rieman Rech. Arch. Corfou σελ. 55.—A guide to the department of Greek and Roman antiquites in the British Museum σελ. 95, 157.

[5] Ἀνασκαφαὶ ἐν Κερκύρᾳ ἐγένοντο κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Τῷ 1811—1814 ἀνεσκάφη τὸ μέρος τῆς Παλαιοπόλεως, τῶν Στρατιῶν, καὶ τῆς Νεραντζίχας, ὅθεν οἱ Γάλλοι

Παλαιὸς πάντοτε πόθος τῶν κατοίκων ἐνδόξων πόλεων, ἦτο νὰ συνδέωσι τὰς ἰδίας πατρίδας μετὰ τῶν ἀρχαίων εὐκλεῶν παραδόσεων καὶ νὰ ἐπιδιώ-

---

ἐσκόπουν νὰ ὀρύξωσι διώρυγα, ἵ α δι' αὐτῆς καταστήσωσι στρατηγικῶς ἀσφαλῆ τὴν πόλιν καὶ τὰ φρούρια. Περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων μακρὰν περιγραφὴν περιέχει ἡ ιότε ἐκδιδομένη Γαλλικὴ ἐφημερὶς Le moniteur universel (20 Μαρτίου 1813) ὑπὸ ψηφίον M (ἴσως Μουστοξύδου), τῆς ὁποίας παραθέτομεν ἐνταῦθά τινα ἀποσπάσματα. «Εἰς τρία διάφορα σημεῖα τοῦ χώρου τῆς ἀρχαίας πόλεως εὑρέθησαν τὰ ἐρείπια ὑδραγωγείου λιθίνου. Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο ὑπεστηρίζετο διὰ στοῶν, τῶν ὁποίων βλέπει τις ἀκόμη πολλὰ στηρίγματα σχεδὸν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ καὶ ἐπὶ ἕκτασιν 7 ἕως 800 μέτρων. Ἔχουσι μῆκος 1 μέτρου καὶ 80 ἑκ, καὶ πλάτος 1 μέτρου καὶ 40 ἑκ Ἡ διάμετρος εἶναι 3 μέτρων καὶ 80 ἑκ. Τὸ ὑδραγωγεῖον ἐλάμβανε τὰ ὕδατα ἐκ σειρᾶς λόφων φθανόντων εἰς τὴν Ἁγίαν Ἑλένην. Αἱ μέλλουσαι ἀνασκαφαὶ θέλουσι γνωρίσει τὰς πηγὰς καὶ τὰς δεξαμενὰς τῶν ὑδάτων. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ μέρους ἔνθα εὑρέθησαν τὰ ἐρείπια ταῦτα εὑρέθη κυκλοτερὴς ἀγωγὸς ὑδάτων ἐξ ὀπτῆς γῆς. Ἡ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Παλαιοπόλεως εἰς Ἅγιον Θεόδωρον κατωφέρεια ἰσοπεδώθη . . . Παρὰ τὰς ἁλυκὰς εὑρέθησαν τάφοι· καὶ ἐγγὺς ἀγγεῖα ἐκ κεράμου, πλίνθοι 44 ἑκατοστομέτρων καί τινα νομίσματα χάλκινα . . Ἐν ταῖς λυχνίαις εἰσὶν εἰργασμένα μετὰ μεγάλης προσοχῆς τὰ ἄνω μέρη, ἐφ' ὧν παρίστανται ἀνάγλυπτοι κάλλισται ἐρωτικαὶ σκηναί. Εὑρέθησαν τεμάχια στηλῶν καὶ κιονόκρανα δωρικοῦ ρυθμοῦ, ἰδίως ὡραῖοι ραβδωτοὶ σπόνδυλοι. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἔχει διάμετρον 1 μέτρου καὶ 10 ἑκ., ἕτερος δὲ 87 ἑκατοστομέτρων· γυναικεῖοι κορμοί, ὡραῖαι μικραὶ κε-

κωσι τὴν ἀνεύρεσιν τῆς θέσεως, ὅπου ἐκεῖναι ἔκειντο. Τρανὸν μαρτύριον τούτου εἶναι ἡ ἀδιάκοπος προσπάθεια πρὸς εὕρεσιν τῆς πάλαι Δωδώνης καὶ ἡ ἐπιτυχία τούτου χάριν ἐπιμόνων καὶ ἀξιεπαίνων προσπαθειῶν τοῦ κ. Καραπάνου. Παραπλησία προσπάθεια κατεβλήθη πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς πάλαι ποτὲ ἐνδόξου πόλεως τῶν Φαιάκων καὶ πολλαὶ ἐπὶ τούτῳ διατριβαὶ ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1811 καὶ 1812, τῶν Γάλλων αὐτοκρατορικῶν κυριαρχούντων τῆς νήσου, καὶ πολλαὶ τότε ἐδημοσιεύθησαν διατριβαὶ ὑποστηρίζουσαι ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν τοποθε-

---

φαλαί, ἄγαλμα γυναικός, ἧς ἡ ἀμφίεσις εἶναι χαριεστάτη καὶ πολλὰ ἄλλα θριάυσματα μαρμάρινα , . . Ἐν τοῖς πέριξ ἐν θέσει Στρατιαῖς, εὑρέθη ἀγγεῖον ἄωτον ὀρειχάλκινον μετρίου μεγέθους μετὰ πολλῶν ἀργυρῶν νομισμάτων . . . . καὶ μικρὰ βοῦς ἐκ χρυσοῦ . . . . κύπελλα, κάλπαι, λυχνίαι, ἀγαλμάτια, εἰδώλια, ἀνάγλυφα, κεφαλαὶ νυμφῶν κ.τ.λ.»

Τῷ 1822 εὑρέθησαν ἐν Καρδακίῳ τὰ ἐρείπια ναοῦ καὶ ἄλλαι ἀρχαιότητες. (Rieman Rech. Arch. σελ. 18—19 35.)

Τῷ 1843, οὐχὶ μακρὰν τῆς παραλίας Γαρίτσης καὶ ὑπὸ τὸν λόφον τῶν φυλακῶν εὑρέθησαν, σὺν ἄλλοις, τὸ σῆμα τοῦ Μενεκράτους καὶ ἡ ἀρχαϊκὴ λέαινα ἡ ἐν τῷ βασιλικῷ τῆς πόλεως ἀνακτόρῳ νῦν ἀποκειμένη, ἀπεκαλύφθη δὲ ἡ ἀρχαία νεκρόπολις. (Mustoxidi delle cose Corciresi σελ. 271 ἑπ.)

Τῷ 1846 ἐν τῇ αὐτῇ θέσει εὑρέθη ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀρνιάδα. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ ἐν Ἁγίᾳ Εὐφημίᾳ. (Rieman σελ. 24.)

σίαν τοῦ Ὁμηρικοῦ ἄστεος. Ὁ βαρὼν Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης, περιγράφων τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς νήσου Κερκύρας, ἔνθα ὁ Ἀφιόνας καὶ ἡ Παλαιοκαστρίτσα, λέγει ὅτι πολλοὶ λόγιοι περιηγηταὶ ἀναζητοῦσιν ἐκεῖ τὴν ὁμηρικὴν πόλιν πολὺ βασιμώτερον τῶν ἀναζητούντων αὐτὴν ἐν Παλαιοπόλει[1]. Καὶ εὐλόγως φρονεῖ οὕτως ὁ εὐπατρίδης Κερκυραῖος, διότι ἐνταῦθα ἁπαντῶσι πλεῖστα χαρακτηριστικὰ τῆς ἐνδόξου πόλεως, ἣν ἐκλέϊσε δι' ἀφθίτου κλέους ὁ μέγας ἀοιδός. Τὰ ἀποδιδόμενα εἰς τὴν Σχερίαν[2] ἐπίθετα **ἐρίβωλος** καὶ **ἐρατεινὴ** ἐνταῦθα κυρίως ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς τὴν Κέρκυραν. Ἐνταῦθα σώζονται ἔτι αἱ ἀρχαϊκώταται ὁμηρικαὶ ὀνομασίαι Κρήνη, Πάγοι, Ἀντιπέραια[3] Ἀθήνη[4]. Ἐνταῦθα ἐτοποθετήθη ἡ ἀπολιθωθεῖσα ναῦς τῶν Φαιάκων[5], ὁρατὴ εὐκρινῶς ἔτι νῦν ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ΒΔ μέρει τῆς νήσου ὄρους Πρινίλλα[6]. Ἐνταῦθα ἀνευρέθησαν

---

[1] Theotoky, Détails sur Corfou. A Corfou en 1826. σελ. 137. Un grand nombre de voyageurs instruits viennent y chercher la ville d'Homère, et ceux-ci effectivement, sont beaucoup plus fondés dans leur avis, que quelques autres, qui la cherchent dans les ruines de Corcyre à Paleopolis.

[2] Ὀδ. Ε. 34. Ὀδ. Η 79.

[3] Ἰλ. Β. 625.

[4] Ὀδ. Ζ. 291.

[5] Ὀδ. Ν. 163.

[6] Theotoky, Détails sur Corfou σελ. 137.

πολλὰ ἀρχαῖα τῆς Κερκύρας νομίσματα[1] καὶ ἀρχαῖοι κίονες.[2] Ἐνταῦθα ἀπαντῶσιν ἀλλεπάλληλοι αἱ ὀνομασίαι Μαγοῦλα καὶ Μαγουλάδες, σημαίνουσαι τὴν ὕπαρξιν ἀρχαιοτήτων.[3]

Κατὰ τὸ ἔτος **1889**, γενομένων ἀνασκαφῶν ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Καροπάνου ἐνθέσει **Κανόνι**, εὑρέθη πλῆθὺς ἀρχαίων εἰδωλίων. Ὁ διαπρεπὴς διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς κ. H. Lechat, περιγράψας τὰ εἰδώλια ταῦτα λέγει, ὅτι τινὰ τούτων φέρουσι τιμὴν εἰς τοὺς Κερκυραίους καλλιτέχνας[4]. Καὶ τὰ ὡραιότερα τῶν Κορινθιακῶν ἀγγείων εὑρέθησαν ἐν Κερκύρᾳ.[5]

Νομίσματα τῆς Κερκύρας ἀργυρᾶ μὲν ὑπάρχουσιν ἱκανά· χρυσᾶ δὲ δὲν ὑπάρχουσι γνωστά.[6]

Ἡ κατάταξις τῶν ἀρχαίων Κερκυραϊκῶν νομισμάτων κατὰ τάξιν χρονολογικὴν εἶναι δυσχερεστάτη, διότι οἱ τύποι διετηρήθησαν οἱ αὐτοί, καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου παρήλλαξαν. Κατα-

---

[1] Πάρτσ, Κέρκυρα. Μετάφρασις Π. Βέγια. Ἐν Κερκύρᾳ 1892 σελ. 209, 219.

[2] Ἐν ἔτει 1908, 1914.

[3] Leake Topographie d' Athènes σελ. 318.

[4] Terres, cuites de Corcyre. Collection de Mr Constantin Carapanos. Athènes 1891, σελ. 85, 86, 93. 94.

[5] Ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 110.

[6] Περὶ ἑνὸς μόνον ἀλλὰ μὴ γνησίου χρυσοῦ νομίσματος, εὑρισκομένου νῦν ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ, γίνεται μνεία. (Φ. Ἀλβάνα Κερκυραϊκὰ Ἀπομνημονεύματα. Ἐν Κερκύρᾳ 1893 σελ. 295, 404.)

τάσσονται λοιπὸν τὰ νομίσματα ταῦτα μόνον κατὰ τύπους ὡς ἑξῆς.[1]

1) βοῦς γαλουχοῦσα μόσχον.

Ὁ τύπος οὗτος εἶναι ἀρχαιότατος καὶ ἀνατολικῆς καταγωγῆς. Σχετίζεται δὲ τῇ λατρείᾳ Ἀσιατικῆς θεοῦ, ταυτισθείσης εἶτα ἐν Ἑλλάδι τῇ Ἥρᾳ, ἢ τῇ Ἀρτέμιδι.

2) κῆποι τοῦ Ἀλκινόου.

Ὁ τύπος οὗτος εὕρηται καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι. Σχετίζεται τῇ λατρείᾳ τοῦ Διὸς Ἀρίστου, ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος Ἀριστέως, μεγάλως τιμωμένου ἐν Κερκύρᾳ.[2]

3) κεφαλὴ Ἥρας.

4) Διονυσιακοί.

5) Κατὰ τὰ ἔτη 300—229 π. Χ. ἀπαντᾶται ὁ τύπος πρώρας νηὸς μετ' ὀνόματος μυθολογικοῦ, ἢ φανταστικοῦ (Παλλὰς, Φωσφόρος, Εὔκλεια κλπ). Τὰ ὀνόματα ταῦτα ἀνῆκον πιθανῶς εἰς πλοῖα τοῦ Κερκυραϊκοῦ στόλου, διακριθέντα ἴσως ἐν ἀγῶσιν.

6) Ἀπὸ τοῦ ἔτους 48—222 μ.Χ. ἀπανιῶσιν

---

[1] A catalogue of the Greek coins in the British Museum. Thessaly to Aetolia. London 1883.

[2] Πολλοὶ νομισματολόγοι θεωροῦσι τὸν τύπον τοῦτον ἁπλοῦν κόσμημα (Κατάλογος τῶν ἀρχαίων νομισμάτων Κερκύρας κλπ. συλλεχθέντων ὑπὸ Π. Λάμπρου, καὶ περιγραφέντων ὑπὸ Α. Ποσταλάκα, Ἀθήνησι 1868 σελ. 2, 123. — Ἴδε καὶ B. Head, Ἱστορία τῶν Νομισμάτων. Μετάφρ. Ι. Ν. Σβορώνου (Βιβλιοθ. Μαρασλῆ.) Ἐν Ἀθήναις 1898 Τ. Ι σελ. 407—411.

οἱ τύποι τοῦ Διὸς Κασίου, Ἀγρέως καὶ Ἄρεος. Ὁ Ἀγρεὺς φαίνεται ἄλλη μορφὴ τοῦ Ἀριστέως.

7) Ἀκολούθως ἀπαντῶσι τὰ ὀνόματα πρυτάνεων (Ἀριστεύς, Ἀρίστων, Δαμόστρατος, Ἡρώδης, Μένανδρος, Νικάνωρ, Στράτων, Σωσιγένης, Σώστρατος, Φαλακρός, Φίλων, Φιλωνίδας, Φιλώτας).

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀπαντῶσι καὶ οἱ ἑξῆς τύποι.[1]

ἀμφορεὺς
κάνθαρος
κεφαλὴ Ἀπόλλωνος
κεφαλὴ Ἀθηνᾶς
κεφαλὴ Ἡρακλέους,

μάλιστα δὲ τύποι ναυτικῆς δυνάμεως καὶ ἀρετῆς σημαντικοί, οἷον:

κεφαλὴ Ποσειδῶνος[2]
προτομὴ Ποσειδῶνος[3]
τρίαινα[4],

ναῦς (ναῦς ποντοποροῦσα[5], ἢ ἥμισυ νεώς[6])

---

[1] Κατάλογος Λάμπρου — Ποστολάκα.

[2] Ἔνθ' ἀνωτ. ἀρ. 223, 253, 356, 361, 364, 368, 369, 409, 436, 445, 447, 452.

[3] Ἔνθ' ἀνωτ. ἀρ. 366, 367.

[4] Ἔνθ' ἀνωτ. ἀρ. 54, 219, 223, 233, 235, 238, 241, 243, 245, 246, 275, 276, 278, 356, 366—8, 409, 449.

[5] Ἔνθ' ἀνωτ. ἀριθ. 499, 528. 529.

[6] Ἔνθ' ἀνωτ. ἀριθ. 167, 176, 185, 190.

Ἐκ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῆς Κερκύρας ἀρχαιότατα εἶναι τὰ φέροντα τύπον βοὸς γαλουχούσης μόσχον,[1] τοὺς κήπους τοῦ Ἀλκινόου, τὴν κεφαλὴν τῆς Ἥρας, καὶ τοὺς Διονυσιακούς. Ὁ τύπος πρώρας νηὸς μετὰ μυθολογικοῦ, ἢ φαντασικοῦ ὀνόματος (Παλλάς, Φωσφόρος, Εὔκλεια κτλ.), εἶναι νεώτερος, ἀναγόμενος εἰς τὰ ἔτη 300—229 π. Χ. Ἔπειτα ἀπαντῶσιν οἱ τύποι τοῦ Διὸς Κασίου Ἀγρέως καὶ Ἄρεος (48—228 μ. Χ.) Τέλος ἀπαντῶσι τὰ ὀνόματα τῶν πρυτάνεων.[2] Χαλκᾶ νομίσματα τῆς Κερκύρας ὑπάρχουσι πλεῖστα. Τούτων τὰ ἀρχαιότατα εἶναι τὰ φέροντα τὰ σύμβολα τοῦ Διονύσου.[3]

Ὁποῖον ἦτο τὸ πολίτευμα τῆς νήσου δὲν εἶναι γνωστόν. Αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι εἶχον ἑκάστη ἴδιον πολίτευμα. Ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψεν

---

[1] Ὁ τύπος βοὸς ἐχαράχθη καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἀττικῆς νομισμάτων (Πλουτάρχου Θησεὺς κε΄.)

[2] A catalogue of the Greek coins in the British museum. Thessaly to Aetolia. London 1833· σελ. xlvii — l. — B. Head, Ἱστορία τῶν νομισμάτων· μετάφρ. Ἰω. Σβορώνου. Ἐν Ἀθήναις 1898. Τ. 1 σελ. 407 (Βιβλιοθ. Μαρασλῆ).

Ἑτέρα συλλογὴ ὑπάρχει παρὰ τῇ ἐθνικῇ ἐν Ἀθήναις βιβλιοθήκῃ. (Κατάλογος τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῶν νήσων Κερκύρας κλπ. συλλεχθέντων ὑπὸ Παύλου Λάμπρου καὶ περιγραφέντων ὑπὸ Ἀχιλ. Ποστολάκα. Ἀθήνησιν ΑΩΞΗ.)

[3] H. Lechat ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 8.

ἑκατὸν πεντήκοντα ὀκτὼ πολιτειῶν τὰ πολιτεύματα,[1] ἐν οἷς ἦτο καὶ τὸ Κερκυραϊκόν,[2] ἀλλ' ἀτυχῶς ταῦτα ἀπώλοντο.[3] Γνωστὸν μόνον εἶναι, ὅτι ἡ Κέρκυρα εἶχεν ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ (**ἀλίαν**) καὶ σύγκλητον (**βουλάν**).[4]

Ἐν Κερκύρᾳ ἐλατρεύοντο οἱ αὐτοὶ θεοὶ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι. Ἦσαν ἐκεῖ ναοὶ τοῦ Διός, τῆς Ἥρας, τοῦ Διονύσου, τῶν Διοσκούρων, ἔτι δὲ τοῦ Ἀλκινόου[5]. Ἐκ τῶν εὑρεθέντων πολυαρίθμων εἰδωλίων τῆς Ἀρτέμιδος προκύπτει καὶ ἡ ἐν τῇ νήσῳ λατρεία αὐτῆς, ὡς θεᾶς τῆς φύσεως.[6] Ἀλλ' ἡ μεγίστη λατρεία ἀπεδίδετο εἰς τὰ μαντεῖα, καὶ δὴ

---

[1] Διογένης Λαέρτιος ἐν βίῳ Ἀριστοτέλους.

[2] Ἡ Ἀριστοτέλους Κερκυραίων πολιτεία ρητῶς ἀναφέρεται. (Σχολ. Ἀπολλων. Ροδίου Δ. 983.) Ἀπόσπασμα αὐτῆς ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ β΄. ἐκδόσει τοῦ ἔργου τοῦ Valentine Rose Aristoteles Pseudepigraphus. (J. E. Sandys Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων Πολιτεία. London 1912 σελ. xxxix). Τὸ ἀπόσπασμα ἐλήφθη ἐκ χειρογράφου τοῦ ὄρους Ἄθω.

[3] Mustoxidi delle cose Corciresi σελ. 102.

[4] Αὐτ. σελ. 106.

[5] Θουκυδ. Γ. 70, 75, 81.

[6] H. Lechat, Terres cuites de Corcyre σελ. 101—102, 111, — Περὶ τῆς τοιαύτης ἰδιότητος τῆς Ἀρτέμιδος παράβαλε Gladstone's Juventus Mundi σελ. 306—308, τῆς ἐμῆς μεταφράσεως σελ. 307 — 309.

εἰς τὸ τῆς Δωδώνης,[1] τὸ ἀρχαιότατον πάντων.[2] Εἰς τὰ μαντεῖα τῆς Ὀλυμπίας[3] καὶ τῶν Δελφῶν[4] οἱ Κερκυραῖοι ἀνέθηκαν βοῦς χαλκοῦς διὰ τοιαύτην τινὰ αἰτίαν. Ταῦρος καταλιπὼν τὰς ἄλλας βοῦς καὶ ἀπὸ τῆς νομῆς κατερχόμενος ἐμυκᾶτο εἰς τὴν θάλασσαν· γινομένου δὲ καθ' ἑκάστην τοῦ αὐτοῦ, κατῆλθεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ βουκόλος καὶ εἶδεν ἀμέτρητον πλῆθος θύννων. Καὶ οὗτος μὲν ἀνήγγειλε τὸ πρᾶγμα τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἐκεῖνοι δὲ θέλοντες νὰ συλλύβωσι τοὺς θύννους καὶ ματαίως ταλαιπωρούμενοι ἠρώτησαν τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον. Καὶ οὕτως ἐθυσίασαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα τὸν ταῦρον καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν θυσίαν συνέλυβον τοὺς ἰχθῦς, ἐκ δὲ τοῦ δεκάτου τῆς ἄγρας ἀνέθηκαν τὰ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς ἀναθήματα, ἅτινα ἦσαν ἐκ τῶν ἀξιολογωτάτων.[5]

---

[1] Ἐν τῷ μαντείῳ τῆς Δωδώνης ἀνέκειτο ἀνάθημα τῶν Κερκυραίων ἀνδριὰς χαλκοῦς ἐπὶ στύλου, κρατῶν μάστιγα τριπλῆν ἁλυσιδωτήν, ἔχουσαν ἠρτημένους ἀστραγάλους, οἵτινες ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σαλευόμενοι ἔπληττον τὸν ἐπὶ ἑτέρου στύλου χαλκοῦν λέβητα, προκαλοῦντες οὕτως ἦχον ἀδιάλειπτον. (C. Carapanos Dodone et ses ruines. Paris 1878, texte p. 166—168).

[2] Ἡροδότου Β. 52.

[3] Παυσανίου Φωκικὰ 9. 3.

[4] Παυσανίου Ἠλειακὰ Α 27. 9.

[5] Τοῦ ἐν Δελφοῖς χαλκοῦ ταύρου εὑρέθη ἡ βάσις μετ' ἐπιγραφῆς κατὰ τὰς τελευταῖον ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς γενομένας ἀνασκαφάς.

Ἐὰν θὰ ἑρμηνεύσωμεν τὸν παράδοξον τοῦτον μῦθον, πρέπει ἴσως νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ ταῦρος σημαίνει τὴν ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατερχομένην μετὰ μυκηθμῶν καταιγίδα,[1] μεθ' ἣν ἀναθρώσκει πληθὺς ἄμετρος θύννων, ὡς καὶ νῦν ἐν Κερκύρᾳ, μετὰ τὸν χειμῶνα, συμβαίνει. Ἐπειδὴ δὲ ὁ θύννος εἶναι ἰχθὺς τοῦ Ποσειδῶνος,[2] εἰς τὸν Ποσειδῶνα ὠφείλετο θυσία, καὶ τοιαύτη ἐγένετο ἡ τοῦ ταύρου.

Οἱ μῆνες τῶν Κερκυραίων ἔφερον ἴδια ὀνόματα, ὡς συνέβαινεν ἐν ἑκάστῃ Ἑλληνικῇ πολιτείᾳ. Γνωστοὶ δὲ τῶν μηνῶν τούτων εἰσὶν οἱ:

Μαχανεὺς
Εὔκλειος
Ἀρτεμίτιος
Ψυδρεύς,

ἀντιστοιχοῦντες πρὸς τοὺς Ἀθηναϊκοὺς

Γαμηλιῶνα (Ἰανουάριον)
Ἀνθεστηριῶνα (Φεβρουάριον)
Ἐλαφηβολιῶνα (Μάρτιον).

Τοῦ τετάρτου ἀμφίβολος ἐστιν ἡ θέσις.[3]

Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀκμὴν ὑπολογίζεται ἀνερχόμενος εἰς ἑκατὸν χιλιάδας κατοίκων.[4]

---

[1] Πρβ. ἄθλον Ἡρακλέους κατὰ Κρητικοῦ ταύρου. (Decharme, Ἑλλ. Μυθολογία σελ. 594 Ἑλλ. μεταφρ.)

[2] Decharme σελ. 392.

[3] S. Reinach Ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 486.

[4] B. Schmidt, Κερκυραϊκαὶ Μελέται, ἐξελληνισθεῖσαι ὑπὸ Σ. Κ. Παπαγεωργίου. Ἐν Κερκύρᾳ 1891 σελ. 90.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΜΗΔΙΚΑ

Κατὰ τὰ Μηδικὰ (480 π. Χ.), ὅτε ὁ Ξέρξης παρεσκευάζετο νὰ δουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οὐχὶ πλέον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι πρωτηγωνίστουν μόνοι εἰς τὸν κατὰ τῶν βαρβάρων πόλεμον, οἱ Κερκυραῖοι ἔχοντες μεγάλην ναυτικὴν δύναμιν καὶ μόνον τῶν Ἀθηναίων ἐν αὐτῇ ὑστεροῦντες[1], προσεκλήθησαν εἰς βοήθειαν ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀσμένως ἐδέξαντο τὴν πρόσκλησιν, εἰπόντες, ὅτι τῆς Ἑλλάδος ἀπολλυμένης οὐδ' αὐτοὶ θὰ διέφευγον τὸν κίνδυνον. Παρεσκεύασαν δὲ καὶ ἀπέστειλαν ἑξήκοντα πλοῖα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἕνεκα τῶν ἐτησίων ἀνέμων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κάμψωσι τὴν Μαλέαν καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς Σαλαμῖνα. Ὁ Ἡρόδοτος αἰτιᾶται τοὺς Κερκυραίους, ὅτι ἐπίτηδες παρέμειναν ἐν Ταινάρῳ, μηδεμίαν μὲν ἐλπίδα τρέφοντες περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων, σκοποῦντες δὲ ἐκ τῆς στάσεως ταύτης νὰ πορισθῶσι τὴν εὔνοιαν τοῦ Ξέρξου, ὡς μὴ κλίναντες τὴν πλάστιγγα κατ' αὐτοῦ διὰ τῆς συνενώσεως τῶν ἑαυτῶν δυνάμεων ταῖς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.[2] Δεινὴ ἡ κατηγορία.[3] Ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦμεν τὸν λόγον τοῦ νὰ

---

[1] Ἡροδότου Ζ. 168 Θουκυδ. Α. 14, 33.

[2] Ἡροδότου Ζ. 145, 168.

[3] Mustoxidi delle cose Corciresi σελ. 54.—Ι Α. Ῥωμανοῦ, Χρονολογικὴ περίληψις τῶν Κερκυραϊκῶν ἐν «*Φιλοπάτριδι*», ἐφημερίδι Κερκύρας, 23 Φεβρουαρίου 1883.

ἐκθέσωσιν ἑαυτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, εἰσακούοντες τοὺς Ἀθηναίους, ἂν μηδεμίαν εἶχον περὶ τῆς νίκης ἐλπίδα. Ὡς δὲν ἐννοοῦμεν πῶς θὰ ἦσαν πειστικώτεροι πρὸς τὸν Ξέρξην, πέμποντες καὶ οὐχὶ ἀρνούμενοι τὴν αἰτηθεῖσαν βοήθειαν, ὡς ἔπραξαν οἱ Κρῆτες.[1] Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ πέμψωσι δυνάμεις, ἵνα μὴ φθάσωσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, εἶναι ὑστεροβουλία οὐχὶ ἀμέτοχος τοῦ ἀστείου. Ὁ Baehr, σχολιάζων τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ Ἡροδότου, λέγει· «Εἶναι ἤδη ἱκανῶς γνωστόν, ὅτι κατὰ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Μαλέας τὰ ρεύματα τοῦ Αἰγαίου, διευθυνόμενα πρὸς δυσμάς, συγκρούονται πρὸς τὰ ῥεύματα τοῦ Ἀδρία, ὥστε ἐγείρονται φοβεραὶ θύελλαι καὶ καταιγίδες, ὀλέθρισι τοῖς ναυ ιλλομένοις, ἰδίως ὅταν τὸ θέρος οἱ ἐξ ἀνατολῆς ἄνεμοι βιαιότατα ὠθῶσι τὰ πλοῖα κατὰ τῶν σκοπέλων καὶ τῶν ὑφάλων, ἢ ἀναγκάζωσιν αὐτὰ νὰ τρέπωνται ἀντιθέτως τῆς πορείας των.»

Καὶ παρά τινος ἀναφέρεται, ὅτι οἱ συμπολεμήσαντες τῶν Ἑλλήνων ἐσκόπουν νὰ τιμωρήσωσι τοὺς Κερκυραίους, ὡς μὴ συμμαχήσαντας αὐτοῖς κατὰ τῶν βαρβάρων, ὅτι δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκώλυσε τοῦτο, ἐφ' ᾧ διωκόμενός ποτε εὗρεν ἐν Κερκύρᾳ ἄσυλον.[2] Ἀλλ' ὁ Πλούταρχος λέγει, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὴν Κέρκυραν γενομένη εὐεργεσία ἦν ὅτι οὗτος, ὡς διαιτητής, ἔλυσεν ὑπὲρ

---

[1] Ἡροδότου Ζ 169.

[2] Σχολιαστὴς εἰς Θουκυδίδην Α. 136.

τῶν Κερκυραίων διαφορὰν αὐτῶν πρὸς τοὺς Κορινθίους περὶ τῆς Λευκάδος, ἐπιβαλὼν τοῖς Κορινθίοις τὰ πληρώσωσιν εἴκοσι τάλαντα.[1] Ἀπέναντι τῆς βεβαιώσεως τοῦ Πλουτάρχου νομίζομεν, ὅτι ἡ γνώμη τοῦ ἀνωνύμου σχολιαστοῦ καταπίπτει.

Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν αἱ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι δὲν συνείχοντο διὰ κοινῶν ὑποχρεώσεων κατὰ τὰς σήμερον ἐπικρατούσας ἰδέας, ἀείποτε δὲ ζηλοτύπως πρὸς ἀλλήλας ἔχουσαι, ἐπελαμβάνοντο τῶν ὅπλων καὶ ἐνεπλέκοντο εἰς πολέμους, ὡς ἀποδεικνύουσι καὶ ἄλλοι μὲν, μάλιστα δὲ ὁ μετ' οὐ πολὺ ἐκραγεὶς Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

(431—404 π. Χ.)

Αἱ Ἀθῆναι εἶχον περιέλθῃ εἰς φθονητὸν σημεῖον δόξης. Μαρτυροῦσι περὶ τούτου μέχρι τῆς σήμερον ὁ Παρθενὼν καὶ τὰ ἄλλα τῆς Ἀκροπόλεως μνημεῖα. Χάριν δὲ τῆς λαμπρότητος καὶ πρὸς ἰδίαν ἐνίσχυσιν αἱ Ἀθῆναι ἐφορολόγουν τὰς ἄλλας πόλεις ἁδρῶς, καὶ ἐπελάμβανον τοῦτο εὔλογον καὶ νόμιμον.[2] Ἡ Κορινθιακὴ τέχνη ἐχρησίμευεν ἁπλῶς εἰς κόσμησιν τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχιτεκτονικῶν ἀριστοτεχνημάτων. Οἱ Ἀθηναῖοι ηὔξανον ἐν δυνάμει καὶ πλούτῳ, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐφοβοῦντο τὴν

---

[1] Πλουτάρχου, βίος Θεμιστοκλέους κδ.

[2] Θουκυδίδ. Α. 76.

ὑπεροχὴν ἐκείνην. Αὕτη, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.[1] Πρόφασις δὲ ἐγένετο ἡ περὶ τῆς Ἐπιδάμνου ἔρις τῶν Κερκυραίων πρὸς τοὺς Κορινθίους, εἰς ἣν ἐπενέβησαν ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὕτω δὲ ὁ πόλεμος ἐγενικεύθη. Ἡ Ἐπίδαμνος (νῦν Δυρράχιον), ἀποικία τῶν Κερκυραίων, πιεζομένη ὑπὸ τῶν ἐγγὺς πολεμίων, ᾐτήσατο μὲν ἀλλὰ δὲν ἔτυχε τῆς συνδρομῆς τῆς μητροπόλεως. Τούτου ἕνεκα παρεδόθη τοῖς Κορινθίοις, οἵτινες ἐδέχθησαν τὴν αἴτησιν καὶ διὰ τὸ μῖσος πρὸς τοὺς Κερκυραίους, μὴ προσφέροντας τὰ πρωτεῖα ἐν ταῖς ἑορταῖς μήτε τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἱερείων, ἐν ᾧ ἦσαν ἄποικοι. Ὁ χρόνος εἶχε μεταβάλλει τὰ πράγματα, καὶ σὺν τῇ εὐημερίᾳ ἡ Κέρκυρα προήγαγε τὴν φιλοδοξίαν. Οἱ ἀρχαῖοι δεσμοὶ ἐξέλιπον καὶ οἱ ἄποικοι κατέστησαν καταφρονηταὶ τῆς μητροπόλεως.[2] Ἀλλ' οἱ Κερκυραῖοι, μάτην ζητήσαντες τὴν ἔξωσιν τῶν Κορινθίων, ἐπολιόρκησαν τὴν Ἐπίδαμνον. Ἀφ' ἑτέρου οἱ Κορίνθιοι μετὰ συμμάχων ἔχοντες ἑβδομήκοντα πέντε πλοῖα ἔπλευσαν πρὸς τὴν Ἐπίδαμνον. Φθάσαντες δὲ εἰς τὸ Ἄκτιον καὶ δηλώσαντες τὴν ἐχθρικὴν πρὸς τοὺς Κερκυραίους στάσιν παρετάχθησαν πρὸς τοὺς ἐφορμήσαντας μετὰ ὀγδοήκοντα πλοίων Κερκυραίους καὶ ἐναυμάχησαν. Ἐνίκησαν δὲ κατὰ κράτος οἱ Κερκυραῖοι καὶ ἔστη-

---

[1] Θουκυδίδ. Α. 23.

[2] Θουκυδίδ. Α. 25, 38. — Raoul Rochette τ. 1 σελ. 43.

σαν τρόπαιον νίκης ἐν Λευκίμμῃ. (434 π. Χ.)[1] Τὴν ἦτταν βαρέως φέροντες οἱ Κορίνθιοι, παρεσκεύαζον κατὰ τῆς Κερκύρας κραταιότατον στόλον. Τὸν κίνδυνον προαισθανόμενοι οἱ Κερκυραῖοι, ἐπεδίωξαν τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων, πέμψαντες εἰς Ἀθήνας πρέσβεις, οἵτινες παρέστησαν κυρίως τὸ μέγα ἐκ τῆς συμμαχίας συμφέρον καὶ τὴν ζημίαν τῆς μετὰ τῶν Κορινθίων συμπράξεως, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ λόγου, ὃν διέσωσεν ὁ Θουκυδίδης. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀντέταξαν τὸ μέγεθος τῆς ἀδικίας τοῦ νὰ πολεμήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κορινθίους ἄνευ λόγου. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι, ταλαντευθέντες ἐπ' ὀλίγον ἐν ἀρχῇ, ἐτάχθησαν ὅμως ὕστερον ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος, καὶ θεωροῦντες ἄφευκτον τὸν πρὸς τοὺς Πελοποννησίους πόλεμον, μηδὲ θέλοντες νὰ ἀφίσωσι τὴν δύναμιν τῆς Κερκύρας νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν Κόρινθον, συνωμολόγησαν μετὰ τῶν Κερκυραίων ἁπλῶς ἐπιμαχίαν, τουτέστι συμμαχίαν ἀμυντικήν. Καὶ ὑπὸ τοιαύτας ὁδηγίας ἔπεμψαν δέκα πλοῖα εἰς Κέρκυραν.[2] Οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐξέπλευσαν κατὰ τῆς Κερκύρας μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα πλοίων καὶ ὡρμίσθησαν εἰς τὸ Χειμέριον, λιμένα τῆς Ἠπείρου (Γλυκύν) 432 π. Χ.[3]. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι, ἔχοντες ἑκατὸν δέκα πλοῖα, ἦλθον εἰς μίαν τῶν παρὰ τὴν Ἤπειρον νήσων Συβότων,[4] ὅπου ἔφθασαν καὶ τὰ πλοῖα τῶν Ἀθηναίων. Ἀνα-

[1] Θουκυδίδ. Α. 24 ἑπ.
[2] Θουκυδίδ. Α. 45.
[3] Ε. Κουρτίου Ἑλλ. Ἱστορία Τ. 3 σελ. 17.
[4] Θουκυδίδ Α. 47.

χθέντων δὲ τῶν στόλων ἐπῆλθε ναυμαχία κρατερὰ καὶ μεγίστη τῶν πρὸ αὐτῆς γενομένων μεταξὺ Ἑλλήνων πρὸς Ἕλληνας.[1] Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔτρεψαν τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων, τούτων δὲ τὸ ἀριστερὸν ἔτρεψε τὰ Κερκυραϊκὰ πλοῖα, ὅτε καὶ τὰ Ἀθηναϊκὰ ἀνεμίχθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα. Οἱ Κορίνθιοι, καταδιώξαντες τοὺς Κερκυραίους μέχρι τῆς γῆς, ἐτράπησαν εἰς ἀνέλκυσιν τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ναυαγίων, τὰ ὁποῖα ἀπεκόμισαν εἰς τὸν λιμένα τῶν Συβότων (Μοῦρτον). Ἔπειτα δὲ ἔπλευσαν πάλιν κατὰ τῶν Κερκυραίων, καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἀντεπεξῆλθον. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἐπαιάνιζον τὴν ἔφοδον, ἰδόντες οἱ Κορίνθιοι μακρόθεν εἴκοσιν ἄλλα Ἀθηναϊκὰ πλοῖα ἐρχόμενα εἰς βοήθειαν τῶν Κερκυραίων ὠπισθοδρόμησαν. Τὴν ἐπιοῦσαν οἱ Κερκυραῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπῆλθον πάλιν εἰς Σύβοτα, ἀλλ' οἱ Κορίνθιοι δὲν ἐδέχθησαν νέαν ναυμαχίαν· καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἀνείλκυσαν τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ναυάγια.[2] Ἑκάτεροι δὲ ἀντιποιούμενοι τὴν νίκην ἔστησαν τρόπαια, οἱ μὲν Κορίνθιοι ἐν τοῖς Συβότοις τῆς Ἠπείρου, οἱ δὲ Κερκυραῖοι ἐν τῆς Συβότοις τῆς νήσου. Καὶ ἀπέπλευσαν μὲν τότε οἵ τε Κορίνθιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. Ἀλλὰ τὸ μῖσος διέμεινε παρ' αὐτοῖς ἄσβεστον, καὶ οἱ Κορίνθιοι κατώρθωσαν νὰ ἐξε-

---

[1] Θουκυδίδ. Α. 50.

[2] Θουκυδίδ. Α. 54. *Ἀνείλοντο* λέγει ὁ Θουκυδίδης. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ *ἀναιρεῖσθαι* (=ἀνελκύειν) ἴδε ἡμετέραν διατριβὴν περὶ τῆς δίκης τῶν ἐν Ἀργινούσαις στρατηγῶν. Ἐν Κερκύρᾳ 1883 σελ. 11.

γείρωσι τοὺς Λακεδαιμονίους κατὰ τῶν Ἀθηναίων,[1] οὕτω δὲ ἤρξατο ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος (431 π. Χ.).

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Κερκυραῖοι ἔπεμψαν πεντήκοντα πλοῖα, ἅτινα ἐνωθέντα μετὰ τῶν Ἀθηναϊκῶν περιέπλεον καὶ ἐλεηλάτουν τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου. Οἱ Κερκυραῖοι δὲν μετέσχον μέχρι τέλους τῆς ἀλληλομαχίας ἐκείνης, ἀλλ' ἀποστάντες τοῦ ἀγῶνος περιέστησαν εἰς μανιώδη πρὸς ἀλλήλους πάλην. Διῃστάντο τότε ἐν τῇ νήσῳ δύο φατρίαι, οἱ ὀλιγαρχικοὶ πρὸς τοὺς δημοτικούς· ἐκεῖνοι μὲν θιασῶται τῶν Κορινθίων, οὗτοι δὲ τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ ἀλληλομαχία αὕτη τῶν ἀντιπάλων μερίδων ὑπῆρξε τόσῳ φοβερά, ὥστε παρέμεινεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ εἰκὼν τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν τὰ μάλιστα ἀποτρόπαιος.[2]

Οἱ ὀλιγαρχικοί, φοβούμενοι τὴν ὑπερίσχυσιν τῶν δημοκρατικῶν καὶ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπιμαχίαν, συνώμοσαν, ὅπως ματαιώσωσι τὴν ἀντίπραξιν αὐτῶν. Καὶ ἐπιδραμόντες εἰς τὴν βουλὴν ἐφόνευσαν βουλευτὰς καὶ ἰδιώτας περὶ τοὺς ἑξήκοντα, γενόμενοι οὕτω κύριοι τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας. Διωκόμενοι δὲ οἱ δημοκρατικοὶ κατέφυγον διὰ νυκτὸς εἰς τὰ περὶ τὴν πόλιν ὑψώματα, ἔνθα

---

[1] Θουκυδίδ. Α. 68—72.

[2] Grote History of Greece New York 1851 T. 6 σελ. 278, 282—4.

κατώρθωσαν ταχέως νὰ ἐνισχυθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν, ὑποσχεθέντες ἀντὶ τῆς συνδρομῆς τὴν ἐλευθερίαν. Ἀφ' ἑτέρου οἱ ἐν τῇ πόλει κρατοῦντες ηὐξήθησαν, προσλαβόντες πλείστους μισθωτοὺς ἐξ Ἠπείρου. Ἐπιτεθέντες δὲ κατ' αὐτῶν οἱ δημοτικοὶ ἐνίκησαν μετὰ πολύωρον συμπλοκήν. Οἱ δὲ ἡττηθέντες, ὅπως μὴ ἀφίσωσιν εἰς τοὺς ἀντιπάλους τὴν δῄωσιν τῶν ἰδίων οἰκιῶν, ἔθεσαν πῦρ εἰς αὐτάς, καὶ αἱ φλόγες κατέκαυσαν τὴν ἀγοράν. Τὴν περαιτέρω τότε σφαγὴν προέλαβε, καταπλεύσας μετὰ δώδεκα πλοίων, ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Νικόστρατος, ἐπιτυχὼν παρὰ τῶν διαμαχομένων συμφωνίαν πρὸς σύλληψιν τῶν ἑκατέρωθεν πρωταιτίων, οἵτινες ὅμως κατώρθωσαν νὰ δραπετεύσωσιν. Ἡ ἡσυχία ἐντεῦθεν οὐδόλως ἀποκατέστη, καθότι οἱ ὀλιγαρχικοί, ὑποπτευθέντες νέας ἐπιθέσεις, – περὶ τοὺς τετρακοσίους, – κατέφυγον ἱκέται εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἥρας, — τὸ Ἥραιον — ὅπου νῦν ἡ μονὴ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας[1], ἀλλ' οἱ δημοτικοὶ ἀπήγαγον αὐτοὺς δεσμώτας εἰς τὴν ἀπέναντι νησίδα, τὴν νῦν δικόρυφον ἀκρόπολιν.[2] Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐφάνη προσπλέων εἰς Κέρκυραν ὁ στόλος τῶν Πελοποννησίων, ἐκ πεντήκοντα τριῶν πλοίων συγκείμενος ὑπὸ τὸν

---

[1] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Χρονολ. περίληψις Κερκυραϊκῶν (ἐφ. Φιλόπατρις 20 Ἀπριλίου 1883).—Φ. Ἀλβάνα, Κερκυραϊκὰ Ἀπομνημονεύματα. Ἐν Κερκύρᾳ 1893 σελ. 173, 405.

[2] Ι. Α. Ρωμανοῦ. Ἔνθ. ἀνωτ.—Φ. Ἀλβάνα σελ. 291, 349, 405.

Ἀλκίδαν, καὶ εἰς μεγάλην ταραχὴν ἐνέβαλε τοὺς δημοτικούς, ὥστε ἀνήχθησαν μὲν κατ' αὐτοῦ τὰ πλοῖα τῶν Κερκυραίων καὶ τῶν Ἀθηναίων, λίαν ὅμως ἀτάκτως συγκρουσθέντα ὑπεχώρησαν, καὶ δεκατρία ἐκ τῶν Κερκυραϊκῶν πλοίων περιῆλθον εἰς τοὺς ἐναντίους. Ὁ Πελοποννησιακὸς στόλος ἀπῆλθεν εἰς Σύβοτα τὰ κατὰ τὴν Ἤπειρον, ὅθεν ἐφορμῶν εἰς Λευκίμνην ἐδῄου τοὺς ἀγρούς. Φοβηθέντες ἐν τούτοις οἱ ἐν Κερκύρᾳ δημοτικοὶ τὴν κατὰ τῆς πόλεως ἐπίθεσιν τῶν Πελοποννησίων, ἐπανήγαγον τοὺς κρατουμένους εἰς τὸ Ἡραιον, καὶ ἦλθον εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τοὺς ὀλιγαρχικούς. Καὶ ὁ μὲν Ἀλκίδας δὲν ἐπετέθη κατὰ τῆς πόλεως. Μέγας δὲ Ἀθηναϊκὸς στόλος, ἐκ πλοίων ἑξήκοντα ὑπὸ τὸν Εὐρυμέδοντα, κατέπλευσεν εἰς Κέρκυραν, ἐν ᾧ ὁ Πελοποννησιακὸς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια. Ἐκ τούτου οἱ δημοτικοί, ἀναθαρρήσαντες, κατάλληλον εὗρον τὴν εὐκαιρίαν, ἵνα κορέσωσι τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως, καὶ ἀκατάσχετοι ἐπεδόθησαν εἰς σφαγὴν παντὸς ἐναντίου. Ἐκ δὲ τῶν ἱκετῶν τοῦ Ἡραίου ἔπεισαν πεντήκοντα νὰ ἐξέλθωσι τοῦ ναοῦ καὶ ὑπαχθῶσιν εἰς δίκην, ὑποσχόμενοι νὰ χαρίσωσιν αὐτοῖς τὴν ζωήν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας κατεδίκασαν αὐτοὺς εἰς θάνατον, καὶ, τὸ χείριστον, ἐθανάτωσαν αὐτοὺς ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἐν τῷ Ἡραίῳ λοιπῶν δεσμωτῶν, ὥστε, ἀπελπισθέντες οὗτοι περὶ τῆς σωτηρίας, προετίμησαν οἱ μὲν νὰ ἀλληλοσφαγῶσιν, οἱ δὲ ν' αὐτοκτονήσωσιν ἐν τῷ ἱερῷ μᾶλλον, ἢ νὰ παραδοθῶσι (425 π. Χ.)[1].

[1] Θουκυδ. Γ. 70 ἑτ.

Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ μανία τοῦ πάθους, ὥστε προσωπικοὶ ἐχθροὶ ἐφονεύθησαν, διαβληθέντες ὡς ἐπιβουλευόμενοι τὴν δημοκρατίαν, καὶ ὀφειλέται ἐποιήθησαν ἐκποδών, καὶ πατὴρ ἐφόνευσε τέκνον, καὶ ἱκέται, ἀποσπασθέντες τῶν ἱερῶν ἀσύλων εἰς ἃ κατέφυγον, πορ' αὐτοῖς ἐσφάγησαν, ἄλλοι δὲ περιτειχισθέντες ἐν τῷ ναῷ τοῦ Διονύσου ἀφέθησαν ν' ἀποθάνωσιν ἐκ πείνης.[1] Πεντακόσιοι ὅμως ἐκ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατέφυγον εἰς τὴν ἀπέναντι Ἤπειρον, ὅπου καταλαβόντες θέσιν ὀχυράν, ἐκυρίευσαν τὴν γῆν τὴν ἀνήκουσαν τοῖς Κερκυραίοις, καὶ ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι ἐλήϊζον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, ὥστε καὶ λιμὸς μέγας ἐπῆλθεν ἐν τῇ πόλει. Ἀκολούθως δέ, προσλαβόντες ἐπικούρους, ἀπέβησαν εἰς τὴν νῆσον καὶ ἐπυρπόλησαν τὰ πλοῖα· καὶ ἀναβάντες εἰς τὸ ὄρος τῆς Ἰστώνης ὠχυρώθησαν ἐκεῖ, φθείροντες τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ κρατοῦντες τῆς γῆς.[2]

Τίς ἡ Ἰστώνη αὕτη;

Τινές, ἀγόμενοι ἐκ τῆς εἰκαζομένης ὁμωνυμίας τῆς Ἰστώνης μετὰ τοῦ Βίστωνα καὶ τοῦ παρὰ Θουκυδίδῃ ὁρισμοῦ αὐτῆς ὡς ὄρους,[3] ἐτοποθέτησαν τὴν Ἰστώνην εἰς Βίστωνα,[4] εἰκοσιτέσσαρα στάδια,

---

[1] Θουκυδ Γ. 81.

[2] Θουκυδ. Γ. 85.

[3] Θουκυδ. Γ. 85, Δ 46.

[4] B. Schmidt, Κερκυραϊκαὶ Μελέται. Μετάφρασ. Σ. Κ. Παπαγεωργίου. Ἐν Κερκύρᾳ 1891 σελ. 67—68, 71, 106 σημ. — Ι. Α. Ρωμανοῦ, Ἀνδηγαυϊκὸν Δίπλωμα σελ. 8. — (Baron Theotoky) Détails sur Corfou 1826 σελ. 136.

ἢ χιλιόμετρα μακρὰν τῆς πόλεως, ἀλλὰ παρεῖδον, ὅτι ἡ Ἰστώνη δὲν ἀπεῖχε τῆς ἄλλως γνωστῆς ἱστορικῆς πόλεως, ὥστε οἱ ἐν Ἰστώνῃ ἠδύναντο καὶ νὰ βλάπτωσι τοὺς ἐν τῇ πόλει.[1] Ἂν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνός, ὅτι ἐν Ἁγίᾳ Ἑλένῃ εὑρέθη ἐπιγραφὴ ΙΣΤΟΝΗΣ,[2] ἐξ ἧς δηλοῦται τὸ ὄριον τῆς Ἰστωναίας χώρας,[3] ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι ὄρος ἐσήμαινε οὐχὶ μόνον βουνὸν ἀλλὰ καὶ λόφον,[4] πειθόμεθα, ὅτι ἡ Ἰστώνη ἔκειτο ὅπου νῦν ὁ λόφος τῆς Ἁγίας Ἑλένης. Τούτου οὕτως ἔχοντος, ἐξηγεῖται καὶ ἡ εἰς τὴν νῆσον Πτυχίαν διακόμισις τῶν ἐν Ἰστώνῃ,[5] ὡς ἀμέσως ῥηθήσεται.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔδωκαν ἐντολὴν τοῖς εἰς Σικελίαν ἀποστελλομένοις στρατηγοῖς, ὅπως, παραπλέοντες τὴν Κέρκυραν, βοηθήσωσι τοὺς ἐν τῇ πόλει. Ἀφικόμενοι λοιπὸν οὗτοι ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει κατὰ τῶν ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰστώνης καὶ ἐκυρίευσαν τὸ τείχισμα αὐτῶν, οἱ δὲ ἄνδρες, καταφυγόντες εἰς ὑψηλόν τι μέρος, ἐσυνθηκολόγησαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων, ὅπως παραδώσωσι μὲν τὰ ὅπλα, περὶ δὲ τῆς τύχης αὐτῶν ἀποφασίσῃ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων. Ὅθεν οἱ στρατηγοὶ μετεβίβασαν αὐτοὺς

---

[1] Θουκυδ. Γ. 85. Δ. 46.

[2] Mustoxidi, delle cose Corciresi σελ. 263.

[3] Φ. Ἀλβάνα, Κερκυραϊκὰ ἀπομνημονεύματα. Ἐν Κερκύρᾳ 1893 σελ. 339, — Mustoxidi ἔνθ. ἀνωτ.

[4] Ἡρωδότου, Ζ. 42 Μετάφρ. G. Rawlinson London 1875 Τ. 4 σελ. 41—42 crossed the hill.

[5] Θουκυδ. Δ· 46.

πρὸς φύλαξιν εἰς τὴν νησίδα Πτυχίαν (Βίδον) ἕως οὗ πεμφθῶσιν εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ὑφ' ὅρον, ὅτι ἐάν τις αὐτῶν ἀποδράσῃ νὰ θεωρηθῶσι πάντες παρασπονδήσαντες. Φοβούμενοι δὲ οἱ προϊστάμενοι τοῦ δήμου τῶν Κερκυραίων, μὴ οἱ Ἀθηναῖοι φεισθῶσιν ἐκείνων, παρέπεισαν αὐτοὺς διά τινων φίλων, ἵνα ὅσον τάχιστα ἀποδράσωσιν, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἔμελλον δῆθεν νὰ παραδώσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν δῆμον τῶν Κερκυραίων. Οὗτοι ἐπείσθησαν καὶ συνελήφθησαν, ἐπειδὴ δὲ αἱ σπονδαὶ ἐλύθησαν, παρεδόθησαν εἰς τοὺς Κερκυραίους. Οὗτοι παραλαβόντες αὐτοὺς καθεῖρξαν εἰς μέγα τι οἴκημα, ἐξ οὗ ἔπειτα ἀνὰ εἴκοσιν ἐξάγοντες δεδεμένους πρὸς ἀλλήλους, οὓς οἱ μαστιγοφόροι ἔτυπτον καθ' ὁδόν, ἵνα ἐπιταχύνωσι τὸ βῆμα, ἀνηλεῶς ἐφόνευσαν. Τρὶς τοῦτο ἐπανελήφθη, χωρὶς οἱ ὑπολειφθέντες νὰ νοήσωσι τὴν σφαγήν, νομίζοντες, ὅτι οἱ ἀπαγόμενοι μετήγοντο ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ φθάσαντες νὰ μάθωσι τὰ γενόμενα ἀπεποιοῦντο νὰ ἐξέλθωσι τοῦ οἰκοδομήματος καὶ ἠπείλουν θάνατον εἰς ὅν τινα ἀπεπειρᾶτο νὰ εἰσέλθῃ. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι, δι' ἀναβάσεως ῥήξαντες τὴν στέγην, προσέβαλον αὐτοὺς διὰ βελῶν καὶ κεράμων, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι προεφυλάσσοντο ὡς ἠδύναντο, καὶ οἱ πλείονες ἐφόνευσαν ἑαυτοὺς διὰ τῶν ριπτομένων κατ' αὐτῶν βελῶν, διατρυπῶντες τοὺς λάρυγγας, ἢ ἀπαγχονιζόμενοι. Ὥστε πάντες ἐθανατώθησαν κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ οἱ εἰς τὸ ὄρος τῆς Ἱστώνης καταφυγόντες ἐντελῶς κατεστράφησαν.[1]

[1] Θουκυδ. Δ. 2, 46—48.

Τοσαῦται ἦσαν αἱ συμφοραί, αἱ πρῶτον ἐν Κερκύρᾳ ἐνσκήψασαι, εἰς ἃς ὑπέκυψεν ἔπειτα ὅλη ἡ Ἑλλάς, εἰς δημοτικοὺς καὶ ὀλιγαρχικοὺς διαιρεθεῖσα. Αἰτία δὲ ὅλων τούτων ἦτο ἡ ἕνεκα συμφέροντος καὶ κενοδοξίας ἐπιδίωξις τῆς ἀρχῆς. Ἑκατέρωθεν οἱ ἀντίπαλοι διεχειρίσθησαν τὰ κοινὰ ἐπὶ βραβεύσει ἰδιοτελῶν σκοπῶν, ἵνα δὲ ἐπικρατήσωσι διέπραξαν τὰ αἴσχιστα. Οὕτως ἡ μοχθηρία ἐπλεόνασεν ἐν Ἑλλάδι· ἡ δὲ χρηστοήθεια, μεθ' ἧς συνδέεται τοῦ φρονήματος ἡ εὐγένεια, καταγέλαστος κατασταθεῖσα, ἐξέλιπεν.[1]

Μετὰ τοσαῦτα δεινοπαθήματα οἱ Κερκυραῖοι συνησθάνθησαν πόθον εἰρήνης, καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀπετάθησαν εἰς τὸ ἐν Δωδώνῃ μαντεῖον τοῦ Ναΐου Διὸς καὶ τῆς Διώνης, ἐπερωτῶντες εἰς ποῖόν ποτε τῶν θεῶν, ἢ τῶν ἡρώων, θύοντες καὶ εὐχόμενοι ἠδύναντο νὰ ἀπολαύσωσι τῶν ἀγαθῶν τῆς ὁμονοίας.[2] Καὶ οἱ μὲν ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐπί τινα χρόνον ἔπαυσαν, τῶν Κερκυραίων συμμαχησάντων τοῖς Ἀθηναίοις εἰς τὴν δευτέραν κατὰ τῆς Σικελίας ἀτυχῆ ἐκστρατείαν (413 π. Χ.). Ἔπειτα ὅμως ἐπανελήφθησαν (410 π. Χ.), διὸ πάλιν οἱ Κερκυραῖοι ἐστράφησαν εἰς τὸ μαντεῖον, ἀποτείνοντες τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν, ὅπως κάλλιστα καὶ ἀσφαλέστατα τότε καὶ ἐφεξῆς οἰκῶσιν.[3]

---

[1] Θουκυδ. Γ. 82—83.

[2] C. Carapanos, Dodone et ses ruines. Paris. — 1878 planche XXXIV ἀρ. 4, 5. texte p. 72.

[3] Ἔνθα ἀνωτ.

Καὶ ὁ μὲν Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἔληξε τῷ 404 π. Χ. Ὀλίγα δὲ ἔτη μετὰ τοῦτον, ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι συνέστησαν ὁμοσπονδίαν τῶν ναυτικῶν πόλιων τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς αὐτονομίας αὐτῶν καὶ παρεμπόδισιν τῶν αὐθαιρεσιῶν τῆς Σπάρτης (376 π. Χ.),καὶ εἰς τὴν ὁμοσπονδίαν ταύτην προσεχώρησε καὶ ἡ Κέρκυρα, οἱ Σπαρτιᾶται ἀπεφάσισαν νὰ κυριεύσωσι τὴν νῆσον, πέμποντες κατ' αὐτῆς τὸν Μνάσιππον μετὰ ἑξήκοντα πλοίων καὶ χιλίων πεντακοσίων ἀνδρῶν. (373 π.Χ.) Ὁ Μνάσιππος ἀποβιβάσας τὸν στρατὸν ἐγένετο κύριος τῆς γῆς, καὶ λαφυραγωγήσας τοὺς πλουσίους ἀγροὺς ἐπολιόρκησεν εἶτα τὴν πόλιν, ἣν ἔσπευσαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ βοηθήσωσιν, ἐξαποστείλαντες ἀμέσως ἑξακοσίους ἄνδρας, καὶ διατάξαντες νὰ παρασκευασθῇ στόλος, ὅστις ὅμως, ἀμελείᾳ τοῦ ναυάρχου Τιμοθέου, ἐβράδυνε νὰ προσέλθῃ ἀρωγός, διὸ ὁ Τιμόθεος καθῃρέθη τῆς ναυαρχίας. Οἱ δὲ πολιορκούμενοι ἠδυνήθησαν, ἐν πολλῇ καρτερίᾳ καὶ διὰ γενναίων ἐξορμήσεων, νὰ τρέψωσι τοὺς ἐχθρούς, καὶ νὰ φονεύσωσι τὸν Μνάσιππον. Ἤδη οἱ Σπαρτιᾶται, φοβούμενοι τὴν ἐπέλευσιν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου, ἀπέπλευσαν ἐν σπουδῇ. Πράγματι δὲ τῶν Ἀθηναίων ὁ στόλος, ὑπὸ τὸν Ἰφικράτην, καταπλεύσας, ἐκυρίευσεν ἐννέα τριήρεις ὑπὸ τῶν Συρακουσίων ἐκπεμφθείσας εἰς βοήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς καὶ ἑτέρας κομιζούσας ἀγάλματα χρυσελεφάντινα, ἀναθήματα τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσίων εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα καὶ τὸν

Ὀλύμπιον Δία, ἅτινα, ἐντολῇ τῶν Ἀθηναίων, ἐπωλήθησαν πρὸς διατροφὴν τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου.

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινων πόλιν ἡ Κέρκυρα κατετρύχετο ὑπὸ ἐμφυλίων διχονοιῶν (361 π. Χ.), διότι ἐν ᾧ Ἀλέξανδρος ὁ τύραννος τῶν Φερῶν ἐλαηλάτει τὰς Κυκλάδας, καὶ κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπεστάλη ὁ στρατηγὸς Χάρης (361 π. Χ.), οὗτος θεωρήσας προτιμότερον νὰ φορολογήσῃ τὰς συμμαχικὰς πόλεις, κατέπλευσεν εἰς Κέρκυραν καὶ συνετέχθη τοῖς ὀλιγαρχικοῖς, προκαλέσας μεγάλας στάσεις, ἐξ ὧν πολλοὶ σφαγαὶ καὶ δηώσεις ἐπῆλθον,[1] καὶ πόλιν οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἠδυνήθησαν νὰ ἐπικρατήσωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

(361 — 229 π. Χ.)

Εἰς τὰς περὶ ἐπικρατήσεως, εἴτε **ἡγεμονίας**, ἀγωνιζομένας Ἑλληνικὰς πολιτείας προσετέθη καὶ ἡ Μακεδονία. Ἀλλ' ἡ ἐπικράτησις τῆς Μακεδονίας ἐδήλου ὑποδούλωσιν τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Δημοσθένης ἐξέκαυσε τὸ μῖσος τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Φιλίππου· προσηταιρίσατο δὲ κατ' αὐτοῦ συμμάχους πολλὰς πόλεις Ἑλληνικάς, ἐν αἷς καὶ τὴν Κέρκυραν, εἰσέτι ἰσχυράν, ὡς

[1] Διόδωρος ΙΕ. 95.

ἔχουσαν ναυτικὸν ἐξ ἐνενήκοντα τριήρεων.[1] Οὕτω τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης (338 π. Χ.) μετέσχον καὶ οἱ Κερκυραῖοι[2]. Ἀλλ' ἡ ἐξέγερσις αὕτη ὑπῆρξεν ἀνωφελής, διότι οἱ Μακεδόνες ἐθριάμβευσαν καὶ ὁ Φίλιππος ἀνεκηρύχθη στρατηγὸς αὐτοκράτωρ τῆς Ἑλλάδος (337 π. Χ.), ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος διὰ τῶν Ἑλλήνων διέδωκεν εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν Ἑλληνισμόν. Τὸ Μακεδονικὸν ὅμως κράτος δὲν ἐξετάθη ἐπὶ τὴν Κέρκυραν. Καὶ ἐρρέθη μέν, ὅτι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς Κέρκυραν,[3] ἀλλὰ τοῦτο ὑπὸ οὐδεμιᾶς μαρτυρίας βεβαιοῦται.

Οὕτως ἡ Κέρκυρα διετέλεσεν αὐτόνομος μέχρι τοῦ 303 π. Χ., ὅτε ἡλώθη ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου Κλεωνύμου, ἀποσταλέντος ἐκ Σπάρτης εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ταραντίνων ἀποίκων, μαχομένων πρὸς τοὺς Ρωμαίους καὶ αἰτησαμένων τὴν ἐπικουρίαν τῆς μητροπόλεως. Ἐπανερχόμενος δὲ οὗτος ἔπλευσεν εἰς Κέρκυραν· καὶ κρατήσας τῆς πόλεως ἀπεκόμισε πλῆθος χρημάτων καὶ ἐγκατέστησε φρουράν. Ἀπελθὼν δὲ πάλιν εἰς Ἰταλίαν, ἔκ τε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ βαρυτάτου χειμῶνος παντελῶς κατεστράφη[4].

Μετὰ παρέλευσιν δύο μόλις ἐτῶν Ἀγαθοκλῆς ὁ τύραννος τῆς Σικελίας, ἐπερχόμενος κατὰ τῶν

---

[1] Δημοσθένους, περὶ τοῦ στεφάνου § 234, 237. — Πλουτάρχου, βίοι Δημοσθένους ιζ'.

[2] Ξενοφῶντος, Ἑλληνικὰ ΣΤ' β'. 38.

[3] A. Marmora, Historia di Corfù. Venezia 1672 σελ. 72.

[4] Διόδ. 20 § 104, 105.

Μακεδόνων, ἐπόρθησε τὴν Κέρκυραν. 301 π. Χ.)[1]

Βραδύτερον Ἰλλυριοὶ πειραταί, ἐκ τῆς νῦν Δαλματίας, ἐπέδραμον κατὰ τῆς Κερκύρας (229 π Χ.), καὶ ποιήσαντες καταπληκτικὴν ἀπόβασιν ἐπεχείρησαν νὰ πολιορκήσωσι τὴν πόλιν. Οἱ Κερκυραῖοι ἐζήτησαν παρὰ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν Αἰτωλῶν ἐπειγόντως βοήθειαν. Οὗτοι δὲ ἀπέστειλαν δέκα πλοῖα, ἵνα λύσωσι τὴν πολιορκίαν. Ἀλλ' οἱ Ἰλλυριοί, προσλαβόντες συμμαχικὰ πλοῖα τῶν Ἀκαρνάνων, κατέβαλον ἐν ναυμαχίᾳ τὸν Ἀχαϊκὸν στολίσκον, καὶ ἐξηκολούθησαν πολιορκοῦντες τὴν πόλιν. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι, ἀποβαλόντες πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας καὶ ἐπ' ὀλίγον ἔτι προσκαρτερήσαντες, ἐσυνθηκολόγησαν μετὰ τῶν πολιορκητῶν καὶ παρεδέξαντο φρουρὰν ἐξ αὐτῶν, καὶ μετ' αὐτῆς ἄρχοντα Δημήτριον τὸν Φάριον.[2]

Οὕτως ἡ Κέρκυρα, ἐξαντληθεῖσα ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν πολέμων, ἀπέβη ἀνίκανος εἰς ἄμυναν. Καὶ ἡ νῆσος, ἥτις μετὰ τὰς Ἀθήνας εἶχεν ἄλλοτε τὴν κρατίστην δύναμιν, ἐπεζήτησε νὰ εὕρῃ ἀσφάλειαν παρὰ τοῖς ξένοις! Οὐδ' αἱ λοιπαὶ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι ἐξέφυγον τοῦ κινδύνου.

---

[1] Πλουτάρχου, περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων.

[2] Πολυβίου Β. 9, 10.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΡΩΜΑΙΟΙ

(229 π. Χ. — 337 μ. Χ.)

Φοβερὰ ἦτο ἡ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος καὶ τοιαύτη ὥστε πάντες ἐπεζήτουν τὴν σωτηρίαν ἐν τῇ ξένῃ κυριαρχίᾳ.[1] Ἀκαταγώνιστος ἀφ' ἑτέρου ἐπήρχετο ἡ δύναμις τῶν Ρωμαίων, οἵτινες εἶχον ἤδη καθυποτάξῃ τὴν Γαλατίαν καὶ Βρετανίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ Δακίαν. Παρασκευάσαντες δὲ πολλὰς δυνάμεις κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἦλθον εἰς Κέρκυραν, τοῦ Δημητρίου ὑποσχεθέντος νὰ παραδώσῃ αὐτοῖς τὴν πόλιν. Οἱ Κερκυραῖοι παρέδωκαν τήν τε φρουρὰν τῶν Ἰλλυριῶν, συναινέσει τοῦ Δημητρίου, καὶ ἑαυτοὺς ὁμοθύμως εἰς τὴν πίστιν τῶν Ρωμαίων, μόνην ἀσφάλειαν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Ἰλλυριῶν ἐν τῷ μέλλοντι τοῦτο λογισάμενοι. Οἱ δὲ Ρωμαῖοι προσεδέξαντο εἰς τὴν φιλίαν αὐτῶν τὴν Κέρκυραν,[2] ἥτις πρώτη τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων εἰς αὐτοὺς παρεδόθη.[3] Ἐντεῦθεν παύει ἡ ἐθνικὴ τῆς Κερκύρας ἱστορία. Σκότος δὲ διαχέεται ἐπ' αὐτὴν ἐπὶ μακρὰ ἔτη. Περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διφκήθη ἡ Κέρκυρα, τοῦτο μόνον γινώσκομεν, ὅτι ἡ πόλις διέμεινεν αὐτόνομος,[4] τουτέστιν ἀσύδοτος καὶ κατὰ τοὺς πατρίους νόμους διεπομένη Ἐν Κερκύρᾳ ἦ-

---

[1] Πολυβίου ΛΖ. 4. Α.Η. Ι. Μ. 3, 5, — Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστ. Ἑλλ. Ἔθνους τ. 2 σελ. 364, 446, ἔκδ. β'.

[2] Πολυβ. Β. 11.

[3] Ἔνθ. ἀνωτ.

[4] Στράβων Ζ.

δρευεν ἄρχων Ρωμαῖος (praefectus Romanus)[1], καὶ πάτρων (patronus), ὑπὸ τῆς πόλεως ἐκλεγόμενος ἐκ τῶν πατρικίων, πρὸς λύσιν τῶν πρὸς τοὺς Ρωμαίους ἀρχοντας διαφορῶν.[2] Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὑπῆρξε σεβαστή. Κοινὸν δὲ τὸ θρήσκευμα ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κράτους τῆς Ρώμης ἀνεφύη ἡ θρησκεία, ἥτις ἔμελλε νὰ ἐπικρατήσῃ τῆς θρησκείας Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων. Ἕνα Θεὸν διδάσκουσα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἁγιότητος, προσέβαλε τὰ εἴδωλα καὶ προεκάλεσε διωγμοὺς καὶ μαρτύρια. Τοῦτο καὶ ἐν Κερκύρᾳ συνέβη. Ἰάσων, ὁ Ἐπίσκοπος Ταρσοῦ, καὶ Σωσίπατρος, ὁ Ἐπίσκοπος Ἰκονίου, συγγενεῖς ἀμφότεροι καὶ σύγχρονοι τοῦ ἀποστόλου Παύλου,[3] ἦλθον εἰς Κέρκυραν, ἵνα κηρύξωσι τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἤγειραν ναὸν ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Προστυχθέντες νὰ θύσωσι τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνικῶν ἠρνήθησαν, δι' ὃ καθείρχθησαν ἐν δεσμωτηρίοις. Καὶ ὁ μὲν Σωσίπατρος ζῶν ἐκάη, ὁ δὲ Ἰάσων ἐποίμανε μέχρι τέλους τὸ λογικὸν ποίμνιον.[4]

---

[1] Διόδωρος ΚΒ. 15.

[2] Διονυσ. Ἁλικαρ. Ρωμ. ἀρχαιότητες Β'.

[3] Ἀποστόλου Παύλου, ἐπιστολὴ πρὸς Ρωμαίους ΙΣΤ'. 21.

[4] Βίος Ἁγ. Ἰάσονος καὶ Σωσιπάτρου ἐν Mustoxidi delle Cose Corciresi XI. — Ἅγιοι Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος ὑπὸ Ι. Α. Ρωμανοῦ ἐν ἐφημερίδι Κερκύρας Φιλοπάτριδι ἀρ. 12, 13. — Ἡ 29 Ἀπριλίου, ἡμέρα καθ' ἣν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τῶν Μαρτύρων τούτων, καθιερώθη ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας ὡς ἑορτάσιμος (Νόμος 31 τοῦ 10ου Ἰονίου Κοινοβουλίου).

Οἱ ἀρχαιότατοι τῶν ἐν Κερκύρᾳ ναῶν εἶναι ὁ ἐν Γαρίτσῃ τῶν Ἁγίων Ἰάσονος καὶ Σωσιπάτρου καὶ ὁ ἐν Παλαιοπόλει τῆς Παναγίας. Ὁ πρῶτος, Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ἐτιμᾶτο, πρὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου.[1] Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τοίχῳ, ἑκατέρωθεν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου, εἰσὶν ἐντετειχισμέναι δύο ἐπιγραφαί, ἀναγόμεναι εἰς τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα. Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται, οὐχὶ ἀκριβῶς μέχρι τοῦδε ἐκδοθεῖσαι[2], ἔχουσιν ὡς ἑξῆς· ἡ μὲ δεξιὰ τῷ εἰσιόντι :

+ Ὁ φωτολαμπὴς καὶ περίβλεπτος δόμος τῶν σοφωτάτων
καὶ θείων ἀποστόλων, ὁ πρὶν ἄκοσμος ἐν σμικρότητι
πέλων,
νῦν περικαλλὴς καὶ περίδυξος ὤρθη· κάλλει Στέφανος
ὁ κλεινὸς
θυηπόλος τοῦτον κατεκόσμησεν εὐσεβοφρόνως εἰς λύτρον
αὐτοῦ
ψυχικῶν ὀφλειμά(των) ... μνήμην ἀνεπίληστον καὶ
βρ(οτῶν) κλέος

ἡ δὲ ἀριστερά :

+ Μνημοσύνης τόδ' ἔτευξεν ὑπὸ Χριστῷ Σωτῆρι σοφὸν
ἔργον Στέφανος θυηπόλος ἁμπλακημάτων εἰς λύσιν ψυχῆς
ποικιλόμορφον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων ἀποστόλων ναὸν ἐπὶ
Θεοφάνους προέδρου ἐς εὐρέα ἤματα μνήμης.

---

[1] Βίος Ἁγ. Ἰάσονος καὶ Σωσιπάτρου ἐν Mustoxidi delle cose Corcíresi XIX. — I. Ρωμανοῦ Κερκυραϊκὰ ἐν Φιλοπατρίδι ἐφημ. Κέρκ. 5 Μαΐου 1883.

[2] A. Marmora, Historia di Corfù σελ. 144-145 — Ἑλλην. Μετάφρ. σελ. 131. — A. Mustoxidi Delle Cose Corcíresi σελ. 406. — I. Ρωμανοῦ, Κερκυραϊκὰ (Φιλόπατρι ἐφημ. Κέρκ. 5 Μαΐου 1883.)

Ὁ ἐν Παλαιοπόλει ναὸς παρεμορφώθη καθ' ὁλοκληρίαν σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι· ὥστε ἐκ τοῦ ἀρχαίου σχήματος δὲν σώζεται, ἢ ἡ δυτικὴ θύρα μετὰ τῆς Βυζαντινῆς ἐπιγραφῆς, ἄνωθι μὲν ἐν ἑνὶ στίχῳ φερούσης τὸ ρητόν:[1]

+ Αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου δίκεοι εἰσελεύσοντε ἐν αὐτῇ.

κάτωθι δὲ ἐν δυσὶ στίχοις τὸ ἑξάμετρον:

+ Πίστιν ἔχων βασίλιαν ἐμῶν μενέων συνέριθον σοὶ
μάκρῳ ὑψίμεδον τόνδ' ἱερὸν ἔκτισα νηὸν +
Ἑλλήνων τεμένη καὶ βωμοὺς ἐξαλαπάξας + χειρὸς ἀπ'
οὐτιδανῆς. Ἰοβιανὸς ἔδνον ἄνακτι.

Τίς ὁ Ἰοβιανὸς οὗτος; Κατά τινας εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ· ἀλλ' ὁ Μουστοξύδης ἀναιρεῖ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον.[2]

Οἱ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων Νέρωνος καὶ Διοκλητιανοῦ διωγμοὶ δὲν ἴσχυσαν νὰ σώσωσι τὴν ἐθνικὴν πολυθεΐαν, οὔτε νὰ καταβάλωσι τὴν νέαν θρησκείαν. Ἐπὶ Κωνσταντίνου δὲ τοῦ Μεγάλου ὁ Χριστιανισμὸς ἐθριάμβευσε. Τότε συνεκλήθη ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας (325 Σ. Ε.) Ἐν αὐτῇ δ' ἐγένοντο ὁ Ἐπίσκοπος Κερκύρας Ἀπολλόδωρος[3] καὶ ὁ Τριμυθοῦντος Ἱεράρχης Σπυρίδων.[4]

---

[1] Ψαλμ. ριξ', 19.

[2] Delle cose Corcir. σ. 407. Ὁ Ρωμανὸς ὑπολαμβάνει ἄγνωστόν τινα ἀκμάσαντα κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα. (Φιλόπατρις 11 Μαΐου 1883.)

[3] Mustoxidi, delle cose Corciresi σελ. 407. — Τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἅπαντα. Ρώμῃ 1608 σελ. 29.

[4] Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐπιστολὴ (Ράλλη καὶ Ποτλῆ Σύντ. Ἱερῶν Κανόνων. Τ. 1 σελ. 376.)

Ὁ Κωνσταντῖνος μετήνεγκε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἐκ Ρώμης εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ διῄρεσε τὸ κράτος εἰς νομαρχίας (praefecturas), διοικήσεις, καὶ ἐπαρχίας (provincias). Μία τῶν διοικήσεων τούτων ἦν ἡ τῆς ἀνατολικῆς Ἰλλυρίας, πρωτεύουσαν ἔχουσα τὴν Θεσσαλονίκην καὶ πέντε ἐπαρχίας, ἐν αἷς ἡ τῆς Ἠπείρου καὶ Κερκύρας. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν πολίτευμα παρηκολούθησε τὴν αὐτὴν διαίρεσιν. Καὶ ἔξαρχος μὲν τῆς ὅλης διοικήσεως ἦτο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, Μητροπολίτης δὲ τῆς ἐπαρχίας Ἠπείρου ὁ Νικοπόλεως (Πρεβέζης), εἰς ὃν ὑπήγετο ὁ Ἐπίσκοπος Κερκύρας. Πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀνατολικῆς Ἰλλυρίας ὑπήγοντο τότε εἰς τὸν θρόνον τοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης.

Διετέλεσε δὲ ἡ Κέρκυρα ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους μέχρι τοῦ 337 μ. Χ., ἤτοι ἐπὶ πέντε καὶ ἥμισυν αἰῶνας.

Τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων σώζονται Κερκυραϊκὰ νομίσματα χαλκᾶ, Ἑλληνιστὶ φέροντα τὰ ὀνόματα τῶν αὐτοκρατόρων μετὰ τῶν ἀρχαίων τῆς νήσου συμβόλων, διότι ἡ Κέρκυρα ἦτο πόλις αὐτόνομος.[1]

---

[1] Κατάλογος τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῶν νήσων Κερκύρας κλπ. συλλεχθέντων ὑπὸ Παύλου Λάμπρου καὶ περιγραφέντων ὑπὸ Α. Ποστολάκα. Ἀθήνησι ΑΩΞΗ σελ. 36—52, 94.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΡΩΜΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

(337 — 733)

Ἐπὶ τῶν υἱῶν Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος διῃρέθη εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικόν. (337 μ. Χ.) Ἡ διαίρεσις αὕτη ἐγένετο ὁριστικὴ πεντήκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ὕστερον. (395 μ. Χ.) Οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ὠνομάζοντο βασιλεῖς Ρωμαίων, πάτριον δὲ γλῶσσαν εἶχον τὴν Λατινικήν, οὖσαν καὶ γλῶσσαν τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς νομοθεσίας, οὐχὶ ὅμως καὶ τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ γλῶσσα ἐπέβαλλε κατ' ὀλίγον τὸ κράτος αὐτῆς εἰς τοὺς ἄρχοντας.

Ἐν ᾧ λοιπὸν ἔπιπτεν, ὡς εἴδομεν, ἡ ἀρχαία θρησκεία, ἄρχοντες δὲ καὶ ἀρχόμενοι ἠσπάζοντο τὸν Χριστιανισμόν, κατέπιπτε συγχρόνως καὶ τῆς γλώσσης τὸ μεσότοιχον. Ἐντεῦθεν διεμορφώθη κράτος Χριστιανικόν, ἐπίσης τοῦ τε ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ ρωμαϊσμοῦ διαφέρον.

Κατὰ τοῦ κράτους τούτου ἐπέδραμον παντα-χόθεν βάρβαρα φῦλα. Ἀπὸ τοῦ τετάρτου μέχρι τοῦ ὀγδόου αἰῶνος ἠπείλησαν αὐτὸ Οὖννοι, Βάνδαλοι, Γότθοι, Ἄβαρες.

Τὰς περιπετείας ταύτας ὑπέστη, ὡς ἦτο ἐπόμε-μενον, καὶ ἡ Κέρκυρα.

Οἱ Βάνδαλοι, λεηλατήσαντες τὴν Ἰλλυρίαν, τὴν Πελοπόννησον, τὴν ἄλλην Ἑλλάδα καὶ πάσας

τὰς παρακειμένας νήσους, βεβαίως οὐδὲ τῆς Κερκύρας ἐφείσθησαν. (455 μ. Χ.)[1].

Οἱ δὲ Γότθοι, ὑπὸ τὸν Τοτίλαν, ἐπιδραμόντες τὰς πρὸς βορρᾶν τοῦ κράτους ἐπαρχίας, κατέπλευσαν εἰς τὸν μεταξὺ Κερκύρας καὶ Ἠπείρου πορθμὸν μετὰ τριακοσίων σκαφῶν, καὶ ἐλαηλάτησαν τὴν Κέρκυραν, εἶτα δὲ καὶ τὴν Ἤπειρον.[2] Τὸ γεγονὸς τοῦτο συνέβη περὶ τὸ ἔτος 550 μ. Χ.[3]. Ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τούτων ἡ ἀρχαία τῆς Κερκύρας πόλις ἐγκατελείφθη καὶ συνεστήθη ἡ νέα ἐν τῷ παλαιῷ φρουρίῳ χάριν ἀσφαλείας.[4] Ἡ πόλις αὕτη ὠνομάσθη Κορυφώ.

Τὸ σκότος τῆς βαρβαρότητος ἐπεκράτησε, καὶ οὐδὲν πλέον γινώσκομεν περὶ τῆς ἀθλίας ἐκείνης ἐποχῆς.

---

[1] Προκοπίου, περὶ τοῦ Βανδαλικοῦ πολέμου Α. ε. — Mustoxidi, delle cose Corciresi p. 95.

[2] Προκοπίου, περὶ τοῦ Γοτθικοῦ πολέμου Δ. κβ. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Κέρκυραν οὗτος ὁ Γότθων στόλος ἀφίκετο, αὐτήν τε ἦγον καὶ ἔφερον ἐξ ἐπιδρομῆς, καὶ ὅσαι ἄλλαι αὐτῇ νῆσοι ἐπίκεινται, αἳ Συβόται καλοῦνται· διαβάντες δὲ καὶ εἰς τὴν Ἤπειρον ἐξαπίναιος ἅπαντα ἐληΐζοντο τὰ ἀμφὶ Δωδώνην χωρία καὶ διαφερόντως Νικόπολίν τε καὶ Ἄγχισον. (Προκοπίου, περὶ Γοτθικοῦ πολέμου Δ'. 629.)

[3] C. Carapanos, Dodone et ses ruines. Paris 1878 Texte p. 174. — Mustoxidi, delle cose Corciresi σελ. 9.

[4] Mustoxidi, delle cose Corciresi σελ. 151.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΙΣΜΟΣ

(733 — 1204).

Ἀφ' οὗ ἡ Ἐκκλησία συνεστήθη δογματικῶς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ ἡ νομοθεσία ἤρξατο καθισταμένη Ἑλληνική, ἡ κυρίως Ἑλλάς, ἥτις ἕως τότε ὑπήγετο ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὸν πάπαν, ἀποσπασθεῖσα ἀπ' αὐτοῦ ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, ὑπήχθη εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. (733 μ. Χ.). Τότε ἡ Κέρκυρα ἐτιμήθη τῷ τίτλῳ μητροπόλεως. Παύσασα δὲ νὰ ὑπάγηται εἰς τὸν μητροπολίτην Νικοπόλεως, ἐξηρτήθη ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.[1]

Διοικητικῶς ἡ Κέρκυρα ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ἀπετέλει τμῆμα τοῦ θέματος Κεφαλληνίας, περιλαμβάνοντος πάσας τὰς Ἰονίους νήσους.[2] Τὸ θέμα διῳκεῖτο ὑπὸ στρατηγοῦ, ἔχοντος ἀπόλυτον ἐξουσίαν καὶ ἐξαρτωμένου ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.[3] Κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα ἡ διοικητικὴ διαίρεσις ἐσμικρύνθη. Ἀντὶ τῶν θεμάτων συνεσιή-

---

[1] ***Ἡ γεγονυῖα διατύπωσις παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ ὅπως ἔχουσι τάξεως οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑποκειμένων τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.*** (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ὑπὸ Γ, Α. Ράλλη καὶ Μ. Ποτλῆ τόμ. 5 σελ. 475.)

[2] G. Schlumberger, Nicéphore Phocas. Paris 1890. p. 331.

[3] Π. Καλλιγᾶ. Μελέται Βυζαντινῆς Ἱστορίας. Ἐν (Ἀθήναις 1894 σελ. 55.)

θησαν αἱ **ἐπαρχίαι**, διαιρούμεναι εἰς **ὅρια** καὶ **ἐπισκέψεις**.[1] Ἐκ τῆς διαιρέσεως ταύτης πιθανώτατα παρέλαβε τὸ ὄνομα τὸ χωρίον **Ἐπίσκεψις** ἐν τῷ **Ὄρει** τῆς Κερκύρας, ὅπερ μέχρι σήμερον διατηρεῖ.

Τότε δὲ πρῶτον ἁπαντῶσιν ἐν Κερκύρᾳ τὰ τιμάρια.[2] Ταῦτα ἐκαλοῦντο **προνοίαι**[3] καὶ ὁ τιμαριοῦχος **προνοιάριος**.

Τῇ τρίτῃ δεκαετηρίδι τοῦ δεκάτου αἰῶνος Σλαῦοι πειραταί, λεηλατοῦντες τὴν Ἤπειρον, παρεσκεύαζον ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Κερκύρας. Ὁ μητροπολίτης Κερκύρας Ἀρσένιος ἔσπευσε πρὸς τοὺς βαρβάρους, ἵνα ἀποτρέψῃ αὐτοὺς τοῦ σκοπουμένου. Καὶ οὐδὲν μὲν κατώρθωσε, διότι ἐκεῖνοι ὥρμησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐκπλεύσαντες κατετρόπωσαν τοὺς βαρβάρους καὶ ἠλευθέρωσαν τὸν ἀρχιερέα αὐτῶν (933 μ. Χ.)[4]. Ὁ Ἀρσέ-

---

[1] Αὐτόθι σελ. 66. 139.

[2] Κάρολος ὁ Ἀνδηγαυὸς διέταξε τῷ 1277 τὸν διοικητὴν Κερκύρας νὰ πέμψῃ αὐτῷ κατάλογον τῶν τιμαρίων Κερκύρας, καὶ γνωρίσῃ τίνα τιμάρια ἀνήρχοντο εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, τοὐτέστι τοὺς Βυζαντινούς. (Ι. Α. Ρωμανοῦ Σύστασις τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν ἐν Κερκύρᾳ τιμαρίων· ἐν Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ 1869 σελ. 218).

[3] Ὁ Ρωμανὸς εἰκάζει, ὅτι ἡ λέξις βαρωνία ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς προνοίας. (Ἀνδηγαυϊκὸν δίπλωμα σελ. 6).

[4] Mustoxidi,delle Cose Corciresi σελ. 409 ἑπ.— Σ. Κ. Παπαγεωργίου, περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου μητροπολίτου Κερκύρας. Ἐν Κερκύρᾳ 1872 σελ. 10.—Σ. Π. Λάμπρου, Κερκυραϊκὰ ἀνέκδοτα. Ἐν Ἀθήναις 1882.

νιος, ἐκ Βηθανίας καταγόμενος, ἐκλέϊσε τὸν μητροπολιτικὸν τῆς Κερκύρας θρόνον, οὐ μόνον διὰ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ καὶ τὴν χριστιανικὴν αὐταπάρνησιν, ἐφ' αἷς ἀνεκηρύχθη ἅγιος.[1]

Οἱ Σλαῦοι, καί περ ἐποικίσαντες τὸ πλεῖστον τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ὥστε ἐλέχθη ὅτι ἐσλαυώθη πᾶσα ἡ χώρα,[2] οὐδέποτε ἦλθον εἰς τὴν Κέρκυραν.[3]

---

[1] Ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 19 Ἰανουαρίου.

[2] Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους: τόμ. 3 σελ. 435 — 437 ἐκδ. β'. — Π. Καλλιγᾶ, Μελέται Βιζ. Ἱστορίας σελ. 94, 95. — Πρβ. Κρουμβάχερ, Ἱστορία τῆς Βυζαντ. Λογοτεχνίας Μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου. Ἐν Ἀθήναις 1900 Τ. 3 σελ. 308, 614. — W. Miller, The Latins in the Levant, London 1908 σελ. 3.

[3] Σφάλλεται ὁ Φ. Ἀλβάνας, λέγων τὸ ἐναντίον καὶ ἐπάγων εἰς ἀπόδειξιν τὰς δύο καταλήξεις τῆς Γαρίτσης καὶ Μπενίτσης. (Ἡ ἐν ἔτει 1537 πολιορκία τῆς Κερκύρας. Ἐν Κερκύρᾳ 1877 σελ. 41.) Οὐδεὶς ἱστορικὸς ἐμαρτύρησέ ποτε περὶ Σλαυϊκῆς ἐν Κερκύρᾳ ἐποικίσεως. Ἄλλως οὐδὲ ἓν τῶν ἑκατὸν χωρίων τῆς νήσου φέρει Σλαυϊκὴν κατάληξιν. Ἡ Γαρίτσα εἶναι ὀνομασία νεωτέρα. Πρότερον ὠνομάζετο Γαστράδες ἢ Καστράδες. (Ἔγγραφον 1370 παρὰ Γρηγοροβίῳ Κέρκυρα 53. — Ἔγγραφον 1576 παρὰ Lamansky σελ. 611. — Ἔγγραφον παρὰ Spon-Wheler Voyage d'Italie de Dalmatie, de Grèce, et du Levant. Lyon 1678 Τ, 1 σελ. 126-7. — D. Stratico, Assedio di Corfù 1716 ἐν Giornale di Legislazione etc. Corfù 1846. Τ, 2 σελ. 88, 120, 122. — Ἔγ-

Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀρσενίου ἡ πόλις περιεβάλλετο διὰ μακρῶν τειχῶν, εἶχε μεγάλους καὶ ὡραίους ναούς, ἐκαλλύνετο ὑπὸ καρποφόρων δένδρων, καὶ ἠφθόνει πηγῶν διαυγοῦς καὶ ψυχροῦ ὕδατος.[1] Οἱ Βυζαντινοὶ ὠχύρωσαν τὴν δικόρυφον ἀκρόπολιν, ἐξ ἧς ὠνομάσθη ἡ νῆσος Κορυφοί.[2] Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε καὶ ἡ μη-

---

γραφα 1721 καὶ 1758. G. Pojago, Leggi Municipali Corfù 1848. T. 2 σελ, 4, 185. — C. Botta, Storia di Corfù. Milano 1823 σελ. 9. — Π. Χιώτου, Ἱστορ. Ἀπομν. Ἐν Κερκύρᾳ 1863 Τ. 3 σελ. 384—5. — Γ. Μαυρογιάννη, Ἱστορία τῶν Ἰονίων Νήσων. Ἐν Ἀθήναις 1889. Τ. 1 σελ. 236,) Οὕτω καὶ μέχρι τοῦδε Ἰταλιστὶ φέρεται, οὐδέποτε ὀνομασθεῖσα Garitza ἢ borgo di Garitza.— Τὸ Μπενίτσα πληθυντικῶς μόνον λέγεται (Μπενίτσαι)· καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Benizze (Διάτ. 7 Αὐγ. 1786 ἐν G. Pojago, Leggi Municipali, Corfù 1848 T. 2 σελ. 270. — C. Botta ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 31). Ὁ Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης ἀποκαλεῖ τὴν θέσιν οὐχὶ Μπενίτσας ἀλλὰ ***Φοινικιάν*** (Détails sur Corfou. 1826 p. 34, 130.)

Μηδὲ διαλάθῃ ἡμᾶς, προκειμένου περὶ τοῦ μνησθέντος πονηματίου τοῦ Φ. Ἀλβάνα, ὅτι τοῦτο ὑπῆρξεν ἁπλῶς ἀφηγηματικὸν πλάσμα τοῦ ἰδίου, ὡς αὐτὸς οὗτος ἔπειτα ὡμολόγησε. (Κερκυραϊκὰ Ἀπομνημονεύματα σελ. 420.).

[1] Ἀρσενίου, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Θερῖνον τὸν μάρτυρα. (Σ. Π. Λάμπρου, Κερκυραϊκὰ ἀνέκδοτα σελ. 11—12.)

[2] Τὸ βυζαντινὸν ὄνομα Κορυφὼ ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 968 ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἐπισκόπου Λουϊτπράνδου, πρεσβευτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Δύσεως Ὄθωνος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν (Mustoxidi, delle cose Corciresi σελ. 689). Μεταφρ. ἐκ τοῦ Λατινικοῦ ὑπὸ Ἰω. Ρωμανοῦ ἐν Σ. Ζαμπελίου, Βυ-

τρόπολις, ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, προστατῶν τῆς νήσου, τιμωμένη.[1]

Τῷ 1032 ἡ Κέρκυρα ὑπέστη δεινὴν ἐπιδρομὴν τῶν Σαρακηνῶν τῆς Ἀφρικῆς, οἵτινες, δηώσαντες τὰ παράλια τῆς Ἰλλυρίας, ἐπυρπόλησαν τὴν Κέρκυραν. Καταδιωχθέντες δὲ ὑπό τε τῶν Ραουσσίων καὶ τοῦ στρατηγοῦντος ἐν Ναυπλίῳ Νικηφόρου ὑπέστησαν δεινὴν ἧτταν, ἀπολέσαντες τὰ πλεῖστα τῶν πλοίων· οἱ δὲ λοιποί, φονεύσαντες ὅσους εἶχον αἰχμαλώτους, ἐπιστρέφοντες εἰς Σικελίαν ἐναυάγησαν.[2]

Ὁ Ροβέρτος Γυϊσκάρδος, Νορμανδὸς ἡγεμὼν τῆς κάτω Ἰταλίας, ἐστράφη κατὰ τῆς Κερκύρας, (1080 μ. Χ.) καὶ κατέλαβε τὴν πόλιν ὀχυρωτάτην οὖσαν.[3] Ἀλλ' ἡ νῆσος ἀπεστάτησε· καὶ ὁ Ροβέρτος, καταπλεύσας αὖθις εἰς Κέρκυραν, κατέλαβε τὸν λιμένα τῆς Κασσιώπης (1081 μ. Χ.)[4]. Ὁ δὲ αὐτοκρά-

---

ζαντ. Μελέται σελ. 514, 571 καὶ σημ. 374, ἀκολούθως δὲ παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις Ἱστορικοῖς Ἄννῃ τῇ Κομνηνῇ (Ἀλεξιάδι Α. 16. Γ. 12), Νικήτᾳ Ἀκομινάτῳ (βιβλ. Β. 1) καὶ Κιννάμῳ (Ἱστοριῶν βιβλ. Γ. 2). Περὶ τῆς παραφθορᾶς τοῦ ὀνόματος ἴδε Α. Κοραῆ Πρόδρομον Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης, ἐν Παρισίοις αωε σελ. 358.

[1] Mustoxidi, delle cose Corciresi, σελ. 410.

[2] Κεδρηνοῦ, Ἱστορ. τόμ. 2 σελ. 499 ἔκδ. Βόννης. — G. Finlay, History of the Byzantine Empire. London 1856 Τ. 1 σελ. 475.

[3] Ἄννας Κομνηνῆς, Ἀλεξιὰς βιβλ. Α. ἱστ'.

[4] Ἄννας Κομνηνῆς, Ἀλεξιὰς Βιβλ. Γ. ιβ'.

των τοῦ Βυζαντίου Ἀλέξιος, ἀποταθεὶς πρὸς τοὺς συμμάχους αὐτῷ Ἐνετούς, ᾐτήσατο τὴν ἀποστολὴν στόλου πρὸς ἀνάκτησιν τῆς νήσου. Ὁ στόλος καταπλεύσας εἰς Κασσιώπην ἐνίκησε μὲν πρῶτον, ἔπειτα ὅμως ἐν τῷ λιμένι Κερκύρας ἡττήθη. (1084 μ. Χ.). Οἱ δ' Ἐνετοὶ μετ' ὀλίγον ἐπελθόντες κατὰ τοῦ Ροβέρτου διὰ νέου στόλου συνῆψαν πρὸς αὐτὸν μάχην, παρὰ τὸ Βουθρωτόν, καὶ ἐνίκησαν κατὰ κράτος. (1085 μ. Χ.). Ἐφ' ᾧ ὁ βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου μεγάλας ἀπένειμεν αὐτοῖς τιμάς, χρηματικὰς ἀμοιβὰς καὶ ἄλλας σπουδαίας προνομίας[1]. Οὕτως ἡ Κέρκυρα ἀπεδόθη εἰς τὸ Βυζάντιον.

Ἀλλὰ ἑξήκοντα δύο ἔτη ὕστερον, τῷ 1147, ὁ Ρογῆρος, ἀνεψιὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ροβέρτου Γυϊσκάρδου, κατακτητὴς καὶ βασιλεὺς τῆς Σικελίας, πέμψας στόλον κατὰ τῆς Κερκύρας ἐκυρίευσεν αὐτήν.[2] Ἐγένετο δὲ κύριος τῆς Κερκύρας ὁ Ρογῆρος, ὡς Νικήτας ὁ Ἀκομινᾶτος ἱστορεῖ, ἁμαχεὶ καὶ ἐξ ἐφόδου, διότι οἱ κάτοικοι δὲν ἠνείχοντο τὴν ἀφόρητον φορολογίαν· καὶ προσέθησιν ὁ αὐτὸς ἱστορικός, ὅτι φεύγοντες οἱ Κερκυραῖοι τὸν κυπνὸν τῆς φορολογίας ἐνέπεσαν εἰς τὸ πῦρ τῆς δουλείας[3], τοῦθ' ὅπερ καὶ ὁ Finlay ἐπαναλαμβάνει, λέγων ὅτι δίκαιον

---

[1] Ἄννας Κομνηνῆς, Ἀλεξιάς, βιβλ. ΣΓ'. ε. — Venezia e le sue lagune. Venezia 1847 Τ. 1σελ.32.

[2] Κιννάμου ἱστοριῶν βιβλ. Γ'. β'.

[3] Νικήτα Ἀκομινάτου, Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς Β'.α'. G. Finlay, History of the Byzantine Empire London 1856. Τ. 2 σελ 197.

μὲν εἶχον οἱ νησιῶται παραπονούμενοι κατὰ τῆς ὑπερβαλλούσης φορολογίας, τῆς φαύλης διοικήσεως καὶ τῆς παντελοῦς τῶν συμφερόντων αὐτῶν ἀκηδίας, ἄστοχος δὲ ὑπῆρξεν ἡ πρὸς θεραπείαν τῶν δεινῶν εἴσοδος ξένου κυριάρχου. Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸν Νικήταν. Ὁ δὲ Κίνναμος λέγει, ὅτι ὁ Ροῦγηρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ «ἐπὶ Κέρκυραν διαβάντες, καὶ κράτος αὐτὴν εἶλον καὶ ὡς ἤδη οἰκείας μετεποιοῦντο παντὶ κρατηνάμενοι τρόπῳ»[1]. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τῆς Δύσεως ἱστορικοὶ τὰ αὐτὰ περὶ βιαίας καταλήψεως βεβαιοῦσι[2]. Ἐκ τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν οἱ μὲν παραδέχονται τὴν πρώτην γνώμην[3], οἱ δὲ τὴν δευτέραν[4]. Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς ἁλώσεως τῆς Κερκύρας ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ὁ Κομνηνός, ὑπὸ μεγάλης ἀθυμίας καταληφθείς, ἐσκέπτετο πῶς νὰ τιμωρήσῃ τὸν Ροῦγηρον. Ἑτοιμάσας δὲ μέγαν στόλον ἐκ πεντακοσίων πολεμικῶν πλοίων καὶ χιλίων φορτηγῶν, αὐτὸς μὲν διὰ τῆς Ἠπείρου ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ στόλος ἀπῆρεν ἐν πολλῇ μεγαλοπρεπείᾳ. Στόλαρχον δὲ κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν

---

[1] Κιννάμου Ἱστοριῶν βιβλ. Γ. β'.

[2] Mustoxidi delle Cose Corciresi σελ. 390.

[3] Κ. Παπαρηγοπούλου Ἱστορία τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους Τ. 4 σελ. 575. — Κρουμβάχερ Ἱστορία τῆς Βυζαντ. Λογοτεχνίας. Μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου. Ἐν Ἀθήναις 1900 Τ. 3 σελ. 446. — W. Miller The Latins in the Levant σελ. 8.

[4] Ὁ Μουσοξύδης ἀναιρεῖ τὸ λεγόμενον ὅτι ἡ νῆσος κατελήφθη ἁμαχητὶ (Delle cose Corciresi σελ. 390).

αὐτοῦ Στέφανον, Κοντοστέφανον διὰ τὸ βραχὺ ἀνάστημα καλούμενον. Ἀλλ' ὁ Κοντοστέφανος, πλησιάσας εἰς τὴν πόλιν καὶ πεῖραν τοῦ προμαχῶνος λαβών, ἐνταῦθα τὸν βίον κατέλυσε. Διότι κατασκευάσας κλίμακα λίαν ἐπιμήκη καὶ πολλῷ τῶν τειχῶν ὑπερέχουσαν εἰσῆγε δι' αὐτῆς τὸ στράτευμα εἰς τὴν πόλιν· ἀλλὰ μέγιστος λίθος ἐκ μηχανῆς ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως καταρριφθεὶς ἔπεσεν εἰς τὴν κλίμακα καὶ ἐθραύσθη εἰς τεμάχια, ὧν ἓν ἔπληξε τὸν στόλαρχον καιρίως. Οὗτος αἰσθανθεὶς τὸ τέλος ἐφρόντισεν, ὅπως μὴ γνωστοῦ τούτου γινομένου δειλία καταλάβῃ τοὺς πολιορκοῦντας, καὶ ἀναθαρρήσωσιν οἱ ἤδη ἐνδίδοντες Σικελοί. Διὸ διέταξε νὰ ἀγάγωσιν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἀθορύβως καὶ ἐξακολουθήσῃ ἡ ἔφοδος. Καλέσας δὲ τὸν νεώτερον υἱὸν Ἀνδρόνικον παρήγγειλεν, ὅπως οἱ μαχηταὶ μὴ ἀπολέσωσι τὸ θάρρος, ἀλλὰ προσκαρτερήσωσι, καθόσον ἡ ἐλπὶς τῆς νίκης δὲν ἀφίστατο. Ἦσαν ταῦτα, λέγει ὁ ἱστορῶν Κίννα μος, γνωρίσματα ψυχῆς ἀρειμανίου καὶ φιλοπάτριδος. Ἀλλὰ τὸ γεγονός, γνωστὸν γενόμενον, τἀναντία ἐπήνεγκε. Διότι οἱ Σικελοὶ ἀπώθησαν τοὺς πολιορκητὰς καί περ ὑπερβάντας τὰ τείχη· σύγχυσις δ' ἐπῆλθε καὶ θόρυβος παντα χοῦ.

Μεγάλως ἐλυπήθη ἀκούσας ταῦτα ὁ βασιλεύς. Προχειρίσας δὲ στόλαρχον τὸν ἀναπληρωτήν, διέταξε νὰ ἐξακολουθήσῃ στενῶς ἡ πολιορκία. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐπράχθη, ἠναγκάσθη αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν. Οἱ Σικελοί, μαθόντες, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο ἐν Κερκύρᾳ,

ἔπεμψαν στόλον, ἵνα δι' ἀντιπερισπασμοῦ ἀναγκάσωσιν αὐτὸν νὰ ἀπόσχῃ τῆς πολιορκίας. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἀνταποστείλας μοῖραν τοῦ στόλου, παρέμεινε πολιορκῶν τὴν Κέρκυραν.[1] Ὑπερμεγέθεις δὲ κλίμακας ἐπιθεὶς εἰς τὰ τείχη, παρεκέλευσε τοὺς στρατιώτας νὰ φανῶσι γενναῖοι. «Εἴτε νικήσητε καὶ θριαμβεύσητε, εἶπε, θέλετέ με εὑρῃ πατρικῶς ὑπὲρ ὑμῶν μεριμνῶντα, εἴτε καταλύσητε τὸ ζῆν, τιμῶντες τὴν πατρίδα καὶ δοξάζοντες ἑαυτούς, ἐστὲ βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ λησμονήσω ποσῶς τὰ τέκνα ὑμῶν καὶ τὰς οἰκογενείας». Ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῦ βασιλέως προθύμως οἱ στρατιῶται ἀνατείναντες τὰς ἀσπίδας καὶ ξιφουλκήσαντες ἀνήρχοντο τὰς κλίμακας, ἐν ᾧ οἱ ἐκ τοῦ φρουρίου ἔβαλλον ἐπ' αὐτοὺς ὀγκώδεις λίθους.[2] Καὶ ἔνδοξος πολὺ θὰ ἀπέβαινεν ὁ ἀγών, ἐὰν μὴ ἀτυχὴς περίπτωσις ἐματαίου αὐτόν. Διότι μία τῶν κλιμάκων, ἐκ τοῦ βάρους τῶν ἀναβαινόντων συντριβεῖσα, κατέρριψε πολλοὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ δὲ Σικελοί, καίπερ βλέποντες τοὺς πολιορκητὰς εἰσελθόντας εἰς τὰ τείχη, ἠρνοῦντο νὰ παραδώσωσι τὴν πόλιν, καὶ δραμόντες ἠμύνοντο ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως ῥίπτοντες βροχηδὸν λίθους καὶ βέλη καὶ πᾶν τὸ προστυχόν, ἅπερ ἔπιπτον ὡς ἐξ οὐρανοῦ, διότι τὸ φρούριον εἶναι τόσῳ ὑψηλὸν ὥστε ἀδύνατον ἐγγύθεν ν' ἀναβλέψῃ τις αὐτό. Ὁ δὲ βασιλεὺς μεγάλως ὀργισθεὶς προσέταξε νὰ πλησιάσῃ ἡ στρατηγὶς θέλων ν' ἀποβιβασθῇ. Ἀλλ' ἠναντιώθησαν

---

[1] Κιννάμου, Ἱστοριῶν βιβλ, Γ. β,—ε.

[2] Νικήτα Ἀκομινάτου βιβ. Β. 4.

συγγενεῖς τινες τῶν στρατηγῶν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκπολιορκήσας τὴν πόλιν ἀπῆλθε τῆς Κερκύρας (1149)[1].

Ὀλίγον ὕστερον, τῷ 1177, ὁ αὐτοκράτωρ Μανουήλ, ἐπιθυμῶν νὰ ἐξευμενίσῃ τὸν αὐτοκράτορα Φρειδερῖκον Βαρβαρόσαν, ἐποφθαλμιῶντα τὴν Κέρκυραν, ἔπεμψεν αὐτῷ πρέσβυν τὸν μητροπολίτην Κερκύρας Γεώργιον Κουφαρᾶν, ὅστις ὅμως πολλὰ κατὰ τὸν πλοῦν παθὼν καὶ ἀσθενήσας παρέμεινεν ἐν Ὀτράντῳ, ὅθεν ἐπέστειλε τῷ αὐτοκράτορι.[2]

Ἐὰν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ τῆς Ἑλλάδος εἶχε πρὸ πολλοῦ ἐξαφανισθῇ, Ρωμαῖοι δὲ οἱ Ἕλληνες ἐκαλοῦντο, ἡ ἰδέα ὅμως τῆς πατρίδος διεσώζετο. Ὑπὲρ πατρίδος ὁ βασιλεὺς καλεῖ εἰς θυσίαν τοὺς στρατιώτας, ὑπὲρ πατρίδος ὀρθοδόξου καὶ Ἑλληνικῆς, διότι ὀρθόδοξος ἦτο ἡ θρησκεία, καὶ Ἑλληνικὴ ἡ γλῶσσα καὶ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ στρατεύματος.

Μετὰ παρέλευσιν οὐχὶ πολλοῦ χρόνου, τῷ 1185, Σικελικὸς στόλος πάλιν κατέλαβε τὴν Κέρκυραν. Ἀλλ' ὁ ναύαρχος τῶν Σικελῶν Μεγαρείτης

---

[1] Κιννάμου, ἱστοριῶν βιβλ. Γ. β. ε. — G. Finlay History of the Byzantine Empire. London 1856. Τ. 2 σελ. 197, 207, 209.

[2] G. Marcoran, L' Eglise et les Empereurs à Constantinople. Corfou 1870 σελ. 137. Τὴν ἐπιστολὴν ἴδε παρὰ Μουστοξύδῃ (Delle cose Corciresi σελ. 418, XL).

(Margaritone) ἐπ' ὀλίγον ἤρξε τῆς χώρας, διότι τῷ 1191 ἡ νῆσος διετέλει Βυζαντινή[1].

Ἤκμαζε τότε ἡ Κέρκυρα. (1191). Εὔφορος οὖσα καὶ πολλὰς καὶ ὡραίας πόλεις καὶ κώμας ἔχουσα εἰσέφερεν ἐτησίως εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ταμεῖον δεκαπέντε κεντηνάρια χρυσοῦ[2], τουτέστι χιλίας καὶ πεντακοσίας λίτρας[3]. Ἐπειδὴ δὲ ἡ λίτρα χρυσοῦ ἠδύνατο πλέον τι τῶν χιλίων καὶ διακοσίων δραχμῶν,[4] ἡ δὲ ἀξία αὕτη πρέπει σήμερον νὰ ὑπολογισθῇ εἰς τὸ πενταπλάσιον[5] ὁ ἐτήσιος φόρος ἀνήρχετο εἰς ἐννέα ἑκατομμύρια δραχμῶν[6]. Ὥστε τὸ λεγόμενον, ὅτι κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα ἡ πενία ἐλυμαίνετο τὴν νῆσον[7] μόνον πρὸς δήλωσιν τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς ἐξαντλήσεως δύναται νὰ ρηθῇ.

---

[1] Ι. Α. Ρωμαιοῦ. Φραγκοκρατία ἐν Ἑλλάδι σελ. 120.

[2] Villehardouin 1.74 κεφ. 58.

[3] Roger de Hovoden Annal Pars poster. — Twysden, Hist Anglicanae scriptores. Londini 1652 σελ. 1215 (παρὰ Ρωμαίῳ Ἱστορ. Μελέτη περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Φραγκοκρατίας σελ. 120.) — G. Finlay, History of the Byzantine Empire. London 1856 T. 2 σελ. 89. — W. Miller The Latins in the Levant. London 1808 σελ. 25. — Προφανῶς σφάλλεται ὁ Σ. Ζαμπέλιος, λέγων, ὅτι ἡ Κέρκυρα ἐτέλει φόρον ἑκατὸν πεντήκοντα λιτρῶν χρυσοῦ (Βυζαντιναὶ Μελέται. Ἐν Ἀθήναι: 1857 σελ. πε΄ σημ. 373.)

[4] Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐν Ἀθήναις 1871 Τ. 4 σελ. 403,

[5] Κ. Παπαρρηγοπούλου ἔνθ. ἀνωτ. Τ. 4. σελ. 47,401.

[6] W. Miller ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 25.

[7] Σ. Π. Λάμπρου, Κερκ. Ἀνέκδοτα σελ. 46,

Καὶ ὁ Γενουήνσιος πειραιὴς Λέων ὁ Βετρανὸς κατέλαβε τὴν Κέρκυραν τῷ 1199, ἀλλ' ἐπὶ μικρόν, καθότι τῷ 1203 ἡ Κέρκυρα κατείχετο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν.[1]

Τοῦ Βυζαντινισμοῦ κύριον γνώρισμα ὑπῆρξε τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα, οἱονεὶ ἀκρογωνιαῖος λίθος τῆς πολιτείας. Ἐντεῦθεν πολλαὶ περὶ τὰ θρησκευτικὰ συζητήσεις καὶ διαμάχαι ἐπήγασαν[2]. Ταῦτα ὅμως πάντα πρέπει νὰ κρίνῃ τις κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς.[3]

---

[1] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Φραγκοκρατία σελ. 123—124.

[2] Ὅρα καὶ διατριβὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας Εὐσταθίου, ἐπιγραφομένην «Κωνσταντῖνος ὁ Βουλγαροκτόνος καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Νικαίας, μητροπολίται Κερκύρας κατὰ τὴν ΙΒ΄. ἑκατονταετηρίδα. Ἐν Κερκύρᾳ ΑΩΠΗ΄.»

[3] Παραγνωρίζουσι τοῦτο ὁ Παπαρρηγόπουλος, ψέγων τοὺς ἐργασθέντας ὑπὲρ ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων (Τ. 3 σελ. 841 ἐκδ. ά. καὶ σελ. ζ΄. ί, 384, 385, 719, 760 ἐκδ. β΄.) καὶ ὁ Καλλιγᾶς, αἰτιώμενος τὸν ὑπερβάλλοντα ζῆλον τῆς φιλορθοδοξίας ἀνδρός, τὰ πρῶτα φέροντος ἐν τῇ Βυζαντινῇ πολιτείᾳ καὶ δεινοπαθήσαντος, ἐνῷ δικαιότερον θὰ ἔπραττε, διακρίνων τὸ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος αἴσθημα ἐκείνου ἀπὸ τῶν συμφορῶν ὅσας ὑπέστη. (Μελέται Βυζ. ἱστορ. σελ. 691. ἑπ.) Ὁ δὲ Σάθας δὲν ἐδίστασε νὰ καταγγείλῃ τὴν Βυζαντινὴν Ἐκκλησίαν ἐπ' ἐγκλήματι καθοσιώσεως. (*Ἀθῆναι καὶ Βυζάντιον* 1894. σελ. ν΄, νά, νβ΄. ἑπ.). Οἵαι ἱστορικαὶ ἀληθῶς παραδοξολογίαι!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΕΝΕΤΟΙ

(1204 — 1214.)

Οἱ Σταυροφόροι παρεσκευάζοντο εἰς τετάρτην Σταυροφορίαν. Οἱ δὲ Ἐνετοὶ σύμμαχοι αὐτῶν, ἐξ ἐμπορικῶν ὑπολογισμῶν ἀγόμενοι, προσεπάθουν νὰ παρατρέψωσι τὴν Σταυροφορίαν κατὰ τοῦ Βυζαντίου.[1] Εἰς τὰ σχέδια αὐτῶν εὗρον ἐπίκουρον τὸ μῖσος, τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῇ Δύσει κατὰ τῶν ὀρθοδόξων, καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φιλίππου ὑπὲρ ἀναρρήσεως τοῦ ἀποβληθέντος Ἰσαὰκ Ἀγγέλου, πενθεροῦ αὐτοῦ ὄντος, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκείνου Ἀλεξίου. Ὁ στόλος τῶν Σταυροφόρων προσωρμίσθη εἰς Κέρκυραν (1203), πλουσιωτάτην οὖσαν καὶ γονιμωτάτην[2]. Οἱ Σταυροφόροι, ἀποβιβασθέντες, ἐσκήνωσαν ἀπέναντι τῆς πόλεως, ἧς ἡ φρουρὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν ἤδη ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων ἀνακηρυχθέντα Ἀλέξιον Δ'.[3] Ἀλλ' ἐν Κερκύρᾳ δεινὴ διάστασις ἐπῆλθε μεταξὺ αὐτῶν, διότι οἱ πλεῖστοι ἀπέκρουον τὴν κατὰ τοῦ

---

[1] Π. Καλλιγᾶ, Μελέται Βυζ. Ἱστορίας Σελ. 4. 53.

[2] Ile ki mout ert riche et plentieuse. (G. Ville—Hardoin, Conquête de l'empire de Constantinople par les Francs. ἐκδ. Buchon. 2me partie. Paris. 1840. p. 56.)

[3] Mustoxidi, delle cose Corciresi p. 397. — Π. Καλλιγᾶ, Μελετ. Βυζ. Ἱστ. σελ. 38.

Βυζαντίου ἐπίθεσιν ὡς δεομένην πολλοῦ χρόνου καὶ μεστὴν κινδύνων. Ἀλλὰ μεταπεισθέντων τούτων νὰ μὴ ἀπόσχωσι τῆς κοινῆς ἐνεργείας ἐπὶ τεταγμένον χρόνον,[1] οἱ Σταυροφόροι ἀπῆραν ἐκ Κερκύρας[2] καὶ ἐνεφανίσθησαν πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς ὁ Ἀλέξιος Δ'., ἀλλ' ἕνεκα στάσεων ἐπιγενομένων, καὶ τοῦ φόνου τοῦ Ἀλεξίου, ὁ δοὺξ τῆς Ἐνετίας ἔκρινεν εὔκαιρον νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Σταυροφόρων περὶ καταλύσεως καὶ διανομῆς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Οὕτω τῷ 1204 ἐλεηλατήθη ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ διεμοιράσθη τὸ κράτος κατὰ τὰ συμπεφωνημένα. Ἡ Κέρκυρα μετὰ τῶν λοιπῶν Ἰονίων καὶ ἄλλων νήσων καὶ πολλῆς χώρας περιῆλθεν εἰς τὴν μερίδα τῶν Ἐνετῶν, οἵτινες, μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν, ἐπόρθησαν τὴν νῆσον, μὴ στέργουσαν νὰ ὑποκύψῃ εἰς ξένον ζυγόν.[3] (1205). Ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ὁ Γενουήνσιος στόλαρχος Λέων Βετρανὸς, τῇ συμπράξει τῶν Κερκυραίων, ἐξήλασε τοὺς Ἐνετοὺς τῆς νήσου καὶ ἐκράτησεν αὐτῆς. Ἐπελθούσης ὅμως ὑπερτέρας Ἐνετικῆς δυνάμεως, ὁ Βετρανὸς ἐνικήθη

---

[1] G. Ville—Hardoin p. 56—58.

[2] Τῇ 24 Μαΐου 1203 παραμονῇ τῆς Πεντηκοστῆς. Οἱ Σταυροφόροι παρέμειναν ἐν Κερκύρᾳ τρεῖς ἑβδομάδας.

[3] Α. Μουστοξύδου, Ἑλληνομνήμων σελ. 206. — Ι. Α. Ρωμανοῦ. Περὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου. Ἐν Κερκύρᾳ 1895 σελ. 9.

ἐν ναυμαχίᾳ καὶ ἡχμαλωτεύθη (1206)[1]. Ἔπειτα δὲ οἱ Ἐνετοί, καταπλεύσαντες εἰς Κέρκυραν, μετὰ πολλὰς ἐφόδους, ἐκυρίευσαν τὴν νῆσον καὶ ἀπηγχόνισαν τὸν Βετρανὸν μετὰ ἑξήκοντα Κερκυραίων ὁμοφρόνων.[2]

Μὴ ἔχουσα δὲ ἡ Ἐνετικὴ πολιτεία ἐπαρκούσας δυνάμεις, ἵνα τηρῇ ἐν ὑποταγῇ τὴν νῆσον, παρεχώρησεν αὐτὴν τῷ 1207, ὡς τιμάριον εἰς δέκα Ἐνετούς, ὀφείλοντας νὰ τηρῶσι πίστιν εἰς τὴν πολιτείαν, νὰ ἔχωσιν ἐν τοῖς φρουρίοις φρουρὰν καὶ νὰ τελῶσι, κατ' ἔτος, φόρον πεντακοσίων καλῶν Μανουηλάτων[3], ἤτοι δραχ 5600[4]. Αἱ ἐκκλησίαι ὤφειλον νὰ τηρῶνται κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν βασιλέων νενομισμένα.[5]

Ἀλλ' ἡ κατοχὴ αὕτη τῆς Κερκύρας διήρκεσε μόνον μέχρι τοῦ 1214, διότι τότε ἡ νῆσος ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῶν ξένων κυριάρχων καὶ προσῆλθεν εἰς ὁμοεθνῆ ἡγεμόνα, τὸν δεσπότην τῆς Ἠπείρου.

---

[1] Ι. Α. Ρωμανοῦ. Φραγκοκρατία, σελ. 124. — Περὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου σελ. 10. — Mustoxidi delle cose Corciresi p. 398.

[2] Ἑλληνομνήμων σελ. 206. — Ἑρμ. Λούντζη Πολιτ. Κατάστ. τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν σελ. κέ.

[3] Mustoxidi, delle cose corciresi σελ. 399. — Ἑλληνομνήμων 208. — W. Miller σελ. 47. — Τὸ λατινιστὶ γεγραμμένον συμβόλαιον ἴδε παρὰ Μουστοξύδῃ, Delle cose Corciresi Παράρτ. σελ. VI, LX.

[4] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Περὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου σελ. 10.

[5] Mustoxidi, delle cose Corciresi p, 399 καὶ Append docum p. vi. Ἑλληνομνήμων σελ. 207—208.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ΔΕΣΠΟΤΑΤΟΝ ΗΠΕΙΡΟΥ

(1214 — 1267).

Ἀφ' οὗ ἡ Κωνσταντινούπολις ἔπεσεν ἁλωθεῖσα ὑπὸ τῶν Φράγκων, καὶ τὸ κράτος κατεμερίσθη μεταξὺ αὐτῶν, ὁ ἐξ Ἀγγέλων Μιχαὴλ ὁ Δούκας συνέστησεν ἴδιον κράτος, περιλαμβάνον τὴν Ἤπειρον, Ἀκαρνανίαν, Αἰτωλίαν καὶ μέρος τῆς Θεσσαλίας. Εἰς τὸ κράτος τοῦτο, ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθὲν Δεσποτᾶτον τῆς Ἠπείρου, συνήνωσε τὴν Κέρκυραν ἀπὸ τοῦ 1214, οὐχὶ ἴσως μετὰ πολλῶν ἀγώνων, διότι ἡ φρουρὰ τῆς Κερκύρας δὲν ἦτο τοσαύτη ὥστε νὰ κατέχῃ ὑποτεταγμένην τὴν ὅλην νῆσον, βαρέως φέρουσαν τὴν ξένην κυριαρχίαν.[1] Εἰς τὸν ἱδρυτὴν τοῦτον τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου Μιχαὴλ Α'. Ἄγγελον ἀναγράφεται ἡ κτίσις τοῦ ἐν ἀπορρῶγι βράχῳ κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν τῆς νήσου ἀκτήν, παρὰ τὴν Παλαιοκαστρίτσαν, φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, ἐπωνύμου τοῦ ἱδρυτοῦ,[2] ὅπερ τοσαύτην

---

[1] ἱ. Α. Ρωμανοῦ, Φραγκοκρατία σελ. 10. — Περὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου σελ. 23,

[2] Mustoxidi, delle cose Corciresi σελ. 401, 685.—Α. Μηλιαράκη, Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου. Ἐν Ἀθήναις 1898 σελ. 63 σημ.1.—Miller σελ. 80.—Ἄλλοι ἀποδίδουσι τὴν κτίσιν εἰς τὸνΔεσπότην Μιχαὴλ Β'. (Πάρτς,ἡ νῆσος Κέρκυρα σελ. 242.)

ἔμελλε νὰ παράσχῃ τῇ νήσῳ προστασίαν.[1] Ἐπὶ τοῦ Μιχαὴλ ἡ ἐξοχὴ τῆς Κερκύρας διῃρεῖτο εἰς δέκα δεκαρχίας.[2]

Τὸν Μιχαὴλ διεδέχθησαν ὁ Θεόδωρος (1214-1230), ὁ Μανουὴλ (1230—1236), ὁ Μιχαὴλ Β΄· (1236—1266). Ἐπὶ τῶν δεσποτῶν τούτων ἡ Κέρκυρα ἀπήλαυσε προνομίων καὶ ἀσυδοσιῶν. Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος ἀνεγνώρισε πᾶσαν ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κερκυραίων καὶ διαφόρους δωρεὰς κατὰ καιρὸν αὐτῇ γενομένας. (1228)[3]. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐπεκύρωσε τὰ προνόμια τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ λαοῦ Κερκύρας, ἐχορήγησε δὲ νέα τοιαῦτα πρὸς τὸν κλῆρον τῆς τε πόλεως καὶ τῶν ἀγρῶν.[4] Ὁ Μιχαὴλ Β΄. ἐπεκύρωσε τὰ χορηγηθέντα προνόμια καὶ κατέστησε τοὺς Κερκυραίους σχεδὸν ἀτελεῖς. (1236)[5]. Βραδύτερον ἀπένειμε νέας ἀτελείας πρῶτον μὲν εἰς τοὺς τριάκοντα δύο ἱερεῖς τῆς

---

[1] Ἴδε κατωτέρω, Πρώτη πολιορκία ὑπὸ τῶν Τούρκων.

[2] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Ἀνδηγαυϊκὸν δίπλωμα σελ. 8.

[3] Ἑλληνομνήμων σελ. 208. — Ι. Α. Ρωμανοῦ, περὶ τοῦ Λεσποτάτου τῆς Ἠπείρου σελ. 36. — Τὸ χρυσόβουλλον τοῦτο τοῦ Θεοδώρου ἀνετυπώθη τελευταῖον ὑπὸ Φ. Ἀλβάνα (Περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ τίτλων εὐγενείας καὶ περὶ τῶν τιμαρίων. Ἐν Κερκύρᾳ 1894 σελ. 26).

[4] Ἑλληνομνήμων σελ. 208. — Ι. Α. Ρωμανοῦ, Δεσποτ. Ἠπείρου σελ. 40.

[5] Ἑλληνομνήμων σελ. 209. — Ι. Α. Ρωμανοῦ, Δεποτ. Ἠπείρου σελ. 43.

πόλεως (1246 Ἰανουάρ),[1] ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τοὺς τριάκοντα τρεῖς ἱερεῖς τῆς ἐξοχῆς. (1246 Φεβρουάρ)[2].

Ἡ τάξις τῶν ἱερέων τῆς πόλεως διὰ τὸ σέβας καὶ τὴν ἰσχύν, ἣν ἤσκει παρὰ τῷ λαῷ, συνετέλεσεν ὅπως ἀκεραία διατηρηθῇ ἡ ὀρθοδοξία ἐν Κερκύρᾳ[3].

Κρατούντων δ' ἔτι τῶν Λατίνων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀναφέρεται ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας Βασίλειος γράψας ἐναντίον αὐτῶν.[4]

Μιχαὴλ ὁ Β'. ἐπιζητῶν τὴν συμμαχίαν τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Μανφρέδου, ἔδωκεν αὐτῷ σύζυγον τὴν ἰδίαν θυγατέρα Ἑλένην (1259), ὡς προῖκα παραχωρήσας τὴν Κέρκυραν μετ' ἄλλων ἐν Ἠπείρῳ πόλεων[5] Ἐπὶ τῶν κτήσεων τούτων ὁ

---

[1] Τὸ χρυσόβουλλον τοῦτο, ἐν Λατινικῇ μεταφράσει γνωστὸν, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Κ. Σάθα. (Monumenta Hist. Hellenicae t. 1 p. 46—50.)

[2] Τὸ χρυσόβουλλον τοῦτο, μόνον ἐν Λατινικῇ μεταφράσει γνωστόν, ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Ι. Α. Ρωμανοῦ, (Ἀνδηγαυϊκὸν δίπλωμα. κτλ. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀθήνησι 1888). — Τοῦ αὐτοῦ Δεσποτ. Ἠπείρου σελ. 45 —46.—Περὶ τῶν Βυζαντινῶν φόρων ὅρα Ἑλληνομνήμονα σελ. 475, 480, 483—485, 492 δ'. ἐξ οὗ καὶ ὁ Χιώτης ἐν Ἱστορ. Ζακ. τ. 2 σελ. 76 καὶ 405.

[3] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Ἀνδηγαυϊκὸν δίπλωμα σελ. 7. — Lamansky Secrets d' État de Venise. St. Pertersbourg 1884 p. XX, 050.

[4] Κρουμβάχερ, Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας. Μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου. Ἐν Ἀθήναις 1897 Τ. 1 σελ. 180. Πρβ. καὶ Τ. 2 σελ. 120.

[5] Παχυμέρ. Ἱστ. Βιβλ. ΣΤ. κεφ. 32.

Μανφρέδος ἐπέστησε τὸν ναύαρχον αὐτοῦ Φίλιππον Κινάρδον. Ἀλλ' ὁ Κινάρδος, φονευθέντος τοῦ Μανφρέδου ἐν μάχῃ (1266), συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ γίνῃ αὐτὸς κύριος τῆς Κερκύρας. Καὶ πράγματι ἐλθὼν εἰς τὴν νῆσον μετὰ στόλου κατέλαβεν αὐτήν. Ὁ δὲ δεσπότης Μιχαὴλ, συγγενεύσας μετὰ τοῦ Κινάρδου δι' ἐπιγαμβρίας, διότι ἔδωκεν αὐτῷ σύζυγον τὴν ἀδελφὴν τῆς ἑαυτοῦ συζύγου, Ἑλένην καὶ αὐτὴν ὀνομαζομένην, μετεβίβασεν αὐτῷ, λόγῳ προικός, τὴν νῆσον. Ἀλλ' ἡ ἐξουσία τοῦ Κινάρδου ἐπ' ὀλίγους μόνον μῆνας διήρκεσε, διότι ὁ Μιχαὴλ παρεσκεύασε κατ' αὐτοῦ ἐν Κερκύρᾳ συνωμοσίαν, ἧς μετέσχον πολλοὶ ἐπίσημοι Κερκυραῖοι, οἵτινες, θέλοντες ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς ξένης δεσποτείας, ἐδολοφόνησαν τὸν Κινάρδον[1]. Οἱ στρατιῶται ὅμως τοῦ Κινάρδου δὲν ὑπέκυψαν,[2] καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Γαρνέριος Ἀλαμάνος, Γερμανὸς τὴν καταγωγὴν καὶ τιμαριοῦχος ἐν τῇ νήσῳ ὑπὸ τοῦ Κινάρδου καταστάς, ἀντέστη ἰσχυρῶς εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ ἐθνικὴν μερίδα, θέλουσαν νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν δεσπότην μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κινάρδου. Ἐν τούτοις ὁ δεσπότης Μιχαὴλ Β'. ἀπεβίωσε (1266), καὶ ὁ Γαρνέριος ἐκάλεσεν, ἵνα λάβῃ κατοχὴν τῆς νήσου, ἡγεμόνα ὁμόθρησκον, Κάρολον τὸν Ἀνδηγαυόν.[3]

---

[1] Mustoxidi, delle cose Corciresi p. 402.— Ι. Α. Ρωμανοῦ, Δεσποτ. Ἠπείρου σελ. 71—72.

[2] Mustoxidi, delle cose Corciresi p. 403.

[3] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Δεσποτ. Ἠπείρου σελ. 73. — W. Miller, σελ. 126.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

ΑΝΔΗΓΑΥΟΙ

(1267 — 1386).

Κάρολος ὁ Ἀνδηγαυὸς (Charles d' Anjou) νικήσας τὸν Μανφρέδον ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας. (1266). Οἱ Ἀνδηγαυοὶ ἦσαν Γάλλοι κατακτηταὶ τῆς Νεαπόλεως. Ὁ δὲ Κάρολος ἔλαβε κατοχὴν τῆς Κερκύρας, (1267)[1] οὐχὶ ὅμως καὶ τῶν φρουρίων αὐτῆς, διότι ὁ Γαρνέριος δὲν παρέδωκεν αὐτά, ἀλλ' ἔμεινεν αὐτός, συναινοῦντός πως καὶ τοῦ Καρόλου, ὡς ἀπόλυτος κύριος τῆς νήσου μέχρι τοῦ 1272 ἔτους, καθ' ὃ ἀπεβίωσε, καὶ καθ' ὃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὰ τῷ Καρόλῳ ἀντὶ τιμήματος 3,000 οὐγγιῶν χρυσοῦ.[2] Κάρολος ὁ Α'. εἶχε τύχῃ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ πάπα ἐν τῷ πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ βασιλικοῦ στέμματος ἀγῶνι. Ὀφείλων δὲ χάριτας τούτῳ, καὶ μῖσος τρέφων πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους Κερκυραίους, κατεδίωξε τὴν θρησκείαν αὐτῶν. Ὅθεν ἐπὶ Ἀνδηγαυῶν καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ Καρόλου, ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἐν Κερκύρᾳ ἐταπεινώθη, καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ὀρθοδόξου Μητροπολίτου κατηργήθη[3]. Ἀντ' αὐτοῦ δ' ἐπετράπη τοῖς ὀρθοδόξοις νὰ ἔχωσιν ἕνα μέγαν πρωτο-

---

[1] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Ἀνδηγαυϊκὸν δίπλωμα σελ. 4.

[2] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Δεσποτ. Ἠπείρου σελ. 73.

[3] Sandi. Principi di Storia civile della Repubblica di Venezia. Venezia 1745. Part. 2. V. I. C. V. p 194.

παπᾶν.[1] Λατῖνος δὲ κληρικὸς ἔλαβε τὸν τίτλον ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας. Οἱ κυριώτεροι ναοί, ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως, ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἀφαιρεθέντες, ἐδόθησαν τοῖς λατίνοις. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀγαθὰ ἐσυλήθησαν καὶ αὐτοῖς ἐπίσης μετεβιβάσθησαν.[2]

Ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς νήσου καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἡγεμόνος ὠνομάζετο Καπιτάνος.

Ἡ νῆσος διῃρέθη εἰς τέσσαρα βαΐλᾶτα· τοῦ Γύρου, τοῦ Ὄρους, τῆς Μέσης καὶ τῆς Λευκίμμης. Τὰ ἐν τῇ νήσῳ τιμάρια, ἀφαιρεθέντα ἀπὸ τῶν κατόχων, ἐδόθησαν εἰς Ἰταλοὺς καὶ εἰς Προβηγκίους (Γάλλους).[3] Ἀπενεμήθησαν δὲ πολλὰ νέα.[4]

Ἀλλ' οἱ Σικελοί, μὴ ἀνεχόμενοι τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν εἰς τὸν Κάρολον καὶ τὴν φιλέκδικον

---

[1] Οὗτος οὐδὲ τὴν ἐξουσίαν τοῦ χειροτονεῖν εἶχεν, ὥστε οἱ θέλοντες νὰ ἱερωθῶσιν ὤφειλον νὰ λαμβάνωσι τὴν χειροθεσίαν παρὰ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων ὡς ἐξάρχου Κερκύρας, ἢ κατ' ἐπιτροπὴν αὐτοῦ παρά τινος τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων. (Μ. Σ. Ἱδρωμένου. Ἡ πατρὶς Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, ἐν *Παρνασσῷ*, Μαρτίου 1881 σελ. 213).

[2] Sandi, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 362. — Ε. Λούντζη, Περὶ τῆς πολιτικῆς κατασταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν· ἐν Ἀθήναις 1856 σελ. 90—120.

[3] V Sandi, Principi di Storia civile della Repubblica di Venezia. Venezia 1745. Part. 2. V. I. p. 194

[4] Ἑρμ. Λούντζη, Περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἐνετῶν. Ἐν Ἀθήναις 1856. σελ. 188.

αὐτοῦ πολιτείαν, διέπραξαν τὴν κατὰ τῶν Γάλλων σφαγὴν τοῦ 1282, γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Σικελικοῦ ἑσπερινοῦ. Περιεπλάκησαν δὲ εἰς μακρὸν πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Νεαπόλεως πόλεμον, ἐν ᾧ τῆς Σικελίας ἐβασίλευσαν οἱ ἐξ Ἀραγῶνος τῆς Ἱσπανίας βασιλεῖς. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ Κέρκυρα ὑπέστη πολλὰς ἐπιδρομάς. Τὰ δὲ δεινὰ δὲν ὑπῆρξαν ὀλίγα.

Διότι τῷ 1286, βασιλεύοντος ἐν Σικελίᾳ Ἰακώβου τοῦ υἱοῦ Πέτρου τοῦ Ἀραγῶνος, κατηρτίσθησαν δύο στόλοι, ὧν ὁ ἕτερος, συγκείμενος ἐξ εἴκοσι πλοίων, ἀνετέθη εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Βεριγγαρίου Βιλαρὼ, (Berengario Villaraut) ὅστις, μετά τινας ἐχθροπραξίας, ἐπέδραμε κατὰ τῆς Κερκύρας, ἵνα εὕρῃ τὰς ὑπολειφθείσας παρασκευὰς τοῦ Καρόλου διὰ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐνταῦθα ἀποβιβάσας τὰ στίφη συνηντήθη πρὸς στρατὸν Γαλλικὸν ἐκ μισθοφόρων καὶ κατατροπώσας αὐτὸν ἐλεηλάτησε τὴν χώραν.[1]

Τὸ δὲ θέρος τοῦ 1292 ὁ Ρογέρος Λώριας, μέγας ναύαρχος τῶν Σικελῶν, ἐδῄωσε τὴν Κέρκυραν, ἐπὶ προφάσει, ὅτι εἶχε βοηθήσῃ τοὺς Γάλλους, καὶ ἐπέβαλεν αὐτῇ ἀναγκαστικὴν εἰσφοράν, συγχρόνως δ' ἐπετέθη κατὰ τῆς Κρήτης, τῆς Μονεμβασίας, καὶ τῆς Χίου.[2]

---

[1] Michele Amari, La guerra del vespro Siciliano. Parigi 1843 T. 2. p. 11.

[2] Ἔνθ' ἀνωτ. T. 2. p. 67. — W. Miller σελ. 184, 186.

Τὸν Κάρολον Β'. διεδέχθη ὁ τεταρτότοκος υἱὸς αὐτοῦ Φίλιππος, πρίγκηψ τοῦ Ταράντου (1294), ἐξ οὗ ὠνομάσθησαν οἱ Ταραντῖνοι ἡγεμόνες τῆς Κερκύρας.[1] Ἐπὶ τοῦ Φιλίππου τούτου ἐλεηλάτησαν τὴν Κέρκυραν οἱ Καταλάνοι ἐν ἔτει 1303. Οἱ Καταλάνοι ἦσαν Ἱσπανοὶ μισθοφόροι, διὰ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἁρπαγῆς ζῶντες, ἐν ὑπηρεσίᾳ δὲ διατελοῦντες τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως. Ἐπελθούσης τῆς μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τούτων εἰρήνης, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Καταλάνων Ρογέρος δὲ Φλὼρ, Γερμανὸς τὴν καταγωγὴν, ὑπέβαλε τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλέα τοῦ Βυζαντίου Ἀνδρόνικον Β'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐδεῖτο στρατιωτῶν ἐδέχθη τὴν πρότασιν καὶ ὁ Ρογέρος δὲ Φλὼρ, ἀπερχόμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ στόλου τριάκοντα ἓξ πλοίων καὶ ἑξακισχιλίων ἀνδρῶν, ἐλεηλάτησε καθ' ὁδὸν τὴν Κέρκυραν.[2]

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Φιλίππου ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος Β'. καὶ ὁ δεσπότης τῆς Ἠπείρου Θωμᾶς ἐπεχείρησαν, τῷ 1314, τὴν ἀνάκτησιν τῆς Κερκύρας, ἀλλὰ μάτην.[3] Ὁ Φίλιππος ἐνίσχυσε τὴν Κέρ-

---

[1] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Δεσποτ. Ἠπείρου σελ. 94—95.

[2] Commemoriali τόμ. 1. φυλ. 78 τοῦ ἐν Βιέννῃ ἀντιγράφου.—Γ. Κωνσταντινίδου, Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν Ἀθήναις 1894 σελ. 320.

[3] Π. Καλλιγᾶ, Μελέτ. Βιζ. Ἱστορ. σελ. 360. — Ὁ Ρωμανὸς, ἑπόμενος τῷ Hopf, λέγει ὅτι ἡ Κέρκυρα στενῶς ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν τῷ 1328. (Δεσποτ. Ἠπείρου σ. 133).

κυραν (1319).[1] Διεδέχθησαν δὲ αὐτὸν οἱ Ταραντῖνοι ἡγεμόνες Αἰκατερίνη, Ροβέρτος, Μαρία, Φίλιππος Β'. (1365).

Τοῦ Φιλίππου Β'. θανόντος ἀτέκνου, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἰάκωβος δὲ Βῶ (De Baux) ἠξίου τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου, καὶ ἑπομένως τὴν κυριότητα τῆς Κερκύρας. Ἀλλ' οἱ Κερκυραῖοι ὡμολόγησαν πίστιν εἰς τὴν Ἰωάννην τῆς Νεαπόλεως, χήραν τοῦ Φιλίππου (1373)[2], διὸ οἱ Ναβαρραῖοι, Ἱσπανοὶ μισθοφόροι ὑπηρετοῦντες τὸν δὲ Βῶ, ἐπέδραμον κατὰ τῆς Κερκύρας τῷ 1378.[3] Οὕτως ἡ Κέρκυρα ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς Ἀνδηγαυούς, τὸν δὲ Βῶ (1380 — 1381)[4] καὶ τὸν Κάρολον Γ'. (1382—1386,) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου ἡ δυναστεία τῶν Ἀνδηγαυῶν ἐξέλιπε,[5] διαρκέσασα ἑκατὸν πέντε ἔτη. Ἐπ' αὐτῶν δὲ ἦλθον εἰς τὴν Κέρκυραν οἱ Ἰσραηλῖται.[6]

---

[1] Π. Καλλιγᾶ, αὐτ. σελ. 365 –366.

[2] Αὐτ. σελ. 572.

[3] Αὐτ. σελ. 574.

[4] Ἀρχιδουκὸς Λουδοβίκου Σαλβατώρ, Παξὸς καὶ Ἀντίπαξος. Μετάφρ. Α. Μητσιάλη. Ἐν Ἀθήναις 1906 σελ. 31, 32. — W. Miller. The Latins in the Levant σελ. 307. 310.

[5] G. Pojago, Leggi Municipali Corfù 1946. T. 1 σελ. 18 σημ.

[6] Ι. Α. Γωμανοῦ, Ἡ ἑβραϊκὴ κοινότης Κερκύρας. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς *Ἑστίας*. Ἐν Ἀθήναις 1891.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΕΝΕΤΟΙ

(1386 — 1797)

Τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἔβαινεν ἤδη εἰς τελικὸν ὄλεθρον. Οἱ Τοῦρκοι ἦσαν κύριοι τῆς Μακεδονίας καὶ τῶν παραλίων τῆς Θρᾴκης· οἱ Ἀλβανοί, τῆς Ἠπείρου, Θεσσαλίας, Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας· οἱ Φράγκοι, τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Λευκάδος, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου· οἱ Ναβαρροῖοι καὶ ἄλλοι, κυριάρχαι τῆς Πελοποννήσου· οἱ Ἐνετοί, τῆς Κρήτης, τῆς Εὐβοίας καὶ ἄλλων νήσων· οἱ Ἀνδηγαυοί, τῆς Χίου. Ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις, τὰ μόνα λείψανα τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, ἐκινδύνευον νὰ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ χειμάρρου. Ἐν ᾧ ταῦτα οὕτως εἶχον, ἡ Κέρκυρα, ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπιδρομῶν καὶ ληϊλασιῶν, περιέστη εἰς ἐσχάτην κακοδαιμονίαν. Οἱ Κερκυραῖοι, καθορῶντες τοὺς κινδύνους, οὓς διέτρεχεν ἡ ἰδία νῆσος, ἀπεφάσισαν νὰ ὑποβληθῶσιν ἑκουσίως εἰς τὴν προστασίαν τῆς θαλασσοκράτορος Ἐνετίας.[1] Διὸ ὕψωσαν τὴν σημαίαν τοῦ ἁγίου Μάρκου (28 Μαΐου 1386), καὶ αὐθήμερον, διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως, ἀνέθεσαν εἰς πρεσβείαν

---

[1] A. Saint—Sauveur, Voyage historique, littéraire et pittoresque dans les isles et possessions ci-devant Venitiennes du Levant. Paris An VIII. t. 1. p. 269—271.

ὅπως, μεταβαίνουσα εἰς Ἐνετίαν, διομολογήσῃ πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τῆς νήσου τῇ Ἐνετικῇ πολιτείᾳ ἀντὶ τῆς διηνεκοῦς ὑπ' αὐτῆς κατοχῆς καὶ προστασίας'. Γενομένων τούτων ἀποδεκτῶν διὰ διπλώματος τοῦ δουκὸς τῆς Ἐνετίας Ἀντωνίου Βενιέρου,[2] οἱ Ἐνετοὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν τῇ 9 Ἰουνίου 1386.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Ἐνετοὶ κατέστρεψαν τὸ φρούριον τῆς Κασιώπης εἴτε διότι μόνον ἐνταῦθα ἔτυχον ἀντιστάσεως,[3] εἴτε διότι ἐφοβήθησαν μὴ τοῦτο περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῶν Γενουηνσίων,[4] οἵτινες ὀλίγῳ πρότερον εἶχον προσβάλῃ τὸ φρούριον, ἀλλ' εἶχον ἀποκρουσθῇ.[5]

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ βασιλεῖς τῆς Νεαπόλεως ἠμφισβήτουν τοῖς Ἐνετοῖς τὴν κτῆσιν τῆς Κερκύρας, καὶ ὁ βασιλεὺς Λαδισλάβος ἐζήτει κατ' αὐτῶν ἐπικουρίαν παρὰ τῶν Τούρκων, οἱ Ἐνετοὶ ἦλθον εἰς συμφωνίαν μετὰ τούτου περὶ ἀγορᾶς τῆς νήσου, καταβαλόντες χρυσᾶ δουκάτα 30,000[6]

---

[1] Ἴδε τὴν πρᾶξιν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Μαρμορᾶ. σελ. 236. G. Pojago, Leggi Municipali Corfù 1846 T. I. p. 19.

[2] Δουκικὸν ἔγγραφον Ἰανουαρίου 1387.

[3] Mustoxidi, delle cose Corciresi σελ. 148.

[4] W. Miller, σελ. 525.

[5] Mustoxidi, delle cose Corciresi σελ. 456.

[6] Mustoxidi, delle cose Corciresi p. 462. — Π. Καλλιγᾶ, Μελέτ Βυζ. Ἱστ. σελ. 589. — W. Miller, σελ. 528.

Ἐπὶ Ἐνετῶν ὁ βάϊλος (baïlo) ἦτο ἡ πρωτίστη ἐν Κερκύρᾳ ἀρχή, ἔχουσα διοικητικὴν ἅμα καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν.[1] Ἔπειτα ἐδόθησαν αὐτῷ σύμβουλοι δύο Ἐνετοὶ εὐπατρίδαι, καὶ τρίτος λεγόμενος προνοητὴς καὶ καπιτάνος (proveditor et capitano), Γεν. Διοικητὴς ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν. Οὗτοι μετὰ τοῦ βαΐλου ἀπετέλουν τὴν Ἐνετικὴν διοίκησιν (reggimento). Ἀφ' ὅτου ὅμως ἡ Κέρκυρα ἐγένετο ἕδρα τοῦ προνοητοῦ τῆς θαλάσσης, εἴτε τῶν τῆς Ἀνατολῆς νήσων, (proveditor generale da mar,) ὅστις εἶχε τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις καὶ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐν Κερκύρᾳ σταθμεύοντος Ἐνετικοῦ στόλου, ἡ ἀρχὴ τοῦ βαΐλου περιωρίσθη σημαντικῶς.

Οἱ σύνδικοι ἀπετέλουν τὴν ἐγχώριον διοικητικὴν ἀρχήν, ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ **συμβουλίου τῆς κοινότητος**, ἤτοι τῆς πόλεως.[2] Τὸ συμβούλιον τοῦτο (consejo della comunità, consejo della città, ἢ καὶ ἁπλῶς consejo) συνέκειτο ἐν ἀρχῇ ἐξ ἑβδομήκοντα μελῶν, ἔπειτα ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα, καὶ τέλος ἐξ ἑξήκοντα μελῶν, πάντων εὐγενῶν. Ἐξελέγετο δὲ ὑπὸ τοῦ **γενικοῦ συμβουλίου** περιλαμβάνοντος πάντας τοὺς εὐγενεῖς. Ὁ

---

[1] Τὸν κατάλογον τῶν ἀπὸ 1386—1796 βαΐλων τῆς νήσου ἴδε παρὰ C. Hopf, Chroniques Gréco — Romanes. Berlin 1873 σελ. 392—396.

[2] Οἱ σύνδικοι ἦσαν τέσσαρες, εἶτα περιορισθέντες εἰς τρεῖς.

κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν εὐγενῶν ἐκαλεῖτο χρυσῆ βίβλος (libro d' oro). Τὸ συμβούλιον περιεῖχε δύο τάξεις, τοὺς Λατίνους καὶ τοὺς Γραικούς, ἐκ τῆς καταγωγῆς μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ θρησκεύματος διακρινομένους.[1] Διώριζε δὲ τοὺς ὑπαλλήλους πάντας ἐν οἷς καὶ τοὺς ἐνιαυσίους δικαστάς. Ὡρισμένος ἀριθμὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἱερέων ἐξέλεγε τὸν μέγαν πρωτοπαπᾶν.

Οἱ Ἐνετοὶ εὗρον ἐγκατεστημένον ἐν Κερκύρᾳ τὸ σύστημα τῶν τιμαρίων[2]. Καὶ ἡ Ἐνετία, ἀναλαβοῦσα τὴν κατοχὴν τῆς νήσου, ἠγγυήθη τὴν εἰρηνικὴν κατοχὴν τῶν βαρονιῶν.[3] Οἱ Ἐνετοὶ ὀλίγα νέα τιμάρια συνέστησαν εἰς ἀποζημίωσιν τῶν σπουδαίως ὑπηρεσίως παρασχόντων τῇ πολιτείᾳ.[4]

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν κατάληψιν τῆς νήσου δὲν ἔλειψαν αἱ κατὰ τῆς Κερκύρας ἐπιδρομαί.

Τῷ 1403 οἱ Γενουήνσιοι ἐπετέθησαν κατὰ τῆς Κερκύρας, ἀλλὰ μάτην ἐπειράθησαν νὰ κυριεύσωσι τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, τοῦ ὁποίου ἡ φύλαξις ἦτο εἰς εὐγενῆ Κερκυραίων ἀνατεθειμένη.[5]

Τῷ 1431 οἱ Τοῦρκοι, ὑπὸ τὸν Ἀλήμπειν, ἐπε-

---

[1] Ν. Τ. Βούλγαρη. Τὸ ἀρχεῖον τῆς Κερκύρας. Ἐν Ἀθήναις 1880. σελ. 4. (Περιοδικὸν *Παρνασσὸς* τόμ. 4).

[2] Λούντζη, Πολιτικὴ κατάστασις Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἐνετῶν σελ. 188.

[3] Αὐτ. σελ. 189.

[4] Αὐτ. σελ. 190.

[5] S. Sauveur, t. I. p. 16.—W. Miller σελ. 546.

τέθησαν κατὰ τῆς Κερκύρας. ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν γενναίως.[1]

Τῷ 1432 πάλιν οἱ Γενουήνσιοι ἐπετέθησαν καιὰ τῆς Κερκύρας καὶ ἐλεηλάτησαν τὴν ἐξοχήν. Θὰ ἐκυρίευον δὲ καὶ τὰ ὀχυρώματα ἂν μὴ οἱ Κερκυραῖοι, βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς φρουρᾶς, ἐξώρμων κατ' αὐτῶν διεσκορπισμένων ὄντων. Φοβερὰ ἐγένετο ἡ ἔφοδος καὶ ἡ σφαγή. Πολλοὶ τῶν Γενουηνσίων ᾐχμαλωτεύθησαν· τὰ δὲ ἁρπαγέντα λάφυρα ἀνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Κερκυραίων. Οἱ Γενουήνσιοι, ἀτάκτως ἐπιβιβασθέντες τῶν πλοίων, ἔσπευσαν ν' ἀπέλθωσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ θάλασσαν καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν ἐδεκατίσθησαν. Ἔπειτα ἐπανῆλθον διώκοντες τὰ ἐμπορικὰ σκάφη, ἀλλὰ τὰ καταδρομικὰ αὐτῶν ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν.[2]

Ἄθλια καθ' ὑπερβολὴν ἦσαν τὰ ἔτη ταῦτα, διότι οὐ μόνον ἡ Κέρκυρα προσεβάλλετο ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ ποικίλων ἐπιδρομῶν ἀλλ' ἐκινδύνευε καὶ αὐτὴ ἡ ὀρθόδοξος πίστις τοῦ ἄλλοτε πανισχύρου Βυζαντινοῦ Κράτους. Βλέποντες οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βασιλεῖς ὁποῖον διέτρεχε κίνδυνον τὸ ἑαυτῶν κράτος ἐπεκαλέσθησαν ἀντίληψιν παρὰ τῆς Δύσεως. Ἀλλ' ἡ ἀπάντησις τοῦ Πάπα Μαρτίνου Ε'. ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ αἴτησις θὰ ἐπληροῦτο ἐκ τῆς παρὰ τῶν Ὀρθοδόξων ἀποδοχῆς τοῦ Λατι-

---

[1] Π. Καλλιγᾶ, Μελέται Βυζ. Ἱστορίας σελ. 653.

[2] S. Sauveur t. 1 p. 282—283. — W. Miller, σελ. 546—7.

νικοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως.[1] Ἐν τούτοις ἡ Θεσσαλονίκη καὶ τὰ Ἰωάννινα ἔπεσαν ὑπὸ τοὺς Τούρκους (1430), ἠπειλεῖτο δὲ ὑπὸ τῆς αὐτῆς τύχης καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις· ἐφ' ᾧ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος ἐπανέλαβε τὴν παράκλησιν παρὰ τῷ Πάπᾳ Εὐγενίῳ Δ'. Ὑπεροπτικὴ δὲ ὑπῆρξε καὶ τούτου ἡ ἀπάντησις[2]. Ἐν τῇ ἀπογνώσει, ὑφ' ἧς ὁ ἀείμνηστος Αὐτοκράτωρ κατείχετο, ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἐν Φερράρᾳ Σύνοδον κατὰ τὸ ἔτος 1437.[3] Ἐνταῦθα οἱ Ἕλληνες ἀπεδέχθησαν τὸ filioque (1439)[4]. Ἐπανερχόμενοι δὲ οὗτοι εἰς τὰ ἴδια διῆλθον διὰ Κερκύρας, ὅπου θεωρηθέντες ὡς θυσιάσαντες τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν ἐγένοντο δεκτοὶ μετ' ἀποστροφῆς[5], ὡς συνέβη καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ Ἑλληνικῇ γωνίᾳ, μάλιστα δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει.[6]

Ἀφ' οὗ δὲ ἡ Κωνσταντινούπολις ἡλώθη ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, φοβερῶς λεηλατηθεῖσα (1453 Μαΐου 29)[7], μόνη ἀπέμεινε κραταιὰ πολέμιος τῶν

---

[1] G. Marcoran, L' Eglise et les Empereurs à Constantinople. Corfou 1870 § 241.

[2] Ἔνθ' ἀνωτ § 244.

[3] Ἔνθ' ἀνωτ. § 246.

[4] Ἔνθ' ἀνωτ § 276.

[5] Ἔνθ. ἀνωτ. 288.

[6] Ἔνθ. ἀνωτ. § 288, 289.

[7] Μετὰ τὴν ἅλωσιν τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ἀνέκαθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τιμώμενον, μετηνέχθη ὑπὸ τοῦ ἱερέως Γεωργίου Καλοχαιρέτου εἰς Κέρκυραν, ὅπου ὁ Ἅγιος πολιοῦχος τῆς νήσου ἐγένετο. Τότε δὲ καὶ πολλοὶ τῶν προκρίτων Κωνσταντινουπόλεως

Τούρκων ἡ κατὰ θάλασσαν ἰσχυρὰ Ἐνετία. Μετ' αὐτῆς συνεχῶς ἠγωνίσθησαν οἱ Κερκυραῖοι ἔν τε τῇ Ἠπείρῳ καὶ ἀλλαχοῦ. Οὕτω, τῷ 1454, ἀνέκτησαν ἀπὸ τῶν Τούρκων τὴν Πάργαν καὶ τὸ Βουθρωτόν.[1] Τῷ 1462 χίλιοι Κερκυραῖοι ἠγωνίσθησαν ἐν τῷ Ἰσθμῷ καὶ πεντακόσιοι ὑπὸ τὰς Πάτρας. Τῷ 1475 τρισχίλιοι ἠγωνίσθησαν ἐν Πάργᾳ, Βουθρωτῷ, Σοποτῷ καὶ Βαστίᾳ πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν.[2] Κατὰ δὲ τὴν ἐν Ναυπάκτῳ μεγάλην ναυμαχίαν (1571 Σεπτ. 27) οἱ Κερκυραῖοι οὐ μόνον μετέσχον διὰ χιλίων καὶ πεντακοσίων ἀνδρῶν καὶ διὰ τεσσάρων πλοίων ὑπὸ Κερκυραίους κυβερνήτας, ἀλλὰ καὶ μεγάλως διεκρίθησαν.[3] Ἀνερευνῶν τὰ αἴτια τῆς νίκης καὶ ἀποδίδων αὐτὴν πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀνδρίαν τῶν ἀγωνιστῶν, ὁ σύγχρονος καὶ ἐπίσημος τῆς Ἐνετίας ἱστορικὸς P. Paruta ἐπιλέγει «πολὺ ἐπηνέθη-

---

εὗρον ἄσυλον ἐν Κερκύρᾳ, ἐν οἷς καὶ ὁ Γεώργιος Φραντσῆς, ὁ τελευταῖος τῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων, ὅστις ἐνταῦθα ἔγραψε τὰ κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, αἰτήσει τινῶν εὐγενῶν Κερκυραίων, ἵνα μὴ μείνωσιν ἀνιστόρητα. (Φραντζῆ χρονικὸν βιβλ. Δ. κεφ. 23— Ι. Α. Ρωμανοῦ Φραγκοκρατία σελ. 97—99.— Φ. Γρηγοροβίου Κέρκυρα σελ. 33)

[1] Stampa della fedelissima città di Corfù. Stamperia Ducale 1787. Benemerenze della città di Corfù. p. 220—237. — Ἡ Πάργα· ἤτοι Μονογραφία αὐτῆς ὑπὸ Π.Α.Σ. Ἐν Ἀθήναις 1861. σελ. 81.

[2] Stampa Benemerenze. — Π. Α. Σ. Ἡ Πάργα σελ. 84.

[3] Stampa Benemerenze

σαν οἱ Ἰταλοί, οὐδὲ ὑστέρησαν ἐπὶ στρατιωτικῇ ἀρετῇ οἱ Ἱσπανοί. Ἀλλ' ὑπὲρ πάντας διέπρεψαν οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἀνέδειξαν τόλμην καὶ πειθαρχίαν, οἵαν οἱ περὶ τὰ ναυτικὰ ἐμπειρότατοι, προσποριζόμενοι πᾶν ὄφελος ἐν ἐπιθέσει καὶ ἀμύνῃ, ὥστε ἠγωνίσθησαν μετ' ἐπαίνων καὶ θαυμασιῆς ἐπιτυχίας».[1] Συνεπολέμησαν ἔτι οἱ Κερκυροῖοι ἐν Μεθώνῃ, Λευκάδι, Κεφαλληνίᾳ καὶ Κρήτῃ.[2] Δὶς δὲ ἡ Κέρκυρα ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν πολιορκηθεῖσα, ἐν ἔτει 1537 καὶ 1716, καὶ πολλὰ παθοῦσα, μέγαν διέτρεξε κίνδυνον.

Κατὰ τὴν πρώτην πολιορκίαν ἡ Κέρκυρα ὑπέστη τὰ πάνδεινα. Εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδες Μωαμεθανῶν ἀπεβιβάσθησαν εἰς Γουβίον (29 Αὐγούστου 1537) καὶ διῆλθον τὴν νῆσον ἐν στόματι μαχαίρας καὶ πυρός. Πλείονες ἢ τρισχίλιοι χωρικοὶ κατέφυγον εἰς τὸ πρὸς τὴν ἀντίθετον δυτικὴν ἄκραν φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, φύσει μᾶλλον ἢ τέχνῃ ὀχυρόν.[3] Ταχέως δὲ οἱ Τοῦρκοι πρὸ τοῦ παλαιοῦ φρουρίου γενόμενοι, διότι ἡ πόλις ἦτο ἀτεί-

---

[1] P. Paruta, Istorie Veneziane. Venezia 1756. Parte 2, p. 306.—Ὅρα καὶ T. A. Polito Panegirico recitato nella Chiesa della B. V. Annunziata di Corfù 1894. p. 21—22.

[2] Stampa Benemerenze.

[3] Τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ ἀνέτως περὶ τοὺς χιλίους ἀνθρώπους. (Vladimir Lamansky, Secrets d' État de Venise. Saint Petersbourg 1884 σελ. 611.—Γρηγοροβίου, Κέρκυρα σελ. 73.

χιστος, ἐπειράθησαν νὰ κυριεύσωσιν αὐτό. Διὸ ἔστησαν τρία πυροβολεῖα ἐπὶ ὑψωμάτων ἔνθα ἡ νῦν πόλις, καὶ ἐξ εἰκοσιπέντε τηλεβόλων ἐκανονοβόλουν ἐκεῖθεν τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον ἐκανονοβολεῖτο συγχρόνως καὶ διὰ θαλάσσης ὑπὸ τοῦ στόλου. Ἡ φρουρὰ συνέκειτο ἐκ τετρακισχιλίων ἀνδρῶν, ὧν δισχίλιοι Ἰταλοὶ καὶ ἰσάριθμοι Κερκυραῖοι· ἀπεκρίνετο δὲ καλῶς εἰς τὸ πῦρ τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πολιορκοῦντες ἔπασχον ἐξ ἐλλείψεως τροφῶν καὶ ἐπισκηψάσης ἐπιδημίας, πᾶσαι δὲ αἱ ἔφοδοι αὐτῶν πρὸς ἅλωσιν τοῦ φρουρίου ἀπέβησαν μάταιαι, ἀπῆλθον τῆς νήσου (11 Σεπτεμβρίου) ἀποκομίσαντες πολυπληθεῖς αἰχμαλώτους, οὓς ἐπώλησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τούτων ὁ ἀριθμὸς κατὰ μὲν τὸν Ἑνετὸν ἱστοριογράφον P. Paruta ἀνήρχετο εἰς δεκαπέντε χιλιάδας,[1] κατὰ δὲ τὸν Νούκιον εἰς εἴκοσι δύο χιλιάδας.[2]

---

[1] P. Paruta, Historia Vinetiana in Vinetia 1605 σελ. 649.

[2] Τῶν ἀποδημιῶν Ἀνδρονίκου τοῦ Νουκίου Κερκυραίου κεφ. ΟΗ—ΠΓ, περιέχοντα τὴν ἐξιστόρησιν τῆς ἐν ἔτει 1537 πολιορκίας τῆς Κερκύρας, ἐκδοθέντα ὑπὸ Μιχ. Α. Μουστοξύδου, ἐν Κερκύρᾳ 1865 σελ. 13. - Μ. Μουστοξύδου, Πολιορκία τῆς Κερκύρας ἐν ἔτει 1537. (Ἱστορικὰ καὶ Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα τοῦ αὐτοῦ, ἐν Κερκύρᾳ 1872 σελ. 83—97). — Marmora, Historia di Corfù, Venezia 1672 p. 300 — 312. — G. Finlay, The History of Greece under Othoman and Venetian domination London 1856 σελ. 83.—Ι. Πάρτς, Ἡ νῆσος Κέρκυρα σελ. 281. — Χ. Στρατηγοῦ, Ἡ πολιορκία τῆς Κερκύρας ὑπὸ

Ἐμφαίνεται δὲ ἡ μεγάλη αὔτη τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου ἐλάττωσις ἐν ἔτει 1576, ὁπότε ἡ νῆσος ἠρίθμει μόνον 17,500 κατοίκους, τῆς μὲν πόλεως μετὰ τῶν προαστείων ἐχούσης 7,500 τῶν δὲ χωρίων 10.000.[1]

Τὸ Κερκυραϊκὸν συμβούλιον ἔπεμψεν ἀλλεπαλλήλους πρεσβείας εἰς Ἐνετίαν, κατὰ τὰ ἔτη 1542, 1546, 1552, ἐξαιτούμενον τὴν περιτείχισιν τῆς πόλεως. Οὕτως ὀλίγον ὕστερον περιετειχίσθη ἡ πόλις.[2] Μέγισται δὲ δαπάναι ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς Πολιτείας ἐγένοντο πρὸς ὀχύρωσιν τῆς Κερκύρας ἐν ἔτει 1553.[3] Κατὰ τὰ ἔτη 1577 καὶ 1588 κατηδαφίσθη-

---

τῶν Ὀθωμανῶν. 1537). (Ἐν τῇ *Οἰκιακῇ Ἀνθοδέσμῃ*, περιοδικῷ Κερκύρας; 3 Μαΐου — 11 Ἰουνίου 1875.) — W. Miller, σελ. 80, 560—563. G. Pojago, Leggi Municipali delle Isole Jonie, Corfù 1846. T. 1 σελ. 128. — Περὶ τοῦ Νουκίου, αὐτόπτου τῶν ἱστορουμένων, ὅρα Α. Μοισιοξύδη ἐν τοῖς ρηθεῖσιν Ἀναλέκτοις σελ. 24—44. — Ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἦτο ἑπταετὴς ὡραία κόρη Καλὴ Καρτάνου τ' ὄνομα, γενομένη σύζυγος τοῦ υἱοῦ τοῦ Σουλεϊμὰν σουλτάνου Σελὴμ καὶ μήτηρ τοῦ σουλτάνου Μουράτ. (Ἀνάλεκτα σελ 93. ἑπ).

[1] V. Lamansky ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 649. — W. Miller, σελ. 562.—Καθ' ἑτέραν πηγὴν ἡ νῆσος κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἶχε 18.500 κατοίκους, τῆς μὲν πόλεως μετὰ τῶν προαστείων ἐχούσης 8,500 τῶν δὲ χωρίων 10.000. (Per Laurea· L. Donato Cenni Statistici sull' isola di Corfù. Venezia 1891. p.11.)

[2] N. T. Βούλγαρη. Τὸ ἀρχειοφυλακεῖον Κερκύρας σελ. 16.

[3] Lamansky σελ. 610—611.

σαν δισχίλιαι καὶ πλέον οἰκίαι ἐν τῷ προαστείῳ ἁγίου Ρόκκου πρὸς ἀνέγερσιν τῶν ὀχυρωμάτων καὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.[1]

Ἡ δευτέρα πολιορκία διήρκεσεν ἀπὸ τῆς 24 Ἰουνίου μέχρι τῆς 11 Αὐγούστου 1716. Εἰς ὑπεράσπισιν τῆς νήσου εἶχεν ἀποσταλῇ ἐξ Ἐνετίας ὁ στρατάρχης Ἰωάννης Ματθίας Σχυλεμβοῦργος, διακριθεὶς ἤδη ἐν τῷ κατὰ τῆς Σουηδίας πολέμῳ τῆς Πολωνίας[2] καὶ προκαλέσας τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ βασιλέως Καρόλου[3]. Οἱ Τοῦρκοι, εἰς τριάκοντα τρεῖς χιλιάδας ἀριθμούμενοι, ἀπεβιβάσθησαν εἰς Γουβίον καὶ Ὕψον, πολλοὶ δέ τότε χωρικοὶ κατέφυγον εἰς τὸ φρούριον τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου.[4] Οἱ Τοῦρκοι διὰ τοῦ Ποταμοῦ ἔφθασαν πρὸ τῶν προχωμάτων τοῦ Μανδουκίου τὰ ὁποῖα ἐκυρίευσαν ὡς καὶ τὴν Γαρίτσαν. Ἐννέα ἐχθρικὰ πυροβολεῖα ἐστήθησαν ἐν διαφόροις σημείοις ἔξω τῆς

---

[1] Ἀληθὴς ἔκθεσις περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ θαυματουργοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ὑπὸ Ν. Τ. Βούλγαρη καὶ Ν. Β Μάνεση. Ἐν Κερκύρᾳ 1857 σελ. 9. 20, 30, 38. — W, Miller, The Latins in the Levant London 1908 σελ. 563. — Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Μιχ. Μουστοξύδης λέγει, ὅτι αἱ ἐν λόγῳ οἰκίαι κατεδαφίσθησαν πρὸ τοῦ 1536. (Ἱστορικὰ καὶ Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα σελ. 46).

[2] Voltaire, Histoire de Charles XII Livre 3e .

[3] W. Miller, The Ionian Islands under Venetian Rule. (The English Historical Review. April 1903· σελ. 232).

[4] Πάρτς. σελ. 243.

πόλεως, ὧν ἕκαστον ἔφερε δύο ἕως ὀκτὼ τηλεβόλα. Ὁ ὅλος δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτοῖς τηλεβόλων ἀνήρχετο εἰς τεσσαράκοντα καὶ ἕξ.[1] Ἡ φρουρὰ τῆς πόλεως δὲν ὑπερέβαινε τὰς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν, εἰς ἃς προσετίθεντο τρισχίλιοι Κερκυραῖοι.[2]

Δεξιῶς καὶ γενναίως διηύθυνε τὴν ἄμυναν ὁ Σχυλεμβοῦργος ἀπὸ τοῦ νέου φρουρίου. Οἱ Τοῦρκοι, κύριοι ἤδη τοῦ Μανδουκίου καὶ τῶν Γαστράδων, ἐπειρῶντο νὰ κυριεύσωσι τοὺς λόφους Ἀβράμη καὶ Σωτῆρος, δεσπόζοντας τῆς πόλεως. Καὶ ἡ μὲν πρώτη κατ' αὐτῶν ἔφοδος ἀπεκρούσθη, ἀλλ' ἡ δευτέρα ἐτελεσφόρησε. Οἱ Τοῦρκοι ἐκάλεσαν τὸν Schulenburg νὰ παραδοθῇ. Διηύθυνον δὲ πάσας τὰς ἐπιθέσεις αὐτῶν κατὰ τοῦ νέου φρουρίου καὶ ἐκυρίευσαν ἓν τῶν προχωμάτων αὐτοῦ. Ὁ Μουχτὰρ πασᾶς, πάππος τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὁρμήσας κατὰ τοῦ φρουρίου, ἐνέπηξε τὴν σπάθην αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πυλῶνος.[3]

---

[1] Τῆς πολιορκίας σώζεται σχεδιογράφημα ἐν τῷ Δημαρχείῳ Κερκύρας. δημοσιευθὲν ὑπὸ Ν. Βράϊλα Βάρδη (Ἡ ἐν ἔτει 1716 ἔνδοξος πολιορκία τῆς Κερκύρας ἐν Κερκύρᾳ 1908). — Γρηγοροβίου, Κέρκυρα σελ. 17. — Ἕτερον σχέδιον τῆς πολιορκίας σώζεται ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ ἐδημοσιεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ Jervis. (W. Miller, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 235).

[2] Λ. Βροκίνη. Περὶ τῶν ἐτησίως τελουμένων ἐν Κερκύρᾳ λιτανειῶν τοῦ Θ. Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ τῆς ἐν ἔτει 1716 πολιορκίας τῆς Κερκύρας. Ἐν Κερκύρᾳ 1888 σελ. 72—96. —W. Miller. The Ionian Islands under Venetian Rule (ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 233).

[3] Leake, Travels in NothernGreece T. 1. σελ. 464 — W. Miller, The Ionian Islands ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 234.

Φοβερὰ ἔφοδος κατὰ τὴν ὀγδόην Αὐγούστου ἀπεκρούσθη. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν καταστρεπτικὴ λαῖλαψ ἐκραγεῖσα κατὰ τῶν πολιορκούντων ἐνέβαλεν αὐτοῖς πανικὸν φόβον. Ὡς δὲ εἶπόν τινες τῶν Τούρκων, ὤφθη ταυτοχρόνως ἐπερχόμενος ἀπειλητικῶς καλόγηρος φέρων πυρσόν, ἵνα κατακαύσῃ αὐτούς. Οὕτως οἱ βάρβαροι πολιορκηταὶ ἔσπευσαν νὰ φύγωσι, καὶ ἡ πολιορκία ἐλύθη τῇ ἑνδεκάτῃ Αὐγούστου, τῶν Τούρκων ἀπολεσάντων δεκαπέντε χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἑξήκοντα τέσσερα τηλεβόλα καὶ ὅλμους.[1]

Ἐκ τῶν τοῦ Schulenburg ἐφονεύθησαν καὶ ἐτραυματίσθησαν χίλιοι πεντακόσιοι.[2]

Ἡ Ἐνετικὴ σύγκλητος, ἀναγράφουσα τὰ νικητήρια τῷ πολιούχῳ ἁγίῳ Σπυρίδωνι, ἀνέθηκεν

---

[1] Daru, Histoire de la République de Venise τ. 8 σελ. 83. — C. Botta, Storia d' Italia τ. 9 σελ. 263—275. — Dell' assedio di Corfù seguito nell'anno 1716, ἐπιστολὴ Δημητρίου Στρατηγοῦ συνταγματάρχου καὶ ὑπασπιστοῦ τοῦ Σχυλεμβούργου πρὸς Πέτρον Γαρζώνην Ἐνετὸν συγκλητικὸν καὶ ἱστοριογράφον, ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου 1728, δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ ἐν Κερκύρᾳ ἐκδιδομένῳ περιοδικῷ Giornale di legislazione, giurisprudenza, letteratura, scienze e varietà di utili conoscenze 1845 τόμ. 2. σελ. 21, 33, 85, 117, 166, 203, 234. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη μετεφράσθη ὑπὸ Ν. Βράϊλα Βάρθη (Ἡ ἐν ἔτει 1716 ἔνδοξος πολιορκία τῆς Κερκύρας. Ἐν Κερκύρᾳ 1908). — Ἀληθὴς ἔκθεσις περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ θαυματουργοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.

[2] W. Miller, The Ionian Islands ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 234.

αὐτῷ μεγάλην ἀργυρᾶν κανδήλαν, ἀνηρτημένην ἔτι ἐν τῷ ναῷ, μετὰ τῆςδε τῆς ἐπιγραφῆς·

Ob
Servatam Corcyram
Divo Spiridioni Tutelari
Senatus Venetus
Anno MDCCXVI

Ὁ δὲ ναύαρχος Πιζάνης ἐξέδοτο διάταγμα λέγον: «ἐπειδὴ ἐν τῇ πολιορκίᾳ ὁρατὴ ἐγένετο ἡ προστασία τοῦ ἐνδόξου ἁγίου Σπυρίδωνος, πρεσβείαις αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ εὐδοκήσαντος νὰ δείξῃ σημεῖον τεράστιον ἐν τῷ ἐπικειμένῳ κινδύνῳ, ἐκρίθη πρέπον, ἵνα ἐφ' ἑξῆς κατ' ἔτος, τῇ 11 Αὐγούστου, τελῆται λιτανεία τοῦ ἁγίου ἀνὰ τὴν πόλιν μετὰ τῆς προσηκούσης πομπῆς καὶ παρατάξεως, εἰς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίας τῆς νήσου».[1]

Αὐτὸ τοῦτο ἐθέσπισε βραδύτερον καὶ ἡ Ἰόνιος Βουλή, ὁρίσασα τὴν κατ' ἔτος **λιτανείαν τοῦ**

---

[1] G. Pojago, Leggi Municipali τ. 1 σελ. 426.— Καὶ οἱ εὐγενεῖς ἀνέθηκαν τῷ ἁγίῳ μεγάλην ἀργυρᾶν κανδήλαν μετὰ τῆς ἑξῆς ἐπιγραφῆς.

Divo
Spiridioni Tutelari
Utraque Classe
Protecta
Andrea Pisani Supremo
Duce
Utriusque Classis
Nobiles
Ex Voto
Anno MDCCXVII.

ἁγίου **Σπυρίδωνος** τῇ 11/23 Αὐγούστου, ἐπετείῳ τῆς λύσεως τῆς πολιορκίας.[1]

Ἀλλὰ καὶ τῷ στρατάρχῃ Σχυλεμβούργῳ ἀπενεμήθησαν ἐξαιρετικαὶ τιμαί. Ὑπῆρχε τότε νόμος ἐν Ἑνετίᾳ, καθ' ὃν ἀπηγορεύετο ἡ ζῶντί τινι ἀνέγερσις ἀνδριάντος. Ἀλλ' ἡ Ἑνετικὴ σύγκλητος, δεόντως τιμῶσα τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Σχυλεμβούργου, κατήργησε τὸν νόμον προσωρινῶς καὶ ἐψήφισεν αὐτῷ ἀνδριάντα.[2] Καὶ ὁ μὲν ἀνδριὰς τοῦ στρατάρχου ἵσταται πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ παλαιοῦ φρουρίου Κερκύρας, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ ἔχει ὡς ἑξῆς·

Matthiae Comiti De Sulemburgio
Summo terrestrium copiarum praefecto
Christianae Reipublicae
In Corcyrae obsidione laborantis
Fortissimo assertori
Adhuc viventi
Senatus
Anno MDCCXVI Die XII Mensis
Septembris.[3]

---

[1] Ἀπόφ. Βουλῆς 14 Αὐγ. 1818 (Ἐφημερὶς τῶν Ἑνωμένων Ἐπαρχιῶν τῶν Ἰονικῶν Νήσων ἀρ. 14 τῆς 19]31 Αὐγούστου 1818).

[2] Παραπλησίας τιμῆς ἐκ τῶν Δουκῶν τῆς Ἑνετίας εἶχεν ἀξιωθῇ μόνον ὁ Φραγκίσκος Μοροζίνης, τοῦ ὁποίου ἡ ὀρειχάλκινη προτομὴ ἐστήθη ἐν τῷ Μ. Συμβουλίῳ (Venezia e le sue lagune v. 1. part. 1 pag. 102-3),

[3] Ὁ ἀνδριὰς εἶναι ἔργον τοῦ Ἀντωνίου Corradini, ἑτοῦ γλύπτου (G Pericciuoli Guida, Istorica delle isole Ionie. Corfu 1835 σελ. 53—54). Περὶ τοῦ Corradini ἴδε Gr. Encyclopédie T. 12 σελ. 1059.

Ἐν τῷ Ναυστάθμῳ τῆς Ἐνετίας σώζεται καὶ ἕτερον μνημεῖον, στηθὲν εἰς μνήμην τοῦ Σχυλεμβούργου.[1]

Καὶ ἀργυρᾶ μετάλλια ἀναμνηστικὰ τῆς νίκης ἐκόπησαν εἰς τιμὴν τοῦ Σχυλεμβούργου.[2] Τούτων τὸ μὲν φέρει ἀφ' ἑνὸς τὴν προτομὴν τοῦ Σχυλεμβούργου καὶ πέριξ τὴν ἐπιγραφήν: «Matt(ias Joh(annes S(acri R(omani Imperii Com(es de Schulenburg Ser(enissimae Rei(publicae Ven(etae Marech(alus Gen(eralis Corcyrae Propugnator», ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀρίστην μινυογραφίαν τῆς πόλεως ἐν πολιορκίᾳ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: «Auspiciis Venetum virtus Germana tuetur Corcyram D(ie) XXII Aug(usti) A(nno) MDCCXVI».[3] Τὸ ἕτερον φέρει ἔνθεν μὲν τὸν ἀνδριάντα τοῦ στρατάρχου, ὅπως νῦν ἵσταται πρὸ τοῦ φρουρίου, καὶ ἐν τῷ βάθει τὴν δικόρυφον ἀκρόπολιν μετὰ τῆς πόλεως Κερκύρας, πέριξ δὲ τὸν τοῦ Βιργιλίου στίχον: «Semper honos no-

---

[1] Venezia e le sue lagune. Venezia 1847. V. 2 parte 2 pag. 378.

[2] Venezia e le sue lagune V. 1. parte 2, pag. 75.

[3] Τὸ μετάλλιον τοῦτο εὕρηται παρὰ τῷ κ. Μάρκῳ Θεοτόκῃ, ὅστις καὶ ἑρμηνείαν αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν. (Ἐπικρίσεις ἐπὶ περιόδων τινῶν τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Π. Λάμπρου, ***νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας***. Ἐν Κερκύρᾳ 1885 σελ. 139—141).

menque tuum laudesque manebunt»[1], ἔνθεν δὲ ἐν στεφάνῳ δάφνης τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ ἀνδριάντι ἐπιγραφήν. Τὸ μετάλλιον τοῦτο σώζεται νῦν παρὰ τῷ Δημαρχείῳ Κερκύρας.

Ἕτερα μετάλλια, χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀποφάσει τῆς συγκλήτου, ἐχαράχθησαν εἰς τιμὴν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ στρατοῦ, ἐμφαίνοντα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν Ἑνετίαν καθημένην ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς λέοντα, ἀφ' ἑτέρου δὲ στέφανον μετὰ πρώρας νηὸς, ὅπερ ἦτο τὸ ἔμβλημα τῆς Κερκύρας, καὶ ἐπιγραφῆς obsid. liber. III. — Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ὑπονοεῖ τὰς δύο ἄλλας πολιορκίας, τὴν μὲν γενομένην ὑπὸ Σουλεϊμὰν Β'. τῷ 1537, τὴν δὲ ἀπειληθεῖσαν ὑπὸ Σελὴμ τῷ 1574.[2]

Καὶ νόμισμα χρυσοῦν, τῷ 1736, ἐκόπη, φέρον ἀφ' ἑνὸς τὸν εὐαγγελιστὴν Μάρκον διδόντα τὴν

---

[1] Aen. 1.613. Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις μετέφρασεν «Αἰὲν κῦδός τε κλεῖός τε τεὸν μετ' ἐπαίνων ἔσται».

Τῆς Αἰνειάδος τὰ ΙΒ βιβλία ἐν ἡρωϊκῷ τῷ μέτρῳ ἑλληνιστὶ ἐκφρασθέντα καὶ σημειώσεσι διηνεκέσι διευκρινισθέντα. Ἐν Πετρουπόλει 1791 στίχ. 656—7. Ἐν τῇ λαμπρᾷ ταύτῃ ἐκδόσει προτίθεται καλλιτεχνικὴ εἰκὼν τῆς αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης τῆς Β'. ἧς κελεύσματι ἡ βίβλος ἐξεδόθη.

Τοῦ Σχυλεμβούργου καλὴ μινυογραφία, τοῦ Ἕλληνος ζωγράφου Π. Δοξαρᾶ, εὕρηται παρὰ τῷ μουσείῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος (Ἑλληνομνήμων σελ. 18-19.)

[2] Venezia e le sue lagune 1847. v. 1. part. 2 pag. 75.

σημαίαν τῷ δόγῃ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ φρούριον τῆς Κερκύρας καὶ πλοῖον ἐν ἀναπεπταμένῃ θαλάσσῃ [1].

Ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἡ Ἐνετία ἐτήρησε τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῶν Ἀνδηγαυῶν τάξιν. Ὁ μέγας πρωτοπαπᾶς Κερκύρας προΐσταιο τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ Λατινικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ ἠκολούθει καρπουμένη πλεῖστα ἐγχώρια κτήματα. Ὁ λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος, ἐν σχήματι ἁπλοῦ κανονικοῦ εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, κατελάμβανε τὸν θρόνον τοῦ μεγάλου πρωτοπαπᾶ.[2] Μόνον ἐν ἔτει 1724, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου, ὁ λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος, ἀνὴρ λόγιος, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν ἐν στολῇ, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἐν τέλει καὶ ἔστη ὑπὸ οὐρανίαν.[3] Ἀλλὰ καὶ τότε

---

[1] Αὐτ. σελ. 76. — Χαλκᾶ νομίσματα χάριν τῶν νήσων ἐκόπησαν φέροντα ἀφ' ἑνὸς τὸν λέοντα τοῦ ἁγίου Μάρκου καὶ τὸν ἀριθμὸν 1 ἢ 11, δηλοῦντα τὴν ἀξίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ὀνόματα Corfù — Cefalonia — Zante. (Ἔνθα ἀνωτ. σελ. 74).—Π. Λάμπρου, Τὰ ἐπὶ Ἑνετοκρατίας Νομίσματα Κερκύρας, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου (Παν-δώρα ΤΣ' σελ. 80. — Π. Λάμπρου Νομίσματα καὶ Μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας. Ἀθήνησιν 1884 σελ. 2).

[2] Ἔκθεσις τοῦ ἱερογραφέως τοῦ μεγάλου πρωτοπαπᾶ Κερκύρας 12 Δεκεμβρίου 1724, δημοσιευθεῖσα ὑπὸ Λαυρεντίου Σ. Βροκίνῃ ἐν τῇ περὶ λιταν ειῶν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος διατριβῇ αὐτοῦ. Ἐν Κερκύρᾳ 1888 σελ. 37 ἑπ.

[3] Τὴν εἰκόνα εὑρίσκει τις ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει (Brixiae 1738) τῆς Primordia Corcyrae συγγραφῆς τοῦ λατίνου ἐν Κερκύρᾳ ἀρχιεπισκόπου Ἀγγέλου Μαρία Κουερίνη, ἣν ἐξηλλήνισεν Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις ὑπὸ τὸν τίτλον, ***Αἱ Κερκυραϊκαὶ Ἀρχαιολογίαι*** (κατὰ συνέχειαν τῶν καθ' Ὅμηρον ἀρχαιοτήτων σελ. 333 Ἐν Μόσχᾳ 1804).

ὁ ὀρθόδοξος πρωτοπαπᾶς ὑπεδέξατο αὐτόν, κατὰ τὰ τεταγμένα ἐν τῇ εἰσόδῳ, καὶ ἐνδυθεὶς τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ περιβολὴν προσεκύνησε, μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ἐν πλήρει στολῇ, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἵνα ἐκεῖθεν προσκυνήσῃ τὸν λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον μεταβαίνοντα, ἵνα ἀσπασθῇ τὸ σεπτὸν τοῦ Ἁγίου λείψανον. Τὸ δὲ ἀπόγευμα ἐπανῆλθεν ὁ λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὸν ναόν, ἔνθα ὁ ἱεροκῆρυξ ἐνεκωμίασεν αὐτόν.[1]

Τοιαύτη ἡ τύχη τῶν δεσποζομένων, θλιβερὰ καὶ ταπεινωτική. Ἀλλὰ δὲν ἐξέλιπε τῶν ἡμετέρων ὁ τῆς ὀρθοδοξίας μύχιος πόθος. Διότι ὅτε, ἐν ἔτει 1140, ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος, μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, ἀφίκετο εἰς Κέρκυραν ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου, ὅπου ἐπειράθη νὰ τελέσῃ τὴν ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐγένετο δυσμενέστατα δεκτός. Ὁ πρωτοπαπᾶς Κερκύρας, παρουσιασθεὶς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἠρώτησεν εἰς τίνας σχέσεις θὰ εὑρίσκετο πρὸς τὸν ἐν τῇ νήσῳ λατῖνον ἐπίσκοπον, ὅστις προφάσει τῆς ἑνώσεως ἠξίου, πρὸς τοῖς ἄλλοις, πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς χειροτονίαις τῶν Ἑλλήνων ἱερέων. Εἰς ταῦτα ὁ Παλαιολόγος ἀπήντησεν, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς συνόδου, τῆς ὁποίας θὰ ἐδίδετο ἀντίγραφον, διετήρει ἐν ἰσχύϊ τὰς ἀρχαίους συνηθείας[2]. Καὶ τὸ μὲν ἀντίγραφον δὲν

[1] Ὅρα σημείωσιν 3.

[2] Σγουροπούλ. Τμ. ΙΑ'. κεφ. Ϛ'.

ἐδόθη, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἀπῆλθε τῆς νήσου μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ[1]. Καὶ ἐὰν ὤφειλεν ἐνίοτε ὁ ὀρθόδοξος ἀρχιμανδρίτης, κρατῶν λαμπάδα ἀπὸ τῆς βασιλικῆς πύλης τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, νὰ ἐκφωνῇ τὸ πολυχρόνιον τῶν Ἑνετῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου, ὃν πανιερώτατον μητροπολίτην Κερκύρας καὶ αὐθέντην ἐκάλει, ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ὅμως ἑορταῖς ἐμνημονεύετο τὸ ὄνομα τοῦ Παναγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης, Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, αὐθέντου καὶ δεσπότου ἡμῶν[2].

Περίεργον δέ, ὅτι κατὰ τὸ ἔτησίως ἐν τῷ λατινικῷ ἀρχιεπισκοπείῳ τελούμενον συμπόσιον, ἐν ᾧ ὁ ὀρθόδοξος κλῆρος ηὔχετο ὑπὲρ τοῦ Πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης καὶ τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου ὡς αὐθέντου ἡμῶν, τὸ **ἡμῶν** ἐγράφετο **ὑμῶν**,[3] ὅπως οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς ἐννόουν κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν.[4] Ἀλλ' ἡ Ἑνετία, ζηλότυπος τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἀνεξαρτησίας ἀπέναντι τῆς παπωσύνης, δὲν ἐπέτρεψε ταύτῃ νὰ καταπίεσῃ τὴν ὀρθοδοξίαν,[5] ἔστιν ὅτε δὲ

---

[1] G. Marcoran, L' Église et les empereurs à Constantinople. Corfou 1870 p. 194.

[2] Φῆμαι ψαλλόμεναι κατὰ διαφόρους ἡμέρας ἐν τῷ σεβασμίῳ ναῷ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ. Ἑνετίησι 1772.

[3] Ὅρα τὴν εἰκόνα ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τῆς Primordia Corcyrae.

[4] Λούντζη, Περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν σελ. 116.

[5] Ι. Α. Ρωμανοῦ, Φραγκοκρατία ἐν Ἑλλάδι σελ 45.

καὶ ὑπεστήριξε τοὺς ὀρθοδόξους ἀπέναντι τῶν λατίνων.[1] Οὕτω τῷ 1463, τοῦ παπικοῦ ἐξάρχου διατυπώσαντος αἰτιάσεις κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλει Κερκύρας ὀρθοδόξων ἱερέων, τὸ συμβούλιον τῶν Δέκα, καί τοι ἀναγνωρίζον, ὅτι οἱ ἱερεῖς ὑπήγοντο εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, θεωροῦν ὅμως πάντα ἐναντίον νεωτερισμὸν ἐπικίνδυνον εἰς τὸ κράτος, παρήγγειλεν, ὅπως ὁ καρδινάλιος ἀρκεσθῇ εἰς τὰ λεχθέντα.[2] Ὡσαύτως δὲ τῷ 1754, τοῦ ἐν Κερκύρᾳ λατινεπισκόπου καταγγείλαντος τὸν μέγαν πρωτοπαπᾶν, ὡς ἀντιποιούμενον μεγαλοπρέπειαν ἐν τῇ ἱερουργίᾳ, ὁ δόγης Φραγκίσκος Λωρεδάνος ἀπήγγειλεν αὐτῷ τὴν πλήρη τῆς Ἐνετικῆς συγκλήτου ἀποδοκιμασίαν.[3]

Τέλος δὲ ὅτε, συστάσει τοῦ πάπα Γρηγορίου ΙΓ΄, ἀποδεχθέντος τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου (1582) καὶ ἐπιδιώξαντος τὴν καὶ ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις εἰσαγωγὴν τοῦ νέου τοιούτου, ἡ Ἐνετικὴ πολιτεία ἠπίσατο παρὰ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ἐπιτρέψῃ τὴν τοιαύτην μεταβολήν, ἔλαβε δὲ παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου (1583) ἀπάντησιν, ὅτι ὁ ἑορτασμὸς τοῦ Πάσχα εἶχε θεσπισθῇ ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, οὐδεμία δὲ ἀπὸ τῶν κανόνων ἐκείνων παρέκ-

---

[1] V. Lamansky, Secrets d' État de Vénise. 1854. préface p. x.

[2] Αὐτ. σελ. XX καὶ 050.

[3] Ἔγγραφα ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ Κερκύρας δέσμ. ἔτ. 1753 καὶ 1754.

κλισις ἦτο δυνατὴ[1] καὶ ὅτι χάριν τῆς εἰρήνης τῶν Χριστιανῶν ἔπρεπε νὰ τηρηθῶσι τὰ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἀνέκαθεν περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἑορτῶν τεταγμένα, ἡ αὐτὴ πολιτεία ἐπέτυχε παρὰ τοῦ πάπα τὴν ἔκδοσιν ἐπιταγῆς, ἵνα οἱ ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις λατῖνοι τηρῶσιν οὐχὶ τὸ νέον ἀλλὰ τὸ παλαιόν, εἴτε Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον.[2] Κατόπιν τούτου ὁ ἐν Κερκύρᾳ λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος ἐκτελῶν τὴν ἀπὸ 8 Σεπτεμβρίου 1588 ἐπιταγὴν τοῦ πάπα ὥρισεν, ὅτι οἱ ἐν ταῖς Ἑνετικαῖς κτήσεσι λατῖνοι ὤφειλον νὰ ἑορτάζωσι τὸ Πάσχα καὶ τὰς κινητὰς ἑορτὰς συμφώνως τῷ παλαιῷ ἡμερολογίῳ.[3]

Ἡ ἐν τῇ νήσῳ διοίκησις ἦτο διεφθαρμένη. Μαρτυρεῖ περὶ τούτου ὁ κόμης Ι. Καποδίστριας λέγων, ὅτι οἱ Ἑνετοὶ διοικηταὶ ἦσαν χρημάτων ἐρασταί, καὶ ἐστερημένοι πολιτικῆς ἠθικότητος,

---

[1] Πατριαρχικὸν Γράμμα μηνὸς Φεβρουαρίου 1583. Χρυσόβουλλα καὶ Γράμματα τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν ἐκδόντος Ἰω. Βελούδου ἐν Βενετίᾳ 1873 σελ. 6—12, καὶ σελ. 13—17 ἔνθα καὶ φωτογραφικὸν πανομοιότυπον.

[2] E. Lunzi, Della condizione politica delle Isole Jonie sotto il dominio Veneto. Venezia 1858 σελ. 372. — Morosini, Storia Veneta T. 4 σελ. 12. — Ν. Κατραμῆ, Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ 1880 σελ. 85. — Ν. Τ. Βουλγάρεως. Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου (Νέα Ἡμέρα 17]29 Μαΐου 1896, 24]5 Ἰουνίου 1896, 3]12 Ἰουνίου 1896).

[3] Π. Χιώτου. Ἱστορικὰ Ἀπομνημονεύματα Ἑπτανήσου. Ἐν Ζακύνθῳ 1888. Τ. 6 σελ. 59—66.

ἐφρόντιζον μόνον νὰ ὑποστηρίζωσι τὰς ἀξιώσεις τῶν εὐγενῶν, ἐν δὲ τῇ ἀμαθείᾳ αὐτῶν ἐκράτυνον τὴν ἀμάθειαν.[1]

Κατὰ συνέπειαν οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνῃ περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως[2]. «Ἡ γερουσία τῆς Ἐνετίας οὐδέποτε ἐπέτρεψε τὴν ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις σύστασιν δημοσίων σχολῶν» ἔγραφεν ὁ κόμης Ι. Καποδίστριας.[3] «Οὐδὲν δημόσιον ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα, λέγει ἕτερος Κερκυραῖος ὁ Μάριος Πιέρης, οὔτε λύκειον, οὔτε γυμνάσιον, οὔτε προκαταρκτικὸν σχολεῖον, οὔτε βιβλιοθήκη, οὔτε τυπογραφεῖον, οὔτε βιβλιοπώλης ὑπῆρχεν ἐν Κερκύρᾳ», κατὰ τοὺς χρόνους τῆς νεότητος αὐτοῦ, προσιθεὶς ὅτι «ἀντίτυπα γραμματικῆς τινος καὶ λεξικοῦ τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐπωλοῦντο ἐν φαρμακοπωλείῳ».[4] «Μοναστήριόν τι, ἐν ᾧ κακῶς ἐδιδάσκετο ἡ ἀνάγνωσις

[1] Remarks respectfully submitted to the consideration of the British Parliament by Count Viaro Capodistrias, London 1841. p. 64. — Πρβ. Νικολάου Ἀρλιώτου, Χρονικὰ ὑπὸ Ν. Β. Μάνεση ἐκδοθέντα, σελ. 19.

[2] Ἴδε Α. Μ. Ἰδρωμένου διατριβὴν περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις ἐκπαιδεύσεως ἐν *Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ* 1874 σελ. 200.

[3] Remarks αὐτόθι.

[4] Della vita di Mario Pieri Corcirese, scritta da lui medesimo. Firenze 1850. t. 1 σελ. 19. — Τὴν ἀνωτέρω μαρτυρίαν ἀναφέρων ὁ Γ. Μαυρογιάννης συμπεραίνει οἰκτροτέραν τὴν κατάστασιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις. (Γερασ. Ε. Μαυρογιάννη, Ἱστορία τῶν Ἰονίων νήσων 1797—1815. Ἐν Ἀθήναις 1889 Τ. 1 σελ. 122).

χεῖρον δὲ ἡ γραφὴ, ἢ σχολεῖον λατίνου κληρικοῦ παραδίδοντος τὴν Λατινικὴν ἦσαν τὰ μόνα ἐν Κερκύρᾳ ἐκπαιδευτήρια» λέγει ὁ Κερκυραῖος Νικόλαος Ἀρλιώτης.[1]

Τέλος ἀναφέρεται ἁπλῆ ἐπαγγελία δωρεᾶς, ὅπως ἡ κοινότης Κερκύρας τύχῃ δημοσίου τῶν παίδων διδασκάλου.[2]

Ὁ δὲ Λούντζης λέγων, ὅτι οὔτε τοῦ ὀνόματος ἀξία θὰ ἦτο νῦν κυβέρνησις, ἥτις ἐπιζητοῦσα τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν τάξιν θὰ παρεγνώριζεν ὅτι πολλοὶ ἐξ ἀμαθίας καθίστανται ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ ἀδικεῖν, προσθέτει: «Ἐκτὸς τῆς Κερκύρας, ὅπου ὑπῆρχόν τινες διδάσκαλοι (precettori), ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις δὲν ὑπῆρχεν ἢ εἷς μόνον διδάσκαλος μισθοδοτούμενος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ διδάσκων τὴν ἰταλικὴν εἰς τὰ τέκνα ἰδίως τῶν εὐγενῶν».[3]

Τὴν ἔλλειψιν παντὸς ἐκπαιδευτηρίου ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις βεβαιοῦσι καὶ οἱ ξένοι ἱστορικοί.[4]

Οὐδὲν ἄπορον λοιπὸν ἐὰν ἡ ἐπ' αἰῶνας γλῶσσα

---

[1] Περὶ Νικολάου Ἀρλιώτη, (1731—1812) ὑπὸ Ν. Β. Μάνεση. Ἐν Κερκύρᾳ 1873. σελ. 2 — 3.

[2] Π. Χιώτου. Ἱστορικὰ Ἀπομνημονεύματα. Ἐν Κερκύρᾳ 1863. Τ. 3 σελ. 249.

[3] Lunzi, Della condizione politica delle isole Jonie. Venezia 1858 σελ. 445.

[4] Vaudancourt Memoirs on the Ionian Isles κεφ. 2 σελ. 59. — J. Emerson, History of Modern Greece. London 1845 Τ. 1 σελ. 254-5.— Δόρας Δ'Ἱστριας, αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς Ἑνετίας κτλ. Μετάφρ. Μ. Κ. Ράλλη. Ἐν Ἀθήναις 1859 σελ, 53.

τῶν κυριάρχων διεδόθη καὶ ἐπεκράτησεν ἐν τῇ πόλει, ἐν ᾗ ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι περιῆλθεν εἰς ἐσχάτην κατάπτωσιν.[1] Θαῦμα μάλιστα ὅτι μεθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἀμεριμνησίαν τῆς Ἐνετικῆς κυβερνήσεως καὶ τὴν ἔλλειψιν τῶν μέσων, διὰ μόνης τῆς ἰδιωτικῆς ἐνεργείας καὶ φιλοπατρίας, ἀνεδείχθησαν ἐν Κερκύρᾳ λόγιοι ἄνδρες τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα θεραπεύσαντες, μάλιστα δὲ οἱ κλεινοὶ τῆς ἡμετέρας παλιγγενεσίας πρόδρομοι Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις (1716—1800)[2] καὶ Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης (1731—1800), ὧν τὰ συγγράμματα ἔσονται ἐς ἀεὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀγλάϊσμα.[3]

Εἰς τὸν Κερκυραῖον Εὐγένιον Βούλγαριν ἀνήκει ἡ τιμή, ὅτι ἐγένετο, πρὸ τοῦ Κοραῆ ἔτι, ὁ ἱδρυτὴς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. Ἰδοὺ τί περὶ

---

[1] Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τ. 5 σ. 607 — 8 ἔκδ. β'. — Π. Λάμπρου, Νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας. Ἀθήνησι 1884 σελ. 14.

[2] Ὁ Εὐγένιος ἐσπούδασεν ἐν Ἄρτῃ παρὰ Ἀθανασίῳ τῷ περί τε φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἄλλην παιδείαν διαπρεπεῖ. (Περὶ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, ὑπὸ Νικολάου Μαυρομμάτου ἐν ***Ἑρανιστῇ***, περιοδικῷ Κερκύρας 1858 σελ. 393. — Ἡ πατρὶς Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, ὑπὸ Μ. Σ. Ἱδρωμένου ἐν ***Παρνασσῷ*** Μαρτίου 1881).

[3] Περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τῆς εἰς Ἐνετοὺς ὑποταγῆς μέχρι τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἀποκαταστάσεως (1386—1864) ὑπὸ Α. Μ. Ἱδρωμένου ἐν ***Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ*** τοῦ 1874.

τούτου λέγει διαπρεπὴς ἐρευνητὴς τῶν τυχῶν τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας ὁ Γ. Φίνλεϋ. «Ἡ ἀναγέννησις τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ὀφείλεται εἰς τὴν χειραφέτησιν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἡ ἐκκλησιαστικὴ γραμματολογία καὶ ν' ἀποδοθῇ φιλολογικὸς χαρακτὴρ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Ἐν τῷ μεγάλῳ καὶ εὐγενεῖ τούτῳ ἀγῶνι διεκρίθησαν ὁ Βούλγαρις καὶ ὁ Κοραῆς, συνδέσαντες τοὺς Ἕλληνας διὰ δεσμῶν πολλῷ ἰσχυροτέρων τῶν ἐπὶ τῆς Τουρκικῆς δεσποτείας ὑπὸ τοῦ κλήρου ἀσκουμένων. Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις, Κερκυραῖος, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος λόγιος, ὁ χρησάμενος γλώσσῃ εὐλήπτῳ ἐν συγγράμμασι τοῖς πᾶσι προωρισμένοις»[1].

Ἀλλὰ καὶ ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης δὲν ὑπολείπεται ἐν τῇ ἐθνικῇ ταύτῃ ἐργασίᾳ. «Διάλεκτον δὲ μετήλθομεν, λέγει οὗτος, οὐκ αὐτὴν ἐπ' ἀκριβὲς τὴν τῶν προπατόρων ἡμῶν, τὴν νῦν μὴ ὑπὸ πάντων ἐντελῶς κατανοουμένην, ἵνα μή, ὅπερ θεραπεῦσαι σπεύδομεν, τοῦτο αὐτὸ πάλιν ἐπεισάξωμεν τῆς ἀκαταληψίας τὸ νόσημα· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴν τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν ταῖς τριόδοις ὑπὸ τῶν χυδαίων λαλουμένην· αὕτη μὲν γὰρ διὰ τὰ ἀπὸ τῆς φθορᾶς τραύματα, καὶ διὰ τὰς παρεισενεχθείσας ξενικὰς λέξεις, καὶ διὰ τ' ἄλλα αὐτῆς ἐλαττώματα, ἀνεπιτήδειός ἐστι πρὸς πᾶσαν μὲν σοφῆς πραγματείας συγγραφήν, ἐξόχως δὲ πρὸς τὴν τῶν θείων λόγων διασάφησιν,

[1] G. Finlay, The history of Greece under Othoman and Venitian domination. 1856. p. 348.

ἅτε δὴ σμικρύνουσα τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ ταπεινοῦσα τὸ ὕψος, καὶ περικείρουσα τὴν ἀκριβῆ τῶν ἐν αὐτοῖς νοημάτων ἔκφρασιν· ἄλλην δέ τινα ἐπετηδεύθημεν, καθαρεύουσαν ὅσον οἷόν τε, ὅπερ ἐστὶν ὅσον οὐκ ἀφαιρεῖ τὴν κατάληψιν, τῶν τῆς δυσμορφίας ἐλαττωμάτων, καὶ τῇ Ἑλληνίδι ἐγγίζουσαν, ἁπλουστέραν δὲ καὶ τοῖς τῶν Ἑλλήνων παισὶ καταληπτὴν καὶ εὐχώρητον».[1]

Ἐπὶ τετρακόσια περίπου ἔτη διέμειναν ἐν Κερκύρᾳ κυριαρχοῦντες οἱ Ἐνετοί. Τὸ πολίτευμα αὐτῶν ἀπετέλει ὀλιγαρχίαν ἀριστοκρατικήν. Ὀλίγιστοι ἦσαν οἱ εὐγενεῖς οἱ κεκτημένοι κληρονομικῷ τίτλῳ πάντα τὰ δικαιώματα, ἢ μᾶλλον τὰ προνόμια. Ἐσχάτη ἀμάθεια ἐπεκράτει παρ' αὐτοῖς, ἴσως καὶ ἐπ' αὐτῇ ἐναβρυνομένοις. Ἐκτὸς αὐτῶν δὲν ὑπῆρχον ἢ ὑποδεέστερα ὄντα ἀνάξια προσοχῆς. Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἐπιπολάζουσαι ἐν γένει ἰδέαι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχήν.

Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι τῆς Ἐνετίας τὸ μέγα ἐν Ἀνατολῇ κράτος προήσπισε τὰς Ἑλληνικὰς χώρας μέχρις ἐσχάτων κατὰ τῶν Τούρκων, ὅτε ὁ ἐπιδρομικὸς αὐτῶν χείμαρρος ἀπειλητικῶς προέβη μέχρι τῆς Βιέννης. Ἰδίᾳ δὲ τὴν Κέρκυραν κατώρθωσεν ἀπ' αὐτῶν ἐπανειλημμένως νὰ σώσῃ.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς πειρατάς, ὧν φοβεραὶ ἦσαν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους αἱ ἐπιθέσεις, διεξ-

---

[1] Πρόλογος εἰς τὸ Κυριακοδρόμιον Νικηφόρου Θεοτόκου, τοῦ Ἀστραχανίου καὶ Σταυρουπόλεως Ἀρχιεπισκόπου.

ήγαγεν οὐ μικρὸν ἀγῶνα ἡ Ἐνετία. Τοιαύτης νίκης ἀναμνηστικὴ εἶναι ἐπιγραφὴ τοῦ 1778, ἐν τῷ Δημαρχείῳ Κερκύρας ἀποκειμένη καὶ ἔχουσα ὡς ἑξῆς:

D. O. M.
Angelo Emo Eq. D. M. Proc.
Ven. Classi ac rei maritimae
Praefecto
Fractis Tunetanis
clade, incendio, nece
Ter in Africam renovatis
virtute, consilio, triumphis
Europa conspectis
E piratico bello reduci
Proconsularis etiam potestatis
honore et munere
Senatu plaudente decretis
Corcyra
MDCCLXXVIII.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ ἐθνισμὸς τῆς Κερκύρας, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ γλῶσσα, σφοδρῶς ἐδοκιμάσθησαν, ἀλλὰ δὲν ἀπεπνίγησαν, ὁ πληθυσμός, δεκατισθεὶς κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1537 πολιορκίαν,[1] ἀνῆλθε τῷ 1761 εἰς 44,333 κατοίκους.[2] Ἡ ἐλαιοφυτεία διεδόθη.[3] Αὐ-

[1] Ἴδε ἀνωτ. σελ. 85—86.

[2] Anagrafi dell' isola di Corfù 1761.

[3] Ἡ κυβέρνησις ἐχορήγει δώδεκα χρυσᾶ νομίσματα (=δρ. 360) εἰς πάνταφυτεύοντα καὶ καλλιεργοῦντα ἑκατὸν ἐλαιόδενδρα. (C. Botta, Storia naturale e medica dell' isola di Corfù. Milano 1823. pag. 61) — Ι. Πάρτς, ἡ νῆσος Κέρκυρα σελ. 264.

στηρόταται δὲ ποιναὶ ἐτάχθησαν κατὰ τῶν ὅπωσδήποτε φθειρόντων ἐλαιόδενδρα.[1] ὥστε τῷ 1761 ὑπῆρχον ἐν Κερκύρᾳ 1,873,730 ἐλαιόδενδρα, παρήγετο δὲ ἔλαιον ἀνὰ διετίαν μέχρι 70,000 βαρελῶν, 60,000 ἐξαγομένων.[2]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄

ΓΑΛΛΟΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ

(1797 — 1799).

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ἐθριάμβευσεν. Ὁ στρατηγὸς Βοναπάρτης νικήσας τοὺς Αὐστριακοὺς ἔφθασε πρὸ τῆς Ἑνετίας καὶ ἐπέβαλεν αὐτῇ τὴν κατάλυσιν τοῦ πολιτεύματος καὶ τὴν σύστασιν προσωρινῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τύπον δημοκρατικόν. Ἤδη οἱ Γάλλοι ἦσαν κάτοχοι τῆς πρωτευούσης τοῦ Ἑνετικοῦ κράτους. Φιλοδοξῶν δὲ ὁ Βοναπάρτης νὰ προσκτήσῃ κράτος ἐν τῇ μεσογείῳ θαλάσσιον, ἔπεμψε τὸν στρατηγὸν Γεντιλὺ (Gentili) μετὰ στρατοῦ καὶ στόλου, ἵνα καταλάβῃ τὴν Κέρκυραν, παραγγείλας αὐτῷ, ἵνα ἐν τῇ προκηρύξει μνημονεύσῃ τῆς Ἑλλάδος, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης.[3] Συγχρόνως δ' ἐφέρετο πρὸς τὴν Ἑνετίαν ὡς σύμμα-

---

[1] G. Pojago, Le leggi Municipali delle Isole Jonie Corfù 1846. T. 1 σελ. 252.

[2] Anagrafi dell' isola di Corfù. 1761.

[3] Correspondance de Napoléon 1er. Paris 1859 τ. 3 p. 68.

χος ἐκζητῶν τὴν βοήθειαν αὐτῆς. Οὕτως ἔφθασεν εἰς Κέρκυραν σύμμικτος Γαλλικὸς καὶ Ἐνετικὸς στόλος,[1] φέρων ἐπὶ τῶν ἱστῶν τὴν σημαίαν τοῦ ἁγίου Μάρκου. Ὁ Γεντιλὺ ἐπέστειλε πρὸς τὸν γενικὸν προνοητὴν Οὐΐδμαν, ὅτι ἡ Ἐνετία εἶχε ζητήσῃ παρὰ τοῦ Βοναπάρτου δυνάμεις πρὸς ἀσφάλειαν τῆς Κερκύρας καὶ τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ νήσων, καὶ ὅτι εἰς ἐκτέλεσιν τῆς αἰτήσεως ταύτης, ἐντολῇ τοῦ Βοναπάρτου, ἦλθεν εἰς Κέρκυραν καὶ ἐζήτει ἐν τῷ φρουρίῳ στρατιωτικὰ καταλύματα ὑπὲρ τῶν Γάλλων στρατιωτῶν. Ἐξέδωκε δὲ καὶ προκήρυξιν, Γαλλιστί, Ἰταλιστὶ καὶ Ἑλληνιστί, ἀναγγέλλουσαν, ὅτι ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία μετὰ τῶν Ἐνετῶν ἤρχετο, ἵνα καταστήσῃ ἐλευθέραν τὴν χώραν ταύτην τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ συντελέσῃ, ὅπως ἀναφανῶσιν αἱ ἀρεταὶ τῶν Μιλτιαδῶν καὶ Θεμιστοκλέων, ἀνατείλῃ δὲ ἡ πάλαι δόξα.

Τοὺς Γάλλους ἀποβιβαζομένους ὑπεδέχθησαν οἱ Κερκυραῖοι ἐν ἀγαλλιάσει. Ὁ μέγας πρωτοπαπᾶς προσήνεγκε τῷ Γεντιλὺ τὴν Ὀδύσσειαν τοῦ Ὁμήρου.

Καὶ οἱ μὲν Γάλλοι κατέλαβον τὰ φρούρια· ὁ δὲ Γεντιλὺ διέθετε τὰ πάντα κατὰ βούλησιν. Οὗτος συνέστησεν ἐν Κερκύρᾳ προσωρινὴν δημοτικὴν κυβέρνησιν ἐξ εἴκοσι καὶ τεσσάρων μελῶν,[2] ἧς πρόεδρος ἐξελέχθη ὁ κόμης Γεώργιος Θεοτόκης. Εἰς τὴν

---

[1] 30 Ἰουνίου 1797.

[2] Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ηὔξησεν ἔπειτα εἰς 31.

δημοτικὴν κυβέρνησιν ἀπενεμήθη ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, εἰς μίαν δὲ τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῆς ἡ ἐκτελεστική. Ἀλλὰ τὴν πραγματικὴν ἐξουσίαν εἶχεν ὁ στρατηγός. Ἐν τούτοις ἐπυρπολήθησαν ἐν Κερκύρᾳ πανδήμως ἡ σημαία τοῦ λέοντος τῆς Ἐνετίας καὶ ἡ χρυσῆ βίβλος[1], ἀνεπετάσθη δὲ ἡ τρίχρους.[2]

Ἡ ἐν Ἐνετίᾳ προσωρινὴ κυβέρνησις ἠπόρει ἐπὶ τοῖς ἐν Κερκύρᾳ γινομένοις· ἀλλ' οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Βοναπάρτης ἤθελεν ὁριστικῶς νὰ κρατήσῃ τῆς Κερκύρας καὶ τῶν ἄλλων νήσων.

Καὶ δὴ διὰ τῆς ἐν Καμποφορμίῳ πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς ὁριστικῆς συνθήκης[3] ἡ Γαλλία ἔλαβε κατὰ πλήρη κυριαρχίαν τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὰς ἐν Ἠπείρῳ Ἐνετικὰς κτήσεις, ἡ δὲ Αὐστρία τὴν Ἐνετίαν. Ὁ Εὐγένιος Βωαρναί, προγονὸς καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ Βοναπάρτου, ἀπεστάλη εἰς Κέρκυραν ἀναγγέλλων τὴν ἕνωσιν τῶν Ἰονίων νήσων μετὰ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Ἡ Κέρκυρα μετὰ τῶν Παξῶν, τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ τῆς Πάργας, συνέστη εἰς νομὸν ἐπώνυμον αὐτῆς. Παρ' αὐτῇ δὲ ἐτάχθη Γάλλος γενικὸς ἐπίτροπος τῆς Δημοκρατίας. Ἀντὶ τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως συνεστήθη κεντρικὴ διοίκησις ἐκ πέντε μελῶν, ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐπι-

---

[1] Ν. Ἀρλιώτη, χρονικὸν ἐκδοθὲν ὑπὸ Ν Β. Μάνεση. Ἐν Κερκύρᾳ 1873. σελ. 60. — Ν. Τ. Βούλγαρη. Τὸ ἀρχειοφυλακεῖον Κερκύρας σελ. 27.

[2] 5 Ἰουλίου 1797.

[3] 30 Ἰουνίου 1797.

τρόπον διοριζομένων, καὶ δημοτικὴ ἀρχὴ ἐν τῇ πόλει.[1] Εἰσήχθη δὲ τὸ δημοκρατικὸν ἡμερολόγιον,[2] καὶ ἐδημεύθησαν τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα.

Μετὰ τῶν Γάλλων πνεῦμα κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐλευθερίας ἐπέπνευσεν εἰς τὰς νήσους καὶ τὰς Ἠπειρωτικὰς χώρας. Καὶ πολλῶν τὴν φαντασίαν διεθέρμανεν ἡ ἐλπὶς τῆς ὑπὸ τοῦ Βοναπάρτου ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.[3] ἀλλὰ ματαία ἡ προσδοκία. Τότε κατὰ τὸ 1801 ἔτος[4] συνέστη ἐν Κερκύρᾳ ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ τυπογραφία, **τοῦ γένους** ἐπικληθεῖσα, ἐν ᾗ ἐτυπώθησαν τὸ πρῶτον ὁ θούριος τοῦ Ρήγα,[5] καὶ ἄλλα ἐθνικὰ καὶ ἐ-

---

[1] Διάταγμα Βοναπάρτου 7 Νοεμβρίου 1797. — Αἱ λοιπαὶ νῆσοι τοῦ Ἰονίου ἀπετέλεσαν δύο νομούς. — Τὸ Βουθρωτὸν ἐκυριεύθη ἔπειτα ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν ὡς καὶ ἡ Πρέβεζα, καίτοι οἱ Γάλλοι λαμπρῶς ὑπερήσπισαν αὐτά.— Ἡ Πάργα ἀπέκρουσε τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Ἀλῆ μέχρι τοῦ 1819, ὅτε παρεδόθη εἰς τὴν Τουρκίαν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων.

[2] Τοῦτο ἐν Γαλλίᾳ διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1793 — 1805 (Grande Encyclopédie λέξ. Calendrier.)

[3] Ὁ Κυραῆς ἀφιέρωσε τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Θεοφράστου ***πρὸς τοὺς Ἐλευθέρους Ἕλληνας τοῦ Ἰονίου πελάγους.*** (ἐκδ. ἀ. 1799).

[4] Φιλίππου Ἰωάννου, Λόγος Ὀλυμπιακὸς 1870 σελ. 48.

[5] Θούριος, ἤτοι ὁρμητικὸς ὕμνος πρῶτος εἰς τὸν ἦχον «Μία προσταγὴ μεγάλη». Ἀπὸ τὴν τοῦ γένους τυπογραφίαν ἐν Κερκύρᾳ. Ἀντίτυπον τοῦ ὡς ἄνω ἐκδοθέντος Ὕμνου τούτου κατετέθη ἐν τῇ ἐν Κερκύρᾳ Πανιονίῳ Ἐκθέσει τοῦ 1914 (Στ. Μ. Θεοτόκη Ἀναμνηστικὸν

παινετικὰ τοῦ Βοναπάρτου στιχουργήματα [1]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

ΡΩΣΣΟΙ

(1799 — 1807).

Κατὰ τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας ἐξηγέρθη οὐ μόνον ἡ Ἀγγλία ἀλλὰ καὶ ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Τουρκία. Αἱ δύο τελευταῖαι συνεμάχησαν καὶ ἔπεμψαν τοὺς στόλους αὐτῶν, ἵνα ἐκδιώξωσι τοὺς Γάλλους ἀπὸ τῶν Ἰονίων νήσων. Ἡ παρουσία τῶν Τούρκων δὲν ἦτο βεβαίως ἀσπαστὴ παρὰ τοῖς Ἑπτανησίοις. Ἀλλ' ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, οὗ μέγα ἀνέκαθεν ἦτο τὸ κῦρος ἐν ταῖς νήσοις, ἔπεμψε τοῖς Ἰονίοις ποιμαντορικὴν ἐγκύκλιον καθησυχάζων αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς φόβου καὶ ὑποσχόμενος ἐλευθέραν πολιτείαν. Ἀφ' ἑτέρου ἡ παρουσία τῆς ὁμοδόξου δυνάμεως, καὶ αἱ ὅμοιαι ταῖς πατριαρχικαῖς ὑποσχέσεις τοῦ Ρώσσου ναυάρχου Οὐζακώφ, ἔπεισαν τοὺς Ἑπτανησίους ν' ἀποδεχθῶσι τὴν Ρωσσοτουρ-

---

Τεῦχος τῆς Πανιονίου Ἀναδρομικῆς Ἐκθέσεως. Ἐν Κερκύρᾳ 1914. σελ. 125). Ἀνετυπώθη δ' ἐν τῷ αὐτῷ Ἀναμνηστικῷ Τεύχει σελ. 126 — 128.

[1] Ὕμνος ἐγκωμιαστικὸς παρ' ὅλης τῆς Γραικίας πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον Μποναπάρτε· ποίημα Χριστοφόρου τοῦ Περραιβοῦ. Ἐν Κερκύρᾳ χρόνος ἕκτος πολιτικός. (1798.)

Ὕμνος πατριωτικὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅλης τῆς Γραικίας πρὸς ξαναπόκτησιν τῆς αὐτῶν ἐλευθερίας. Ἀπὸ τὴν τοῦ γένους τυπογραφίαν ἐν Κερκύρᾳ.

κικὴν κατοχήν. Πράγματι δὲ ὁ ἡνωμένος στόλος κατέλαβε τὰς λοιπὰς Ἰονίους νήσους. Ἀλλ' ἐν Κερκύρᾳ εὗρε πεισματικὴν ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῆς Γαλλικῆς φρουρᾶς, ἥτις, ἐκ δισχιλίων περίπου ἀνδρῶν συγκειμένη, δὲν ἤννόει νὰ παραδοθῇ. Ὁ στρατηγὸς Σαβὼ (Chabot) ἐκήρυξε τὸν στρατιωτικὸν νόμον, καὶ ἐπέβαλε στρατιωτικὰς εἰσφορὰς καὶ γενικὸν ἀφοπλισμόν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κάτοικοι τοῦ Μανδουκίου ἀντέστησαν εἰς τὸν ἀφοπλισμόν, τὸ προάστειον ἐκανονοβολήθη διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης ὑπὸ τῶν Γάλλων καὶ ἐπυρπολήθη.[1] Οἱ Ρῶσσοι ἀποβιβασθέντες διένειμαν τὴν ἐγκύκλιον τοῦ Πατριάρχου, ἔτι δὲ προκήρυξιν τοῦ αὐτοκράτορος Παύλου ὑποσχομένου τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν. Τοῦτο διέθεσε τοὺς ἀγρότας ὑπὲρ τῶν Ρώσσων. Ἀλλ' ἡ ἐξοχὴ ἦτο ἀνάστατος. Αἱ σχέσεις τῶν ἀγροτῶν πρὸς τοὺς πολίτας ἐτραχύνθησαν.[2] Τῆς δὲ πόλεως ἡ πολιορκία παρετάθη ἐπὶ τέσσαρας περίπου μῆνας, καθ' οὓς αἱ τιμαὶ τῶν τροφίμων καταπληκτικῶς ἀνετιμήθησαν.[3] Ἀφ' οὗ δέ, μετὰ φοβερὸν κανονοβολισμόν, ἡ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος νησὶς τοῦ Βίδου ἐκυριεύθη ἐξ ἐφόδου,[4] ἡ πόλις δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντισταθῇ. Καὶ πολεμικοῦ συμβουλίου γενομένου ἀπεφασίσθη ἡ παράδοσις. Οἱ Ρῶσσοι

---

[1] Ἀρλιώτη. χρον. σελ. 66.
[2] Αὐτ. σελ. 68.
[3] Αὐτ. σελ. 73.
[4] 18 Φεβρουαρίου 1799.

ἔλαβον κατοχὴν τῆς πόλεως,[1] ἡ δὲ Ρωσσικὴ σημαία μετὰ τῆς Τουρκικῆς ὑψώθη ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.[2] Ὁ Οὐζακώφ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ μεγάλου πρωτοπαπᾶ, αὐτοῦ ἐκείνου ὅστις καὶ τὸν Γεντιλὺ ὑπεδέξατο. Ἅμα δὲ ἀποβιβασθεὶς ἐπορεύθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ἔνθα ἐτελέσθη δοξολογία. Βραδύτερον ἀπεβιβάσθησαν καὶ οἱ Τοῦρκοι. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι προέβησαν εἰς βιαιοπραγίας, ὁ Οὐζακώφ, ἀπόλυτον ἔχων πληρεξουσιότητα, προέβη εἰς διαμαρτυρίας καὶ ἀπειλὰς κατὰ τοῦ Τούρκου ναυάρχου, ὅστις ἀνεκάλεσεν εἰς τὰ πλοῖα τὸ πλεῖστον τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ.[3]

Ὁ Οὐζακώφ μετεῖχε πασῶν τῶν ἐν Κερκύρᾳ τελετῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐκ τῶν πρώτων πράξεων τῶν Ρώσσων ἦτο ἡ ἀποκατάστασις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν πρέπουσαν αὐτῇ περιωπήν, ἧς ἀδίκως ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἀπεστερήθη, καὶ ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἀξιώματος τοῦ Μητροπολίτου εἰς τὸν Ἱεράρχην Κερκύρας. Διετάχθη δέ, ἵνα ὁ κλῆρος τῆς πόλεως καὶ ἐξοχῆς ἐκλέγῃ τὸν Μητροπολίτην, τῇ ἐγκρίσει τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἀφ' οὗ ἐξήρτητο ἡ Ἰόνιος Ἐκκλησία.[4]

---

[1] Γ. Μαυρογιάννη, Ἱστορία τῶν Ἰονίων νήσων (1797—1815). Ἐν Ἀθήναις 1889. τ. Ι. σ. 254.

[2] 22 Φεβρουαρίου 1799. (Ἀρλιώτη χρον. σ. 72).

[3] Ἀρλιώτη χρον. σ. 77—78.

[4] Κατὰ συνέπειαν ὁ τελευταῖος μέγας πρωτοπαπᾶς Γεώργιος Χαλικιόπουλος Μάντζαρος ἐψηφίσθη Μητροπολίτης Κερκύρας, καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ

Ὑπὸ τῶν Ρώσσων ἐνισχύθη τὸ ἀριστοκρατικὸν φρόνημα.

Ὁ ναύαρχος Οὐζακὼφ, ἔχων ἐν χερσὶ πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν, συνέστησε γερουσίαν ὑποβαλὼν σχέδιον προσωρινοῦ πολιτεύματος, ὅπερ ἀμέσως ἐπεψηφίσθη. Πρεσβεία δὲ ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Πετρούπολιν πρὸς διαπραγμάτευσιν τοῦ ὁριστικοῦ πολιτεύματος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει συνωμολογήθη μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας ἡ ἀπὸ 21 Μαρτίου 1800 συνθήκη.[1] Κατ' αὐτὴν αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἀπετέλεσαν τὴν Ἑπτάνησον πολιτείαν,[2] ἔχουσαν ἰδίαν σημαίαν,[3]

Πατριάρχου, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἡ ἐπικύρωσις γνωσθῇ ἐν Κερκύρᾳ ὁ ἀνὴρ ἀπεβίωσε. Κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1799 ἐξελέγη Μητροπολίτης ὁ Πέτρος Βουλγαρις, ἡ ἐκλογὴ ὅμως αὐτοῦ ἠκυρώθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου. Μεθ' ὃ ἐξελέγη Μητροπολίτης ὁ Ἱερόθεος (1800) χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, τοῦ Ἐπισκόπου Δελβίνου καὶ Χειμάρρας καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Παραμυθίας, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1813.

[1] Le tre costituzioni. Corfù 1849 (ὑπὸ Ν. Β. Μάνεση).

[2] Αἱ ἐν Ἠπείρῳ πρώην Ἐνετικαὶ κτήσεις ἀφέθησαν τῇ Τουρκίᾳ, μάτην ὑπὸ τῶν Ἰονίων πρεσβευτῶν ἐπιζητηθεῖσαι. (Γ. Μαυρογιάννη, Ἱστορία τῶν Ἰονίων νήσων τ. 1 σελ. 280).

[3] Ἡ σημαία ἔμβλημα εἶχεν ἐν κυανῷ πεδίῳ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου τὸν λέοντα ἀνέχοντα τὸ Εὐαγγέλιον σὺν δέσμῃ ἑπτὰ λογχῶν, ἐμφαινουσῶν τῶν ἑπτὰ Ἰονίων νήσων τὴν ὁμόσπονδον Πολιτείαν. Ἄνωθεν τοῦ Εὐαγγελίου ἐσημειοῦτο σταυρός, ἐπὶ δὲ τῆς συνδεούσης τὰς λόγχας ταινίας ἐσημειοῦτο τὸ 1800, πρῶτον τῆς ἱδρύσεως τοῦ νεαροῦ κράτους ἔτος. Ἡ σημαία αὕτη ἀνεπετάσθη ἐπὶ τῆς

κατέχουσαν δι' ἰδίων δυνάμεων τὰ φρούρια, καὶ ἀντιπροσωπευομένην ἐν Κωνσταντινουπόλει δι' ἰδίου προξένου. Ἡ Ἑπτάνησος πολιτεία ἔμελλε νὰ κυβερνᾶται ὑπὸ τῶν προκρίτων καὶ ἐπιφανῶν πολιτῶν, καὶ νὰ τελῇ χρηματικὴν εἰσφορὰν τῇ Ὀθωμανικῇ Πύλῃ.[1]

Συγχρόνως συνωμολογήθη τὸ σύνταγμα τῆς νέας πολιτείας. Κατ' αὐτὸ ἡ γερουσία, ἀντιπροσωπεύουσα τὴν ὁμοσπονδίαν, ἀπετέλει τὴν γενικὴν τῆς Ἑπτανήσου κυβέρνησιν. Ἐν δὲ τῷ γενικῷ συμβουλίῳ, ἐξ εὐγενῶν συγκειμένῳ ὡς ἐπὶ Ἐνετοκρατίας, ἀντεπροσωπεύοντο πᾶσαι αἱ νῆσοι. Ὁ Πρόεδρος τῆς γερουσίας ἐκαλεῖτο **ἄρχων.** Τὸ γενικὸν συμβούλιον ἐξέλεγε τοὺς γερουσιαστὰς καὶ τοὺς συνδίκους, τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ἐγχωρίαν διοίκησιν ὧν ὁ πρόεδρος ἐλέγετο **πρύτανις.**[2]

Καὶ οἱ μὲν συμμαχικοὶ στόλοι ἀπέπλευσαν ἐκ Κερκύρας.[3] Τὸ νέον κράτος ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν

ἀκροπόλεως Κερκύρας τῇ 14 Ἰανουαρίου 1801. (Ἀρλιώτη χρον. σ. 90.) Ἠὐλογήθη ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐχαιρετίσθη μετὰ μεγάλης πομπῆς ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνωτάτων ἀρχῶν. (Γ. Μαυρογιάννη, Ἱστ. τῶν Ἰον. νήσων τ. 1. σ. 340).

[1] Περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ κοπέντων χαλκῶν νομισμάτων τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας ὅρα Παύλου Λάμπρου, Νομίσματα καὶ Μετάλλια. Ἀθήνησι 1884. σελ. 16 — 20.

[2] Le tre costituzioni σελ. 7 — 12.

[3] 13 Αὐγούστου 1801.

Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων[1], αἵτινες ἀντεπροσωπεύοντο ἐν Κερκύρᾳ δι' ἐπιτετραμμένων. Τοιοῦτοι δὲ καὶ πρὸς αὐτὰς ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας.[2]

Ἡ σύστασις τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας ἀνεπτέρωσε τὰς περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς ὅλης Ἑλλάδος[3] ἐλπίδας.

Ἀλλὰ τὸ σύνταγμα τοῦ 1800 δὲν ἐπήνεγκε τὴν ποθητὴν ἐν τῷ τόπῳ ἡσυχίαν. Στάσεις ἐξερράγησαν ἐν ταῖς νήσοις ἕνεκα τῆς ἀφαιρέσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ. Ἐν Κερκύρᾳ πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ἀπειλουμένων δεινῶν ὁ πρόεδρος τῆς γερουσίας Γεώργιος Σπυρίδων Θεοτόκης ἐθεώρησε συνετὸν νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀντι-

---

[1] Ἐν τῷ ἐν Κερκύρᾳ ἀρχείῳ τῆς Γερουσίας σώζονται αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἰονίου πολιτείας συγχαρητήριοι ἐπὶ τῇ συστάσει τοῦ νέου κράτους.

[2] Ἀντιπρόσωπος τῆς Γερουσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἦτο ὁ κόμης Ἀντώνιος Λευκόκιλος. Αὐτοκρατορικοὶ δὲ ἐπίτροποι τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης ἐν Κερκύρᾳ ἦσαν ὁ κόμης Ἀντώνιος Μ. Καποδίστριας καὶ ὁ κόμης Δεσύλλας Σιγοῦρος.

[3] Ὁ Κοραῆς ἀφιέρωσε τὴν μετάφρασιν τοῦ περὶ ἀδικημάτων καὶ ποινῶν συγγράμματος τοῦ Βεκκαρία «*τῇ νεοσυνιάκτῳ τῶν ἑπτὰ νήσων Ἑλληνικῇ πολιτείᾳ διὰ τὰς χρησιὰς ἐλπίδας*» (1802). Ὁ δὲ Εὐγένιος Βούλγαρις τὰς ἐκ τοῦ Λατινικοῦ ἐξενεχθείσας καθ' Ὅμηρον ἀρχαιότητας «*τῇ ἀρτισυστάτῳ αἰσίῳ τε καὶ εὐδαίμονι Ἰονίδι πολιτοκρατίᾳ*» (1804.)

δράσεως. Συγκαλέσας δὲ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐξοχῆς, ἵνα ἐκλέξωσιν ἀντιπροσώπους πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν λαϊκῶν πόθων, εἶδε τὴν ἀντιπροσωπείαν ταύτην ἀντιποιουμένην τὴν τοπικὴν κυβέρνησιν. Εἰς ἐκείνην δὲ μόνην ἡ φρουρὰ ὑπήκουεν.[1] Ἐκ τῶν ἀνατροπῶν τούτων ἠπειλεῖτο ἐπέμβασις τῶν ξένων. Ἡ Πύλη ἀπῄτησε τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ καθεστῶτος. Ἀπέναντι τοιαύτης θέσεως ἡ νέα ἀντιπροσωπεία ἔκρινε καλὸν νὰ διαλυθῇ. Τοῦτο δὲ ἔπραξεν ἀφ' οὗ ἐξέλεξεν ἐπιτροπήν, ἵνα μεταβῇ εἰς τὰς ἐνδιαφερομένας Δυνάμεις καὶ ὑποβάλῃ τοὺς πόθους τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη μάτην περιελθοῦσα τὰς αὐλὰς ἐπανῆλθεν ἄπρακτος. Ἐν τούτοις ἡ Κέρκυρα ἐγένετο βορὰ τῆς ἀναρχίας. Ἡ ἐξοχὴ περιῆλθεν εἰς στάσιν. Ἐμπρησμοὶ καὶ διαρπαγαὶ διεπράττοντο πυκναί. Ἕνεκα τοιαύτης καταστάσεως πραγμάτων ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας Ἀλέξανδρος Α΄ ἔπεμψεν εἰς Κέρκυραν τὸν κόμητα Γεώργιον Μοτσενῖγον,[2] Ζακύνθιον, διατρίβοντα ἐν Πετρουπόλει, ὅπου εἶχε μεταβῇ ἐντολῇ τῆς γερουσίας, ἵνα ἐκφράσῃ συγχαρητήρια ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ

---

[1] Ἡ ἀντιπροσωπεία αὕτη (deputazione) ἀποβαλοῦσα τὴν τέως συνήθη τῆς εὐγενείας (nobile) προσωνυμίαν ἐκλήθη ἁπλῶς onoranda (ἔντιμος). Ἐντεῦθεν ἐπεκράτησε νὰ λέγηται ἡ onoranda.

[2] Οὗτος ἐνυμφεύθη ὕστερον (1807) τὴν Κερκυραίαν Ἑλένην Ἀρμένη, κληροδοτήσασαν τὴν μεγάλην περιουσίαν αὐτῆς τῇ πόλει Κερκύρας, πρὸς ἐκπαίδευσιν πτωχῶν νέων.

αὐτοκράτορος εἰς τὸν θρόνον. Ἀπεστάλη δὲ ὡς πληρεξούσιος τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ στρατοῦ καὶ στόλου, ἵνα ἐπαναφέρῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν τάξιν καὶ ρυθμίσῃ τὰ πράγματα τῆς νέας πολιτείας. Ἀναλαβὼν δὲ ὁ Ρωσσικὸς στρατὸς τὴν φρούρησιν τῆς Κερκύρας[1] καὶ μεταβὰς εἰς τὰ χωρία κατέστειλε τὴν ἀναρχίαν. Ὁ δὲ κόμης Μοτσενῖγος ἐπελήφθη τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως. Συστηθείσης προσωρινῆς κυβερνήσεως καὶ ἀνακαινισθείσης τῆς γερουσίας, προσεκλήθησαν οἱ ἐκλογεῖς[2] νὰ ἐκλέξωσι τὴν συντακτικὴν τοῦ πολιτεύματος συνέλευσιν. Συνελθούσης δὲ αὐτῆς,[3] ὁ Ρῶσσος πληρεξούσιος Μοτσενῖγος, προσελθὼν ἐν μεγάλῃ στολῇ καὶ ὑπὸ λαμπροῦ Ρωσσικοῦ ἐπιτελείου ἀκολουθούμενος, ἐξεφώνησεν ἐναρκτήριον λόγον, ὑποδείξας τὴν ἀνάγκην τῆς συντάξεως τῆς πολιτείας συμφώνως τῷ πόθῳ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐκλεχθέντος ἔπειτα προέδρου τῆς συνελεύσεως τοῦ Δημητρίου Πετριτσοπούλου, Λευκαδίου, ὁ γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας Ἰωάννης Καποδίστριας ἐξέθηκε τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ ἀναιρῶν τὰς κακεντρεχεῖς μεμψιμοιρίας περὶ τῶν καταβαλλομένων βαρυτέρων φόρων εἶπε τὰ ὡραῖα ταῦτα: «Ψευδὴς καὶ ἐγκληματικὴ εἶναι ἡ σύγκρισις τῶν φόρων, οὓς οἱ κάτοικοι ἐπλήρωνον ἐπὶ Ἑνετοκρατίας καὶ ἐκείνων τοὺς ὁ-

---

[1] 16 Αὐγούστου 1802.

[2] Οὗτοι ὠνομάζοντο *συγκλητικοί· σύγκλητος* δ' ἐλέγετο ὁ ἐκλογικὸς κατάλογος.

[3] 14 Ὀκτωβρίου 1803.

ποίους καταβάλλουσιν, ἢ θὰ καταβάλλωσιν εἰς κυβέρνησιν κράτους ἀνεξαρτήτου. Τότε μὲν οἱ κάτοικοι ἦσαν ὑπήκοοι καὶ φορολογούμενοι, τώρα ὅμως εἶναι πολῖται, ἄρχοντες, κυβερνῆται, στηρίζοντες τὴν πατρίδα καὶ στηριζόμενοι ὑπ' αὐτῆς. Τότε ἦσαν ὄργανα καὶ μόλις ἐγίνοντο δεκτοὶ ὡς ὑποδεέστεροι ὑπάλληλοι· ἤδη πάντες ἔχουσιν αὐτοβουλίαν καὶ καθήκοντα, πάντες εἶναι ὑπέρτατοι διαχειρισταὶ τῶν ἐθνικῶν προσόδων. Προκειμένου τότε περὶ ξένου δεσπότου, μηδὲν ἔχοντος, μήτε θρησκείαν, μήτε αἷμα κοινὸν πρὸς ἡμᾶς, ἀπεβλέπομεν εἰς μόνα τὰ κέρδη. Ἤδη ὅμως προκειμένου περὶ ἡμῶν αὐτῶν, περὶ πατρίδος, περὶ ἀδελφῶν, περὶ ἑστιῶν, καθῆκον ἔχομεν νὰ ὦμεν ζηλωταὶ τῶν δημοσίων ὡς ἰδίων πραγμάτων...»

Τοὺς λόγους τούτους ἀνευφήμησεν ἡ συνέλευσις. Καὶ ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τοῦ πληρεξουσίου τοῦ αὐτοκράτορος καταρτισθὲν τὸ πολίτευμα ἐπεψηφίσθη.[1]

Κατὰ τὸ σύνταγμα τοῦτο τοῦ 1803[2] ἡ πολιτεία τῆς Ἑπτανήσου ἀνεκηρύχθη μία καὶ ἀριστοκρατική· θρησκεία δ' ἐπικρατοῦσα ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολική. Οἱ ἐκλογεῖς, ὧν πολλὰ ὡρίσθησαν τὰ προσόντα, ἐξέλεγον τὴν βουλήν, τὴν γερουσίαν, τοὺς δικαστὰς καὶ τὰς τοπικὰς διοικήσεις. Ἡ βουλὴ ἀνεδείκνυεν ἐκ τῶν μελῶν τῆς γερουσίας, ἢ ἐκτὸς αὐτῆς — ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν βουλευτῶν — τὸν πρό-

[1] 28 Νοεμβρίου 1803.

[2] Le tre costituzioni. Corfù 1849. σελ. 41—78.

εδρον τῆς γερουσίας, εἴτε ἡγεμόνα τοῦ κράτους. Ἐψήφιζε δὲ τοὺς νόμους προτάσει τῆς γερουσίας. Ἡ γερουσία ἦτο ἡ ἀνωτάτη ἐκτελεστικὴ ἐξουσία. Ὑπὸ τὴν ἄμεσον δὲ προστασίαν αὐτῆς ἐτέθη ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις.[1] Ἐν τῷ συντάγματι ὡρίσθη, ὅτι ἀπὸ μὲν τοῦ 1810 οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἀναλάβῃ δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀδαὴς ὢν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης· ἀπὸ δὲ τοῦ 1820 θὰ ἐγίνετο ἀποκλειστικὴ χρῆσις αὐτῆς ἐν πᾶσι τοῖς δημοσίοις ἐγγράφοις.[2]

Τὸ σύνταγμα ἐγράφη ἰταλιστί. Μόνον εἷς τῶν ἀντιπροσώπων ὑπέγραψεν αὐτὸ ἑλληνιστί. Ἀλλὰ καὶ ἡ συνταγματικὴ πρόνοια, ὅτι μετὰ παρέλευσιν ἱκανῶν ἐτῶν ἐπεβάλλετο ἡ γενικὴ χρῆσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης μαρτυρεῖ τὴν ἐν Κερκύρᾳ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης κατάπτωσιν. Οὐχ' ἧττον ἡ φιλελληνικὴ πολιτεία τῶν Ρώσσων προήγαγε τὴν θεραπείαν τῆς πατρίου γλώσσης. Τότε, μετὰ πάροδον πολλῶν αἰώνων, συνέστη ἡ πρώτη ἐν Κερκύρᾳ δημοσία Ἑλληνικὴ σχολή.[3]

Βραδύτερον ὅμως ὁ πληρεξούσιος τῆς Ρωσσίας ἐπεδίωξε τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ συντάγματος τοῦ 1803. Οὕτω δὲ κατηρτίσθη τὸ σύνταγμα τοῦ 1806,[4] ὅπερ ὅμως δὲν ἔτυχεν ἐφαρμογῆς, διότι διὰ τῆς ἐν Τιλσὶτ συνθήκης περὶ εἰρήνης μεταξὺ Γαλλίας καὶ

---

[1] Ἄρθρον 113.

[2] Ἄρθρον 211.

[3] Ἡ πρώτη ἐν Κερκύρᾳ δημοσία σχολὴ (1805—1824) ὑπὸ Α. Μ. Ἰδρωμένου ἐν *Παρνασσῷ* Μαΐου 1890.

[4] Le tre costituzioni σελ. 97 — 114.

Ρωσσίας (8 Ἰουλίου 1807) ἡ Ἑπτάνησος παρεχωρήθη τῇ Γαλλίᾳ, ὡς κτῆσις ἰδία. Οὕτως ἔπαυσεν ὑπάρχουσα ἡ Ἑπτάνησος πολιτεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ.'

ΓΑΛΛΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΙ

(1807 — 1814).

Ὁ Γαλλικὸς στρατὸς, κατὰ τὴν ἐν Τιλσὶτ συνθήκην, κατέλαβε τὴν Κέρκυραν.[1] Ὁ στρατηγὸς Βερθιὲ (Berthier), γενικὸς διοικητὴς τῶν Ἰονίων νήσων διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος, ἐκήρυξε ταύτας ἐπαρχίας Γαλλικὰς καὶ κατέλυσε τὸ σύνταγμα τοῦ 1803. Ἀλλ' ἡ γερουσία διετηρήθη. Αἱ ἀποφάσεις ὅμως αὐτῆς ὑπεβάλλοντο εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου. Καὶ τὸν μὲν Βερθιὲ ὡς γενικὸν διοικητὴν ἀντικατέστησεν ὁ στρατηγὸς Δοιζελὼ (Donzelot), πρόεδρος δὲ τῆς γερουσίας ἐξελέχθη ὁ Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης.

Ὁ Ναπολέων ἀπέδιδεν ὑψίστην σημασίαν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Κερκύρας. Ἀλλ' ἡ Ἀγγλία δὲν ἔπαυσε πολεμοῦσα αὐτόν. Πέμψασα δὲ δυνάμεις κατέλαβε τὰς ἄλλας Ἰονίους νήσους καὶ ἀπέκλεισε διὰ θαλάσσης τὴν Κέρκυραν. Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ μεγάλαι Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις συνασπισθεῖσαι κατέβαλον τὸν Ναπολέοντα. Εἰσελθόντων δὲ τῶν συμμάχων εἰς Παρισίους καὶ αἰχμαλώτου αὐτοῦ γενο-

---

[1] 7 Αὐγούστου 1807. — Ἡ παράδοσις ἔληξε τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1807.

μένου, συνωμολογήθη ἡ ἐν Παρισίοις σύμβασις μεταξὺ Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ρωσσίας καὶ Πρωσσίας,[1] Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως ταύτης, ὡς ἐπίτροπος πασῶν τῶν συμμάχων Δυνάμεων, ἀποσταλεὶς ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Κάμπελ κατέλαβε τὴν Κέρκυραν,[2] ἀπελθόντων τῶν Γάλλων.[3]

Κατὰ τὴν ἑπταετῆ αὐτῶν διοίκησιν οἱ Γάλλοι πολλῶν ἀγαθῶν ἐγένοντο πρόξενοι ἐν Κερκύρᾳ. Μεγάλην ἀπέδειξαν μέριμναν ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων·[4] Συνέστησαν τὴν Ἰονικὴν Ἑταιρίαν.[5] Διετήρησαν τὴν ἀπ᾽ αἰώνων κρατοῦσαν ἐγχωρίαν νομοθεσίαν. Ἐπεχείρησαν τὴν ρυμοτομίαν τῆς πόλεως καὶ εἰσήγαγον τὴν καλλιεργίαν πολλῶν προϊόντων, οἷον γεωμήλων, χρυσομήλων κλπ. πρὸς μέγα σκάνδαλον τῶν γερόντων, οἵτινες

[1] 30 Μαΐου 1814.

[2] 26 Ἰουνίου 1814.

[3] Ἴδε προκήρυξιν τῶν Γάλλων πρὸς τοὺς Κερκυραίους. (Le tre costituzioni σελ. VI). — Ὁ στρατηγὸς Δονζελὼ ἀντέσχε πεισμόνως εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν Ἄγγλων, τηρήσας ἐπὶ τῶν φρουρίων τὴν τρίχρουν καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ναπολέοντος, ἕως οὗ ἔλαβεν ὁδηγίας παρὰ τῆς νέας Γαλλικῆς κυβερνήσεως. (G. Pauthier, Les Iles Ioniennes pendant l' occupation Française et le protectorat Anglais. Paris 1863. p. VIII—IX).

[4] Ἡ πρώτη ἐν Κερκύρᾳ δημοσία σχολή· ἐν ***Παρνασσῷ*** Μαΐου 1890.

[5] Α. Μουστοξύδου. Ὑπόμνημα περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἀκαδημιῶν καὶ τῶν συγχρόνων αὐταῖς λογίων. — Α. Μ. Ἰδρομένου, περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἐκπαιδεύσεως ***ἐν Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ*** 1874,

ὑπελάμβανον τὰ προϊόντα ἐκεῖνα ἐπιβλαβῆ, ὥστε ἐδέησεν ἰατροὶ νὰ βεβαιώσωσι τὸ ἀβλαβὲς αὐτῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ πληθυσμὸς τῆς Κερκύρας οὐδαμῶς φαίνεται αὐξήσας, διότι κατ' ἀναγραφὴν τοῦ 1809 συνεποσοῦτο εἰς 44,516.[1]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'.

ΑΓΓΛΟΙ

(1814 — 1864).

Κατὰ τὸ ἐν Βιέννῃ συνέδριον ἡ Ἀγγλία προέτεινεν, ὅπως αἱ Ἰόνιοι νῆσοι τεθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Αὐστρίας.[2] Ἡ Αὐστρία ὑπεστήριξε τὴν πρότασιν. Ἀλλ' οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ρωσσίας ἀντεῖπον, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ, ποθῶν νὰ ἴδῃ ἐκτελουμένας τὰς εὐχὰς τῶν Ἑπτανησίων ἐπιδιωκόντων τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν, ἀνέθηκε τὰς περὶ τοῦ ζητήματος διαπραγματεύσεις εἰς τὸν κόμητα Καποδίστριαν, ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἦτο ἀπὼν ἐζήτησαν τὴν ἀναβολὴν τῆς διασκέψεως εἰς τὸ ἐν Παρισίοις συνέδριον.[3]

Ἐν Παρισίοις συνελθόντων τῶν συμμάχων, ἡ Ἀγγλία προέτεινεν, ὅπως ἡ Ἑπτάνησος, μετὰ τῶν πάλαι ὑπὸ τὴν Ἐνετίαν Ἠπειρωτικῶν ἐξαρτημά-

---

[1] Col. Bory, de Saint Vincent Atlas. Paris. 1823.

[2] 4 Ἰουνίου 1815.

[3] Πρωτόκολλον συνεντεύξεων τοῦ ἐν Βιέννῃ συνεδρίου ἐν Ugo Foscolo Prose Politiche σ.473.—Α.Μ. Ἱδρωμένου. Ὁ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκατασιάσεως ἀγὼν τῶν Ἑπτανησίων (1815—1864) σελ. 8 ἑπ.

των, τεθῇ οὐχὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν ἀλλ' ὑπὸ τὴν πλήρη αὐτῆς κυριαρχίαν. Ἀλλ' ὁ Κυποδίστριας προέτεινεν ἀφ' ἑτέρου, ἵνα αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, μετὰ τῶν θαλασσίων αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἠπείρου ἐξαρτημάτων, τεθῶσιν ὡς κράτος ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον[1] ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν. Ἕνεκα τῆς διαφωνίας ταύτης αἱ διαπραγματεύσεις διεκόπησαν. Ἐπαναληφθεισῶν δὲ τούτων, τῇ μεσολαβήσει τοῦ δουκὸς Οὐελλιγκτῶνος, ἀπεφασίσθη, ἵνα ἡ Ἑπτάνησος, μετὰ μόνων τῶν ἐξαρτημάτων τῆς μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας συμβάσεως τοῦ 1800,[2] ἀποτελέσῃ τὸ ἀνεξάρτητον κράτος τῶν Ἡνωμένων Ἰονίων Νήσων ὑπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Τὸ κράτος τοῦτο ἔμελλε νὰ συντάξῃ τὸν ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ὀργανισμὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πρώην καθεστώτων καὶ ἐπιδοκιμασίᾳ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Ἀγγλία ὤφειλε νὰ κατέχῃ στρατιωτικῶς τὰς νήσους καὶ νὰ ἔχῃ ἴδιον ἀντιπρόσωπον, τὸν Λόρδον Μέγαν Ἁρμοστήν. Ἡ ἐμπορικὴ σημαία τῆς πολιτείας ἀνεγνωρίσθη.[3] Αἱ λοιπαὶ Δυ-

---

[1] 8 Σεπτεμβρίου 1815 — Foscolo σελ. 475.

[2] Ἦτοι ἅπασαι αἱ μεγάλαι καὶ μικραὶ νῆσοι, οἰκούμεναι, ἢ ἀκατοίκητοι, αἱ ἀπέναντι τῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἠπείρου, αἵτινες, καταλυθέντος τοῦ Ἐνετικοῦ κράτους, κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Γάλλων καὶ ἐπειτα ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης, συγκροτήσασαι τὴν Ἑπτάνησον πολιτείαν. (ἄρθρον 2 συμβ. 1800).

[3] Συνθήκη ἐν Παρισίοις 5 Νοεμβρίου 1815.

νόμεις παρητήθησαν παντὸς δικαιώματος καὶ πάσης ἀξιώσεως ἐπὶ τῶν νήσων.[1]

Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ Καποδίστριας, μεγάλως ἐνδιαφερόμενος ὑπὲρ τῆς τύχης τῆς ἰδίας πατρίδος, προσεπάθησε νὰ ἐπιτύχῃ καὶ κατώρθωσε κατὰ τὸ ἐνὸν ὅ,τι ἦτο μᾶλλον συμφέρον. Ἀπέτρεψε τὴν ὑπὸ τῆς Αὐστρίας κατοχὴν καὶ ἀπέκρουσε τὴν Ἀγγλικὴν κυριότητα, ἐνέδωκε δὲ μόνον εἰς τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν.[2]

Ἡ Ἰόνιος σημαία ἦτο κυανῆ, ἔχουσα ἐν τῇ ἄνω γωνίᾳ τὴν Βρετανικήν. Ἐν τοῖς φρουρίοις ὅμως ἀνυψοῦτο ἡ Ἀγγλική.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Προστασίας συνεκάλεσε **καταρκτικὸν συμβούλιον** ἐκ τῶν προκρίτων τῶν νήσων, ὅπερ ἐψήφισε τὸ σύνταγμα τοῦ 1817.[3]

Κατὰ τὸ σύνταγμα τοῦτο ἡ βουλή, συγκειμένη ἐκ τεσσαράκοντα μελῶν καὶ συνερχομένη ἀνὰ διετίαν, ἀπετέλει τὸ νομοθετικὸν σῶμα. Ἡ γερουσία, ἐξαμελὴς οὖσα, ἐξελέγετο ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ διώριζε τοὺς διοικητικοὺς καὶ δικαστικοὺς ὑπαλλήλους. Ὁ ἁρμοστὴς εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς κυρώσεως τῶν νόμων καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς γερουσίας. Ὁ γενικὸς γραμματεὺς τῆς γερουσίας, εἰς ἄμεσον μετὰ τοῦ ἁρμοστοῦ σχέσιν διατελῶν, εἶχε μέγα κράτος· εἰς δὲ τὴν λογοκρισίαν

[1] Α. Μ. Ἰδρομένου. Ὁ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ἀγὼν τῶν Ἑπτανησίων σελ. 10.

[2] Ἔνθα ἀνωτ. σελ. 11.

[3] Σύνταγμα τοῦ Ἰονίου κράτους τοῦ 1817, ᾧ προτέτακται ἡ συνθήκη τοῦ 1815· μεταφρασθὲν ὑπὸ Μ. Σ. Ἰδρομένου ἐν Κερκύρᾳ 1855.

αὐτοῦ ὑπέκειτο ὁ τύπος. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐκηρύχθη ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἀνετέθη ἡ σύστασις τῆς Ὀρθοδόξου ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις Ἱεραρχίας.[1] Γ' ὅσσα ἐπίσημος καθιερώθη ἡ Ἑλληνική.[2] Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἀπέβαινεν εὐχερὴς ἡ ἄμεσος τῆς ἐθνικῆς γλώσσης χρῆσις ἐν πάσαις ταῖς δημοσίαις πράξεσιν, ἀφέθη τῇ νομοθετικῇ ἐξουσίᾳ ἡ περὶ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς μέριμνα.[3] Καὶ αἱ μὲν σχέσεις τῆς Ἰονίου Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐκανονίσθησαν τῷ 1824.[4] Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους ἰούτου ἐγένετο χρῆσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν ταῖς παραδόσεσι τῆς Ἰονίου ἀκαδημίας χάριν τοῦ ζήλου καὶ τοῦ φιλελληνισμοῦ τοῦ ἀειμνήστου κόμητος Γυϊλφόρδου.[5] Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ χρῆσις τῆς Ἑλληνικῆς περιωρίσθη εἰς

---

[1] Σύνταγμα 1817 Κεφ. 5 τμ. β'. ἄρ. 1, 3.

[2] Σύνταγμα 1817 Κεφ. 1 ἄ. 4.

[3] Σύνταγμα 1817 Κεφ. 1 ἄ. 5.

[4] Ἐφ. τῶν ἡνωμένων ἐπαρχιῶν τῶν Ἰονίων νήσων ἄρ. 146 καὶ 151. —Διὰ νόμου ἐκανονίσθη, ὅπως ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας ἐκλέγηται ὑπὸ τῶν ἱερέων τῆς νήσου. (Ν. 4 κοινοβουλίου 1833.) — Τὸν Ἱερόθεον διεδέχθησαν οἱ Μητροπολῖται Μακάριος, Χρύσανθος, Ἀθανάσιος.

[5] Ὁ κόμης Γυϊλφόρδος οὐ μόνον διενρίνετο ἐπὶ ἀκραιφνεῖ φιλελληνισμῷ ἀλλὰ καὶ ἔλυβε τὸ βάπτισμα κατὰ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα· ἡ δὲ ἔγγραφος αὐτοῦ ὁμολογία τῆς πίστεως; σώζεται ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπείῳ Κερκύρας, δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ Λαυρεντίου Σ. Βροκίνη. (***Ἀνέκδοτα Χειρόγραφα.*** Ἐν Κερκύρᾳ 1879 σελ. 41).

τὰ γενικὰ τῆς ἀκαδημίας μαθήματα, καὶ ἡ παράδοσις τῶν νομικῶν ἐγίνετο ἰταλιστί. Ἀπὸ τοῦ 1836 ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα εἰσήχθη εἰς τὰ εἰρηνοδικεῖα καὶ τὴν ποινικὴν διαδικασίαν,[1] ἀπὸ δὲ τοῦ 1849 εἰς τὰς ἀγορεύσεις καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς βουλῆς·[2] τέλος τῷ 1852 εἰς πάσας τὰς δημοσίας πράξεις. Διετηρήθη δὲ ἡ χρῆσις τῆς Ἀγγλικῆς εἰς τὰ γραφεῖα τὰ ἀμέσως ἀπὸ τοῦ ἁρμοστοῦ ἐξαρτώμενα, ἤτοι τὴν ἀστυνομίαν, τὸ ὑγειονομεῖον καὶ τὸ ταχυδρομεῖον.

Τῶν Ἄγγλων ἡ διοίκησις ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ καὶ ἐν γένει φιλοπρόοδος. Τὰ τιμάρια κατηργήθησαν, ἀπαλλαγέντων τῶν τιμαριωτικῶν κτημάτων τῶν πρὸς τὸ δημόσιον ὑποχρεώσεων, καὶ τηρηθεισῶν μόνων τῶν μετοξὺ πρὸ ἡμῶν τιμαριούχων καὶ εἰσφορέων σχέσεων. Κάλλισται ὁδοὶ κατεσκευάσθησαν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς νήσου, καὶ ὑδραγωγεῖον, δι' οὗ ἡ πόλις, στερουμένη πρότερον, ἀφθονεῖ νῦν ὕδατος.[3] Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις προήχθη. Ἡ Ἰόνιος ἀκαδημία ὑπῆρξε τὸ φυτώριον τῶν ἐπιστημόνων τῆς νέας Ἑλλάδος.[4] Τῷ 1841 ἐξεδόθη πλήρης ἡ τῶν Ἰονίων νόμων κωδικοποίησις. Ἡ δικαιοσύνη καλῶς ἀπενέμετο.

Ἀλλ' ἡ Ἀγγλία ἐν ἀρχῇ ἐκυβέρνησε μᾶλλον

---

[1] Ν. ΝΖ τοῦ Ε'. κοινοβουλίου 11 Ἰανουαρίου 1836.

[2] Ν. ΟΣΓ τοῦ Η'. κοινοβουλίου 21 Μαΐου 1849.

[3] Πρὸς ἐπιτέλεσιν αὐτοῦ ἐδαπανήθησαν 30,000 λιρῶν στερλινῶν. (Πάρτε ἡ νῆσος Κέρκυρα σελ. 185).

[4] Περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ Α. Μ. Ἱδρωμένου· ἐν *Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ* 1874.

στρατιωτικῶς,[1] καὶ τοῦτο μέχρι τοῦ 1848, ὅτε, μετὰ τὰς ἐν Εὐρώπῃ φιλελευθέρας μεταβολὰς, ἐνέδωκεν εἰς τὰς περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ συντάγματος αἰτήσεις τῶν Ἰονίων, γενομένας ἐπὶ τοῦ Ἁρμοστοῦ λόρδου Σείτωνος. Τότε ἐπετράπη ἡ ἐλευθεροτυπία. Ἡ ἐκλογὴ τῶν βουλευτικῶν ἀρχῶν ἀφέθη εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ μυστικὴν ψῆφον τῶν ἐκλογέων, ὧν ὁ ἀριθμὸς ηὐξήθη. Ὁ ἔλεγχος τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἐξόδων ἀνετέθη εἰς τὴν βουλήν.

Αἱ μεταρρυθμίσεις, διὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου καὶ τοῦ λόγου ἐν τῇ βουλῇ, ἀνεπιέρωσαν τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Τὸ ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ριζοσπαστικὸν κήρυγμα δὲν

---

[1] Τότε ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐξήγειρε τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν Κερκυραίων. Εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα ἡ Κέρκυρα παρέσχε τὸν πρῶτον Κυβερνήτην (1828). Ἀλλ' ὁ ἀρχαϊκῶν ἀρετῶν ἀνὴρ, μετὰ τριετῆ πατρικὴν κυβέρνησιν, ἐδολοφονήθη (1831 Σεπτεμβρίου 27.) Ὁ νεκρὸς αὐτοῦ, μετενεχθεὶς διὰ Ρωσσικοῦ πολεμικοῦ εἰς Κέρκυραν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αὐγουστίνου, ἐτάφη παρὰ τῷ πατρικῷ μνημείῳ ἐν τῇ μονῇ τῆς Υ. Θ. Πλατυτέρας, ἄνευ κηδείας, τῇ παρεμβάσει τοῦ Ἁρμοστοῦ, θέλοντος ν' ἀποφύγῃ συγκινήσεις τοῦ λαοῦ, ἢ καὶ ἐνδεχομένας ἀποδοκιμασίας κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς, ἀντιφερομένης πρὸς τὸν Καποδίστριαν. Ναῦται τοῦ Ρωσσικοῦ πληρώματος διεκόμισαν τὸν νεκρὸν εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Μανδουκίου καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Πλατυτέραν. Ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου ἐχαράχθη ἡ ἐπιγραφὴ

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ
ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ἐβράδυνε νὰ κατισχύσῃ πάσης μεταρρυθμιστικῆς ἰδέας ὑπὸ τὴν Προστασίαν, ἐν τῷ λογικῷ καὶ γενναιοτάτῳ ἀγῶνι, ὃν κατὰ τῆς Προστασίας ἀνέλαβον οἱ Ἑπτανήσιοι. Οὐδὲ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ὁμηρικοῦ καὶ φιλέλληνος Γλάδστωνος καὶ αἱ δι' αὐτοῦ προταθεῖσαι γενναῖαι μεταρρυθμίσεις τοῦ πολιτεύματος ἠδυνήθησαν νὰ ἐπικραιήσωσι τοῦ μόνου καὶ γενικῶς ἐπικρατήσαντος πόθου τῆς πολιτικῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἑνώσεως.

Τὰ τοῦ ἀγῶνος τούτου τῶν Ἑπτανησίων ἀκριβῶς ἄλλοτε ἀφηγηθέντες,[1] σημειοῦμεν μόνον, ὅτι ἂν ἡ ἐθνικὴ ἰδέα πρῶτον ὑπὸ τῶν ριζοσπαστῶν τῆς Κεφαλληνίας ἀνεκηρύχθη, ἔπειτα δέ, ὑπὸ τῶν Ζακυνθίων ὑποστηριχθεῖσα, δὲν ἀφέθη ν' ἀναβληθῇ καὶ κατισπέσῃ, ἡ Κέρκυρα ὅμως ἀνέδειξεν αὐτὴν νικηφόρον. Ὁ τάφος τοῦ Καποδιστρίου ἐθέρμανε τὴν φιλοπατρίαν. Ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅσημέραι ἐκορυφοῦτο. Ὁ Κερκυραῖος μουσουργὸς Νικόλαος Μάντζαρος ἐμελοποίησε τὸν ὕμνον ὅστις ἐγένετο ὁ ἐθνικὸς τῆς Ἑλλάδος ὕμνος. Οἱ πολιτικοὶ σύλλογοι ἐκραταίωσαν τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Ὁ Κλῆρος, ἡγουμένου τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀθανασίου, ηὐλόγει τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν. Ἡ ἐθνικὴ συνείδησις ἐξηγέρθη. Πλήρης ἐθελουσίας εἶναι ἡ σελὶς αὕτη τῆς Κερκυραϊκῆς ἱστορίας. Διότι δὲν προσε-

---

[1] Ὁ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ἀγὼν τῶν Ἑπτανησίων (1815—1864) Πολιτικὴ ἱστορία τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας ὑπὸ Λ. Μ. Ἱδρωμένου. Ἐν Κερκύρᾳ 1889.

κάλει πλέον ἡ Κέρκυρα ξένας Δυνάμεις, ἵνα ἀποσοβήσωσιν ἐπικείμενον κίνδυνον. Ἀλλ' ἐπιμόνως καὶ πάσῃ θυσίᾳ ἐζήτει τὴν ἀπομάκρυνσιν κραταιοτάτης Δυνάμεως. Καὶ ὅτε ἀπητήθη ἡ θυσία τῶν ὀχυρωτάτων αὐτῆς φρουρίων οὐδαμῶς ἡ Κέρκυρα ἐδίστασε. Μία δὲ καὶ μόνη ἀπάντησις ἀνηχήσεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς νήσου, **ἡ Ἕνωσις.**[1] Ἐν μέσῳ τῶν μυκηθμῶν τῆς ἐκρήξεως καὶ τοῦ δούπου τῶν ἀναπινασσομένων φρουρίων μόνον ἠκούετο **ζήτω ἡ Ἕνωσις.**[2] Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως Κερκύρας τῇ 21 Μαΐου 1864, ἀποχωρησάσης τῆς Βρεταννικῆς φρουρᾶς, ὑψώθη ἐπὶ τέλους ἡ Ἑλληνικὴ σημαία καὶ ὁ ἐθνικὸς ἀγὼν ἐθριάμβευσεν.

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1814 Ἀγγλικὴ προστασία διήρκεσεν ἐν Κερκύρᾳ ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἱκανῶς ηὔξησε. Διότι ἐν ᾧ τῷ 1826 ἀνήρχετο εἰς 50,000,[3] τῷ 1864 ἀνῆλθεν εἰς 74,453 κατοίκων.[4]

---

[1] Ὁ κορυφαῖος τῶν ριζοσπαστῶν Ἠλίας Ζερβὸς ἀφιέρωσε τὴν περὶ τῶν δύο πρωτευουσῶν τῆς Ἀνατολῆς συγγραφήν του «τῇ εὐάνδρῳ καὶ περικαλλεστάτῃ νήσῳ Κερκύρᾳ, φίλῃ δὲ τῶν μουσῶν ἀεὶ θερμοτάτῃ, τῇ τέως χάριν ἐλευθερίας, ἀνεξαρτησίας καὶ ἐθνικοῦ μεγαλείου τὰ πρωτεῖα μεγαλοψύχως ἀποθεμένῃ, καὶ τὸ ὑλικὸν συμφέρον γενναίως παριδούσῃ.»

[2] Περὶ τῆς γενομένης κατ' εἰπώσεως ὑπὸ Πάρτς. Ἡ νῆσος Κέρκυρα σελ. 180 — 1.

[3] (Baron Théotoky) Détails sur Corfou. 1826. p. 12.

[4] Census of the island of Corfu.

Διὰ τῆς μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων συνθήκης περὶ Ἑνώσεως ἡ Ἑπτάνησος εἶχε κηρυχθῇ οὐδετέρα.[1] Κατὰ τῆς οὐδερότητος ταύτης ἡ Κέρκυρα, ἡ Ἑπτάνησος καὶ ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς διεμαρτυρήθησαν.[2] Ἀλλ' αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις ἐνέμειναν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ἡ Κέρκυρα μετὰ τῶν Παξῶν ἀπολαύῃ τῶν δικαιωμάτων διηνεκοῦς οὐδετερότητος, ἣν καὶ ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει, ἐφ' ὅσον δύναται νὰ τηρήσῃ.[3] Βραδύτερον διὰ διακοινώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐθεωρήθη παρ' αὐτῆς ἐξυπακουόμενον, ὅτι τὰ στενὰ τῆς Κερκύρας θὰ ὑπάγωντοι εἰς ὅρους εἰδικῆς καὶ πραγματικῆς οὐδερότητος συνῳδὰ ταῖς ἀποφάσεσι τῆς ἐν Λονδίνῳ Πρεσβευτικῆς Διασκέψεως τῆς 17/30 Μαΐου 1913.[4]

Αἱ δὲ τρεῖς εὐεργέτιδες τῆς Ἑλλάδος Δυνάμεις ἐξέτειναν καὶ ἐπὶ τὴν Ἑπτάνησον τὴν προστασίαν, ἣν εἶχον συνομολογήσῃ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.[5]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Μετὰ πάροδον ἓξ αἰώνων ἡ Κέρκυρα ἀπεδόθη εἰς τὸ ἔθνος, εἰς ὃ ἀνῆκεν.

---

[1] Συνθήκη 2]14 Νοεμβρίου 1863.

[2] Ἔγγραφα ἐπίσημα ἀφορῶντα τὰς ἐπὶ τοῦ Ἑπτανησιακοῦ ζητήματος διαπραγματεύσεις.

[3] Πρωτόκολλον 13]25 Ἰανουαρίου 1864.—Συνθήκη 17]29 Μαρτίου 1864.

[4] Διακοίνωσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὰς ἓξ Μ. Δυνάμεις Φεβρ. 1914.

[5] Συνθήκη 1]13 Ἰουλίου 1863.

Ἦλθον καὶ παρῆλθον Νορμανδοί, Ἀνδηγαυοί, Ἐνετοί, Γάλλοι, Ρῶσσοι, Ἄγγλοι — κατακτηταὶ ἢ προστᾶται. Τὸ ποτήριον τῆς ὑποτελείας ἐκενώθη μέχρι τρυγός. Ἡ Κέρκυρα εἰσῆλθεν αὖθις εἰς ἐθνικὴν δρᾶσιν. Δὲν μεριμνᾷ πλέον περὶ τῶν στενῶν συμφερόντων τῆς πρώην Ἰονίου πολιτείας, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος συνεργάζεται περὶ τῆς τύχης τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ.

Μετὰ τὴν ἕνωσιν ἡ ἱστορία τῆς Κερκύρας συνέχεται τῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Μετέσχεν ἑπομένως ἡ Κέρκυρα ὅλων τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θυσιῶν εἰς ἃς τοῦτο ὑπεβλήθη.

Ἐν τῇ ἐξωτερικῇ τοῦ ἔθνους ἀντιπροσωπείᾳ Κερκυραῖος πολιτευτὴς, ὁ Πέτρος Βράϊλας, μεγάλας ὑπηρεσίας τῇ πολιτείᾳ προσήνεγκεν, ἀντιπροσωπεύσας τὴν Ἑλλάδα παρὰ ταῖς μεγάλαις δυνάμεσιν, ὅτε τὰ σπουδαιότατα τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων ἐρρυθμίζοντο.

Ἡ Κέρκυρα μετέσχε τῆς δευτέρας ἐν Ἀθήναις ἐθνικῆς συνελεύσεως, καὶ τῆς καταρτίσεως τοῦ πολιτεύματος. Ὑπεβλήθη εἰς τὴν στρατολογίαν καὶ εἰς φορολογίαν, ἥτις ἀμέσως μὲν ὑπῆρξε βαρυτέρα, βαθμηδὸν δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὸ τριπλάσιον.[1] Ἀφωμοι-

---

[1] Τῷ 1865 ἡ φορολογία τῆς Κερκύρας ἀνῆλθεν εἰς δρ. παλ. 1,871,111. Τῷ 1871 εἰς δραχ παλ. 2,523,780. Τῷ 1879 εἰς δρ παλ. 3,342,435. (Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 33 τοῦ 1881 92). Τῷ δὲ 1891 εἰς δρ. νέας 4,784,227, (Ἐφ. Κυβ. 48 καὶ 89 τοῦ 92).

ώθη τοῖς νόμοις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου,[1] ἐν τῇ διοικήσει, τῇ ἐκκλησίᾳ,[2] τῇ ἐκπαιδεύσει.

Μεγάλη ἐν Κερκύρα ἐγένετο ἡ μεταβολὴ ἐν τῷ ἐκλογικῷ νόμῳ. Οἱ ἐκλογεῖς, οἵτινες τῷ 1864 συνεποσοῦντο εἰς τρισχιλίους, ἤδη ἀριθμοῦνται εἰς εἰκοσακισχιλίους.

Ὁ πληθυσμὸς ηὔξησεν ἀνελθὼν τῷ 1889 εἰς 82,853 κατοίκους,[3] τῷ 1896 εἰς 90,872,[4] τῷ 1907 εἰς 95,451.[5]

Διηρέθη δὲ ἡ νῆσος εἰς δώδεκα δήμους ὡς ἑξῆς

1] Κερκυραίων
2] Ποταμογειτόνων
3] Μεσοχωριτῶν
4] Παρελείων
5] Μελιτειέων
6] Λευκιμμαίων
7] Ἀπηλειωτῶν
8] Ἀμφιπαγητῶν
9] Ἀκρολοφιτῶν
10] Κασσωπαίων
11] Ἰστωναίων
12] Διαποντίων.

---

[1] Περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἀφομοιώσεως πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ περὶ τῶν πηγῶν τοῦ Ἰονίου δικαίου ὑπὸ Α. Μ. Ἰδρωμένου. Ἐν Κερκύρᾳ 1879.

[2] Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀφομοίωσις ἐτελέσθη ἐπὶ Ἀθανασίου Μητροπολίτου, τηρήσαντος τὸν τίτλον τοῦτον μέχρι θανάτου χάριν τιμῆς. Τοῦτον διεδέξαντο οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Κερκύρας Ἀντώνιος, ὁ ἱδρυτὴς τοῦ ἱερατικοῦ ταμείου, Εὐστάθιος ὁ ἄλλοτε καθηγητὴς τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, καὶ Σεβαστιανός.

[3] Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 313, τοῦ 1889.

[4] Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 57 δὶς 17 Ἰουν. 1897 τεῦχ. β΄.

[5] Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 28 δὶς 8 Φεβρ. 1908 τεῦχ. ά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

ΦΥΣΙΣ, ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Ἡ Κέρκυρα ἐκτείνεται παραλλήλως τῇ Ἠπειρωτικῇ παραλίᾳ, μεθ' ἧς λέγεται, ὅτι ἦτό ποτε ἡνωμένη.[1] Ἑπομένως ἡ μία αὐτῆς πλευρὰ ἀποβλέπει πρὸς τὴν Ἤπειρον· ἡ δὲ ἑτέρα διαβρέχεται ὑπὸ τῆς ἀναπεπταμένης θαλάσσης. Πρὸς τὴν Ἤπειρον ἡ Κέρκυρα πλησιάζει κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον μέχρις ἑνὸς μιλίου, ἔπειτα ἀφισταμένη. Πρὸς δὲ τὸ νότιον ἀπέχει πέντε μίλια.

Τὰ κύρια προϊόντα τῆς νήσου εἶναι τὸ ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος. Αἱ ἐσοδεῖαι τοῦ ἐλαίου, διετεῖς οὖσαι, παραλλάσσουσι λίαν ἀνωμάλως. Ἐντεῦθεν τὸ ποσὸν τοῦ ἐξαγομένου ἐλαίου μεγάλως διαφέρει κατ' ἔτος.[2] Ἄγνωστον δὲ τὸ ποσὸν τοῦ ἐν τῇ νήσῳ ἀναλισκομένου.

Ὁ οἶνος τῆς Κερκύρας ἔχαιρε τὸ πάλαι πολλὴν φήμην. Περὶ αὐτοῦ ὁ Ἀθήναιος εἶπε «χαριέστατος δ' οἶνος εἰς παλαίωσιν ὁ Κερκυραῖος.»[3] Γνωστὸν δὲ ὅτι οἱ στρατιῶται τοῦ Μνασίππου, ἀποβάντες εἰς Κέρκυραν, τόσῳ καλὸν εὗρον τὸν οἶνον, ὥστε δὲν ἤθελον νὰ πίωσιν, ἂν δὲν ἦτο ἀνθο-

---

[1] Πάρτσ, ἡ νῆσος Κέρκυρα σελ. 25, 27.

[2] Τῷ 1890 τὸ ἐξαχθὲν ἔλαιον ἀνῆλθεν εἰς βαρέλας 6.198. Τῷ 1891 εἰς βαρέλας 165,196. Ὁ μέσος ὅρος ἐξαγωγῆς τῆς ἑβδομηκονταετίας 1824—1893 ἦσαν 50,000 βαρέλαι κατ' ἔτος.

[3] Δειπνοσοφ. Α'. 59 (33.)

σμίας.[1] Ὁ Κερκυραϊκὸς οἶνος μόλις πρὸ ἐτῶν ἤρξατο ἐξαγόμενος.

Ἡ φύσις τῆς Κερκύρας διακρίνεται ἐπὶ ποικιλίᾳ. Ὁμαλὴ καὶ ἥμερος ἐν τῇ Μέσῃ καθίσταται ρωμαντικὴ πρὸς τὸ Ὄρος. Ἐπὶ τῆς πανταχοῦ χλοερᾶς χώρας θαυμάζει τις μυρίας διαχρώσεις πρασίνου. Ὁ Ὅμηρος λέγεται εἰκονίσας τὴν γονιμότητα τῆς νήσου διὰ ποιητικῶν χρωμάτων· ἀλλ' οὐδεμίαν εἶπεν ὑπερβολήν. Μὴ δὲν βλέπομεν ἐν Κερκύρᾳ πορτοκαλλέας, ὧν οἱ κλάδοι βρίθουσιν εὐχύμων καρπῶν, ἐν ᾧ νέοι βλαστοὶ θάλλουσι παρ' αὐτοῖς καὶ ἄνθη εὔοσμα λευκάζουσιν;

Τὸ κατ' ἐξοχὴν δένδρον τῆς νήσου εἶναι ἡ ἐλαία. «Πρῶτον ἐν Κερκύρᾳ, λέγει ὁ Γρηγορόβιος, ἐγνώρισα τὴν φυσικὴν τῆς ἐλαίας καλλονήν. Ἐνταῦθα αὐξάνει ἐν ὑπαίθρῳ ὅλως ἐλευθέρα μέχρις ὕψους ἑξήκοντα ποδῶν. Ὁ κορμὸς διασχίζεται πάντοτε καὶ ὅταν ἀκόμη αἱ ἐλαῖαι εἰσὶ δενδρύλλια. εἶτα προσλαμβάνει τὰ παραδοξότερα τῶν σχημάτων, αἱ ρίζαι συμπλέκονται ὡς λαοκοόντειοι ὄφεις, καὶ οὕτω τείνουσι πρὸς τὰ ἄνω· συσπείρωσις ὀφιοειδὴς, ὑπερμεγέθης πολύπους περιβάλλων ὡς δράκων τοὺς κλάδους, πορώδης ὡς σπόγγος· ὁ κορμὸς χωρίζεται σχηματίζων βυζαντινὰς καὶ γοτθικὰς θυρίδας, δι' ὧν ὁρᾶται ἡ κυανῆ θάλασσα· ἐνίοτε δὲ σχηματίζονται οἱονεὶ ἐξῶσται ἐκ τῶν φυλλωμάτων στηριζόμενοι ἐπὶ στύλων».[1]

---

[1] Κέρκυρα σελ. 70 — 71.

«Δέον νὰ εἰσδύσῃ τις, λέγει ὁ Πὰρτς, εἰς τὸ ἐξ ἐλαιῶν τοῦτο δάσος, ὅπως ἐννοήσῃ σαφῶς τὴν θαυμασίαν αὐτοῦ λαμπρότητα. Μακρὰν ἀλλήλων ὑψοῦνται συνήθως οἱ χονδροί, πολύοζοι, ἀλλοκότως παρεστραμμένοι καὶ διεστραμμένοι κορμοί, φαιὸν καὶ διερρωγότα φλοιὸν περιβαλλόμενοι, ἀπὸ τῶν λίαν ἐξαπλουμένων καὶ χονδρῶν ριζῶν μέχρι τῆς πλατέως ἀναπτυσσομένης στεφάνης. Διὰ τῶν στενῶν καὶ ἀργυροχρόως πρασίνων ταύτης φύλλων θεᾶταί τις τὸν γλαυκὸν οὐρανόν, ἢ ὁσάκις τὰ ἐλαιόδενδρα παρὰ τὴν παραλίαν ὑψοῦνται, τὰ κεκορεσμένα χρώματα τῆς βαθυχρόου θαλάσσης, ἐν ᾧ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου κρύφα εἰσδύουσιν ὑπὸ τὸ εὐχάριστον φύλλωμα.»[1]

Καὶ ἡ θάλασσα;

Ἀληθῶς θαυμάσιοί εἰσιν οἱ ἄπειροι ἐν τῷ βάθει αὐτῆς χρωματισμοί. Εἴτε ἐξ ἐλαφρᾶς ἀνέμου ριπῆς ρυτιδοῦται, εἴτε ἐν λιμναίᾳ ἀναλαμπῇ ἀκινητεῖ, φλοισβίζουσα ἢ μυκωμένη, ἡ θάλασσα αὕτη εἶναι πάντοτε ὡραία καὶ τὴν προσφώνησιν ἐνθυμίζει τῶν Μυρίων «Θάλασσα θάλασσα!»

Ποιηταὶ καὶ πεζογράφοι Γάλλοι, Ἰταλοί, Γερμανοί, Ἄγγλοι περιέγραψαν τῆς νήσου τὴν καλλονήν. Πρὸ ἐτῶν δὲ φιλόκαλος αὐτοκράτειρα, ἡ τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ, ἀπεκάλεσε τὴν Κέρκυραν τὴν ὡραιοτέραν νῆσον τοῦ κόσμου,[2] καὶ εἰς

---

[1] Ἡ νῆσος Κέρκυρα σελ. 266—7.

[2] Ἐπιστολὴ ἐν «*Φωνῇ*», ἐφημερίδι Κερκύρας, 25 Ὀκτωβρίου 1891.

ἀπόδειξιν θαυμασμοῦ ἀνήγειρεν ἐν Γαστουρίῳ λαμπρὰν ἔπαυλιν.

Ἴσου πρὸς τὴν Κέρκυραν θαυμασμοῦ ἐμφορούμενος ὁ τῆς Γερμανίας Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος Β', κύριος τῆς εἰρημένης ἐπαύλεως γενόμενος, δὲν διέλιπε τὴν νῆσον ἐπισκεπτόμενος, καὶ εἰς τὸν δήμαρχον Κερκυραίων εἶπεν ἑαυτὸν εὐτυχῆ ἐπὶ τῇ ἐν τῇ ὡραίᾳ νήσῳ διατριβῇ.[1]

[1] «*Πατρὶς*», «*Πρωϊνὴ*» Ἀθηνῶν, 19 Μαρτίου 1914.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφ. Α'. Μυθικοὶ χρόνοι
Ἀργοναῦται — Ἄφιξις Ὀδυσσέως — Ὅμηρος . . . . Σελ. 3
Κεφ. Β'. Ἀρχαιότατοι ἱστορικοὶ χρόνοι 734—490.
Λιβυρνοὶ — Κορίνθιοι — Ἀρχαιοτάτη πόλις — Δωρικὴ διάλεκτος — Γότθων ἐπιδρομὴ — Κορυφὼ — Ἐπιγραφαὶ — Κερκυραϊκὸν ἀλφάβητον — Τέχνη — Νομίσματα — Πολίτευμα — Ἀλία - Βουλὴ — Μῆνες — Ἀνασκαφαί — Πληθυσμὸς » 11
Κεφ. Γ'. Μηδικὰ 490 — 431. » 30
Κεφ. Δ'. Πελοποννησιακὸς πόλεμος. 431-404
Αἰτία πτώσεως Ἑλληνικῶν πολιτειῶν — Ἐπίδαμνος — Ναυμαχία ἐν Ἀκτίῳ — Πρέσβεις Κερκυραίων ἐν Ἀθήναις — Ἐπιμαχίαι μετ' Ἀθηναίων — Ναυμαχία ἐν Σύβότοις — Ἀλληλομαχίαι ἐν Κερκύρᾳ — Ἰστώνη — Ἐκστρατεία Σικελίας — Τὰ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον — Μνάσιππος — Χάρης (361). » 32
Κεφ. Ε'. Μακεδονία 361—229.
Μάχη Χαιρωνείας — Κλεώνυμος — Ἀγαθοκλῆς — Ἰλλυριοί — Δημήτριος Φάριος . . . . . « 44

Βιβλιοθήκη ΤΕΛΛΟΓΛΕΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΤΕΧΝΩΝ Α.Π.Θ. Κωδ.....

Κεφ. ΣΓ'. Ρωμαῖοι 229π.Χ.—337 μ.Χ.
Χάσμα ἱστορίας — Ἄρχων — Πάτρων — Χριστιανισμὸς — Ἅγιοι Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος — Ἀρχαιότατοι Χριστιανικοὶ ναοί — Ἐπίσκοπος Ἀπολλόδωρος — Διοίκησις Ἀνατολικῆς Ἰλλυρίας — Ἐπαρχία Ἠπείρου καὶ Κερκύρας — Ἐπισκοπὴ Κερκύρας — Νομίσματα — Ναὸς Ἁγ. Ἀνδρέου ἐν Γαρίτσῃ. » 47

Κεφ. Ζ'. Ἀνατολικὸν Ρωμαϊκὸν κράτος 337—733.
Βάνδαλοι — Γότθοι — Νέα πόλις. » 52

Κεφ. Η'. Βυζαντινισμὸς 733—1204.
Ὀρθόδοξος Μητρόπολις — Θέμα Κεφαλληνίας — Τιμάρια — Σλαῦοι — Benizze — Ἅγιος Ἀρσένιος — Κορυφοὶ — Σαρακηνοὶ — **Νορμανδοὶ** — Ροβέρτος Γυϊσκάρδος — Ἀλέξιος — Συμμαχία Ἐνετῶν — Ναυμαχία ἐν Βουθρωτῷ — Ρογῆρος — Μανουὴλ Κομνηνὸς — Μέγας Βυζαντινὸς στόλος — Πολιορκία Κερκύρας 1147 — Θάνατος Κοντοστεφάνου — Ἀρχηγία Μανουὴλ — Ἔφοδος — Ἐκπολιόρκησις — Μεγαρίτης — Πλοῦτος τῆς νήσου — Φορολογία — Γενουήνσιοι — Βετρανὸς » 54

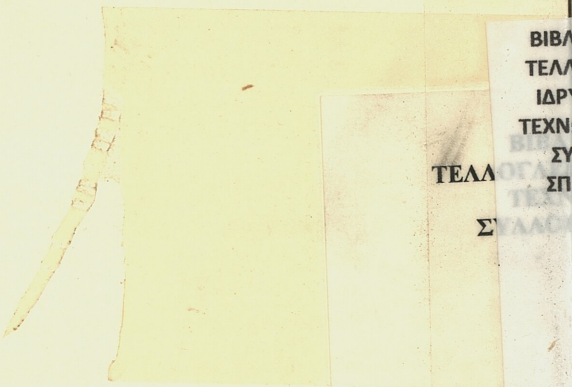
ΒΙΒΛ
ΤΕΛΛ
ΙΔΡΥ
ΤΕΧΝ
ΣΥ
ΤΕΛΛ
ΣΠ
ΣΥΛΛ